

NUNANUT ALLANUT TUNNGASUTIGUT NAALAKKERSUINIKKUT INGERLATSINEQ PILLUGU NASSUIAAT 2017

UKA 2017/14

Suliap nr.: 2016 -16012

Journal. nr.: 09.37

Saqqani assi: National Aeronautics and Space Administration (NASA)

Imai

1	Aallaqqaasiut	1
	Immikkoortoq I: Naalakkersuisut nunanut allanut, sillimaniarnermut illersornissamullu naalakkersuinikkut ataatsimoortumik ingerlatsinerat	4
	(Nunanut Allanut Pisorta qarfik).....	4
2	Nunanut Allanut Pisorta qarfiup aqqissugaanera	5
2.1	Nunanut Allanut Pisorta qarfiup siunnersuisartutut inissisimanagera.....	6
2.2	Nuummi Nunanut Allanut Pisorta qarfik	7
2.3	Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Københavnimiittoq	7
2.4	Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia.....	8
2.5	Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia	9
2.6	Saqqummiussineq	9
2.7	Nunat tamalaat isumasioqatigiinneranni peqataaneq	11
3	Naalagaaffeqatigiit ataatsimoorlutik nunanut allanut, sillimaniarnermut illersornissamullu politikkiat	12
3.1	Naalagaaffeqatigiit ataatsimeeqatigiittarnerat.....	12
3.2	Danskitt nunanut allanut ministeriaqarfiannik suleqateqarneq.....	12
3.3	Danskitt illersornissamut ministeriaqarfiannik suleqateqarneq.....	14
3.4	Kunngaqarfiup Issittumi Periusissiaa	15
4	Issittumi suleqatigiinneq	16
4.1	Issittumi Siunnersuisoqatigiit.....	16
4.2	Nunat Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS)	17
4.3	Piujuartitsineq Tunngavigalugu Ineriartortitsineq Pillugu Suleqatigiiffik (SDWG).....	17
4.4	Nunaviup toqqaviata ataneratigut suliniut	18
5	Nunat Avannarliit aamma Nunat Avannarliit killiit suleqatiginerat	20
5.1	Ministerini suleqatigiinneq	20
5.2	2017-imi suleqatigiinnermi ingerlatat.....	21
5.3	Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat.....	22
5.4	Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivini sammisaqarluni ataatsimeersuarneq 2017	23
6	Europami Suleqatigiinneq EU.....	24
6.1	Aalisarneq Pillugu Isumaqatigiissut:.....	24
6.2	Ataatsimoorussamik Nalunaaruteqarneq	25
6.3	Den Europæiske Unionip aamma Kalaallit Nunaata Akornanni Suleqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissut	25
6.4	Kattunneq Pillugu Isumaqatigiissut (OLT-mi Aqqissuussineq).....	27
6.5	Nunani Imarpiup Akornaniittuni Nunallu Immikkoortuini Suleqatigiinneq (OLT).....	28
6.6	Brexit.....	29
6.7	Pilersaarutit Pillugit EU-mik Suleqateqarneq	29

6.8	EUp Issittoq pillugu politikkaa.....	29
6.9	Puisinit tunisassianik EU-mi niuernermit inerteqqut pillugu peqqussut.....	33
6.10	Kimberleymil suliamil Uppernarsaanikkut Aaqqissuussineq (KPCS).....	34
6.11	Tikeraarnerit Ataatsimiinnerillu Allat	34
7	USA-MIK AAMMA CANADA-MIK SULEQATEQARNEQ	37
7.1	USA-mik Suleqateqarneq.....	37
7.2	Canadamik Suleqateqarneq	41
8	Asiami nunanik nunanillu allanik suleqateqarneq	43
8.1	Ruslandimik suleqateqarneq.....	43
9	Nunarsuarmioqatigiit suleqatigiinnerat – NP	44
9.1	Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivi.....	44
9.2	Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat.....	44
9.3	Nunat Inoqqaavi pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmioqatigiinnik 2014-imi ataatsimeersuartitsinerata malitseqartinneqarnera	45
9.4	Innuttaasunut naalakkersuinernullu tunngatillugu pisinnaatitaaffinnik misissueqqissaarneq .	45
10	Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki	46
10.1	Kalaallit Nunaat aamma Nunat tamalaat niueqatigiinnermit pilersaarutaat	46
10.2	Nunanut Sanilerisanut niueqatigisartakkanullu nukittunerusumik atassuteqarnissat	48
10.3	Nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutit - World Trade Organisation (WTO).....	49
11	Silap pissusaa.....	50
11.1	Nunani tamalaani silap pissusaa	50
12	Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia, (NSN)	52
12.1	Københavnimi sinniisoqarfimmi ukiumoortumik ukiortaami ilasseqatigiinneq	52
12.2	Danmarkimi innuttaasunik ataatsimiisitsinerit	52
13	Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik (PN)	53
13.1	Kalaallit Nunaanni Island-imi peqqinnissaqarfiit akornanni suleqatigiinnerit.....	53
13.2	Arjeplog-isumaqatigiissut	53
13.3	Nunani Avannarlerni nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq	54
14	Nunatsinni Nakorsaaneqarfik	55
14.1	NordCan.....	55
14.2	WHO	55
14.3	Nunani avannarlerni peqqinnissaqarfimmi sulisut pillugit suleqatigiissitaq	55
14.4	Ingerlatat allat.....	55
15	Kommuninut, Nunaqarfinnut, Isorliunerusunut, Attaveqatigiinnermit Ineqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (KNIAIN)	56
15.1	Attaveqaatit.....	56
16	Aningaasaqarnermit Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik (AAN)	58
16.1	Nunap assingi ilusilersukkat nutaat.....	58

16.2	FM-ip nunarsuarimi ineriartortitsivissatut anguniagai 17-iusut	58
16.3	Inuk pillugu paasissutissanut inatsimmut Kunngip peqqussutissaa	59
16.4	TUNNGAVIUSUMIK PAASISSUTISSAT	59
17	Aatsitassaqaqarnermut Naalakkersuisoqarfik (AIN).....	60
17.1	Aatsitassanut Tunngasutigut Ineriartorneq	60
17.2	Pilerisaaneq aamma paasissutissat	61
17.3	Nunat arlallit ingerlataat	61
17.4	Illugiilluni ingerlatat	62
18	Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik (APN)	63
18.1	Atlantikut Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiittarnerat – NAFMC.....	63
18.2	Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivi.....	65
18.3	Issittup Imartaani nunat tamalaat aalisarneq pillugu isumaqatigiissutissaata isumaqatigiinniutigineqarnera	66
18.4	Northwest Atlantic Fisheries Organization – NAFO	67
18.5	Atlantikut Avannaata Kangiani Aalisarneq pillugu Kommissiomi – NEAFC.....	68
18.6	Atlantikut Avannaani Kapisillit Piujuartinneqarnissaannik Suleqatigiiffik (NASCO).....	69
18.7	Aalisarneq pillugu EU-mik isumaqatigiisummut tapiliussaq	70
18.8	Kalaallit Nunaata Rusland-illu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2017-imullu tapiliussap naammassineqarnera.....	71
18.9	Norge-p Kalaallit Nunaatalu akornanni 2017-imut Isumaqatigiisummut tapiliussamik ingerlatsinissaq kiisalu Aalisarnermut isumaqatigiissut.....	71
18.10	Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut aamma isumaqatigiisummut 2017-mut tapiliussap naammassineqarnissaa	71
18.11	Islandimiut Kalaallillu Aalisarneq pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaat	72
18.12	Kalaallit Nunaata, Islandip aamma Norgep (Jan Mayen) akornanni imartani ammassat pillugit Kalaallit Nunaata, Islandip Norgellu isumaqatigiissutaat.....	72
18.13	Atlantikut Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik (NAMMCO)	73
18.14	Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat - IWC	73
18.15	Uumasunik Nungutaanissamik Ulorianartorsiortunik Niuerneq pillugu Isumaqatigiissut - CITES	74
18.16	Pinngortitap Allannngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN).....	75
18.17	Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissiomi – JCNB	75
18.18	Oslo mi nannut pillugit isumaqatigiissut	76
18.19	Nannut pillugit Joint Commission-i – JCPB	76
18.20	International Seaweed Symposium (ISS) 2016, København, Danmark.....	77
19	Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (ISNNN)	78
19.1	Tunngaviusumik atugassarititat	78
19.2	Pilerisaarisarneq niuernikkullu nittarsaassisarneq	78
19.3	Nunat arlallit ingerlataat	80

20	Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfik (IINIAN)	83
20.1	FN-ip meeqqat pillugit isumaqatigiissutaat: Nalunaarusiorneq Malitseqartitsineq Nalilerneqarnerlu (September 2017).....	83
20.2	Arnanut qanorluunniit ittunik assigiinngisitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu FN-imit isumaqatigiissut (CEDAW)	83
20.3	Isumaginninnermut tunngatillugu Nunat Avannarliit Killerni isumaginninnermi ministeriisa suleqatigiinnerat	84
20.4	"Global Dialogue on Gender Equality in the World of Work: Nordic Perspectives"-imi peqataaneq.....	85
21	Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik (PAN).....	86
21.1	Arctic Monitoring Assessment Programme (AMAP).....	86
21.2	Nunani tamalaani uumassusillit assigiinngiaarnerat	86
21.2.1	Uumassusillit assigiinngiaarnerat pillugit isumaqatigiissut (CBD)	86
21.2.2	Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF)	86
21.2.3	Task Force of Arctic Marine Cooperation Issittumi Siunnersuisoqatigiit ataanni ingerlanneqarpoq (TFAMC)	87
21.2.4	Naalagaaffiit Peqatigiinni imartat oqartussaaffigineqartut avataanni uumasunik assigiinngisitaartunik illersuineq piujuartitsinnermillu tunngaveqarluni atuineq (BBNJ – Biodiversity Beyond Areas of National Jurisdiction)	87
21.3	Issittumi Imartat Illersorneqarnerat (PAME).....	87
21.4	Isumaqatigiissut Oslo-Paris (OSPAR)	87
22	Namminiilivinnissamut, Pinngortitamut, Avatangiisinut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik.....	89
22.1	Tunngaviusumik inatsimmik suliaqarnermi misilittakkanik Savalimmiunut paarlaasseqatigiinneq	89
23	Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik (IKIIN)	91
23.1	Ilinniarneq	91
23.2	Kulturi.....	91
23.3	Ilisimatusarneq	92

1 AALLAQAASIUT

Ukioq qaangiuttoq nunanut allanut politikikkut ukkatarinnilluni suliaqarnermi annertuumik pisoqarfiulluarsimavoq. Ukiup ingerlanerani Kalaallit Nunaat inunnit sunniuteqarluartunik arlalinnik tikeraartoqarsimavoq. Majimi 2016 Naalackersuisut statsministeri peqatigalugu EU-p Præsidentianik Donald Tusk-imit tikeraartitsipput, juni 2016-imilu Naalackersuisut nunanut allanut ministeriaqarfik peqatigalugu amerikamiut nunanut allanut ministererisimasaat John Kerry tikeraartoraat.

Juni 2016 tuluit EU-mit aninissartik innuttaasuisa aalajangerpaat. Martsip 29-anni 2017 Tuluit Nunaata Premierministeriata Theresa May-ip Artikel 50 Lissabonimi isumaqatigiisummi allasimasut malillugit atuutilersippaa. Artikel 50-ip atuutilerneranit Tuluit Nunaata EU-mit aninissaminut isumaqatigiinniarnissat ukiuni marluugallartuni ingerlanneqarnissat malitsigissavaa. Brexit-ip Kalaallit Nunaata EU-mut attaveqarnera pingaartumik ilinniartitaanikkut, aalisarnikkut neqinullu tunngasutigut sunnissavaa.

Tuluit Nunaat raajanik uunnikunik qalipaajarnikunillu nunarsuarmi niuerfigineqarnerpaavoq, taamatullu saarullinnik tuniniaanermi annerunerpaanut ilaavoq, kalaallillu aalisakkanik niuerneranut pingaarutilerujussuulluni. Aalisarsinnaanermut isumaqatigiissut aallaavigalugu Kalaallit Nunaata aalisakkanik nioqqutissiai EU-mut akitsuuteqanngitsumik eqqunneqarsinnaapput. Kalaallit Nunaata nunatut imarsuup akianiittutut (OLT) inissisimanermini EU-mut akitsuuteqanngitsumik niuersinnaaneranum ammaanneqarnikuvoq. Kalaallit Nunaata Tuluit Nunaannut niuernerana maannakkutut ingerlaannassappat isumaqatigiissutit nalilersoqqinneqartariaqarput.

Kalaallit Nunaata soqutigisai pitsaanerpaamik angujumallugit oktoberip 19-anni 2016 Naalackersuisut suliassanut takkuttunut

naalackersuisoqarfinit assigiinngitsunit Namminersorlutik Oqartussat iluanni suleqatigiisitaliortoqarpoq, suleqatigiisitat taakku Tuluit Nunaata EU-mit aninissaani Kalaallit Nunaata soqutigisai aalajangersimasut qulaajarnissaat suliarissavaat. Sulineq nunanut allanut ministeriaqarfik attaveqarfigalugu ingerlanneqarpoq, taakkuuppummi Kalaallit Nunaata soqutigisai pillugit EU-mik isumaqatiginninniartartut.

Amerikamiut Camp Century mi sakkutooqarfianni avatangiisinik mingutsitsisimaneq radiollu qingorneqarsinnaaneranik misissuinissat pillugit 2014-mi Naalackersuisunit Danmark qinnuigineqarpoq – minnerunngitsumillu Camp Century mi qimaannakkat torersarnissaannut akisussaaffimmik inissiinissaq eqqarsaatigineqarluni.

Februarimi danskit naalackersuisuisa nalunaarutigaat Camp Century mi qimaannakkat avatangiisinut ulorianaataat pillugit naliliinissat avatangiisinillu misissuinissat aallartinneqassasut nalunaarutigineqarpoq.

Camp Century mi mingutsitsisimanermut misissuinissaq pitsaasuvoq, suliallu ingerlarnganut naammagisimaarinippugut.

Kalaallit Nunaata nunarsuarmioqatigiinni soqutigisai qulakkiissagutsigit Kalaallit Nunaata nunarsuarmioqatigiinni ersarissumik saqqumilaarnissaa pingaaruteqarpoq. Naalackersuisut sinnerlugit Issittumi Siunnersuisooqatigiit ministeriisa ataatsimiinneranni maj 2017-mi Alaskami ingerlanneqartumi peqataavunga. Tassani ilaatigut USA-p, Ruslandip, Canadallu nunanut allanut ministerii peqataapput, taamaattumik Issittumi Siunnersuisooqatigiit Kalaallit Nunaata ilisarineqarnissaanut pingaarnerpaavoq. Ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaata nunallu issittumiittut ilisimatusarnermi suleqatigiinnissaq atortuulersinneqarpoq. Ineriartornermut imminut attassinnaasumut qulakkeerinninniarnermi isumaqatigiissut pingaaruteqarpoq. Ilisimatuussutsikkut tunngaviit innuttaasunut iluaqutaassapput.

Ministerit ataatsimiinnermi issittumi innuttaasut ukkatarineqarnissaasa pingaaruteqarnerat ersarissarneqarpoq. Issittumi sumiiffitsinni ineriartornissap oqaloqatigiissutiginnissaa suliassatsinni pingaarnerpaassaaq.

Ataatsimiinnerit saniatigut USA-p nunanut allanut ministeriat Rex Tillerson Canadallu nunanut allanut ministeriat Chrystia Freeland danskit nunanut allanut ministeriat peqatigalugu ataatsimeeqatigineqarput, tassani oqaluuserisassat assigiinngitsut sammineqarput, ilaatigut killeqarfinnut, nunaviup toqqavii Thule Air Baselu pillugit oqaloqatigiissutigineqarput. Kalaallit Nunaata USA-llu illersornissamut isumaqatigiissutaanni USA-p Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarnerani Kalaallit Nunaata kalaallillu inuiaqatigiit pitsaanerpaamik kinguneqarnissaa pitsaaquteqarnissaalu oingaarnerpaatut inissisimapput. Isumaqatigiinniarnerni tamanna Naalakkersuisunit attanneqarpoq.

Nunani sanilitsinni aallartitanik attaveqaateqalernissaq naalakkersuisooqatigiinnermi isumaqatigiisummi allassimavoq. Inatsisartut 2017-mi upernaakkut ataatsimiinnermi amerlanerussuteqarluarlutik Kalaallit Nunaata Islandimi aallartitaqalernissaa Naalakkersuisunit sulissutigineqassasoq aalajangerneqarpoq. Tamanna Islandimik suleqateqarluarnerup qulakkeerneqarnissaanut alloriarneruvoq pingaarutilik.

Reykjavikimi aallartitaqarfissaq Naalakkersuisut pingaarnersuinerannut ilaavoq, Islandimillu maanna suleqateqarnerup pitsanngorsarnissaanut ilapertuutaassaaq, taamatullu politikkikkut niuernikkullu suleqatigiinneq attaveqaqatigiinnikkullu nukittorsaassalluni, tamannalu Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut iluaqutaassaaq.

Issittumi suleqatigiinneq Islandimit pingartinneqarluarpoq, politikkikkullu siammasissumik isumaqatigiissutigineqarpoq Issittumi suleqatigiinneq pingaarnerpaatinneqassasoq, tassunga ilaalluni Kalaallit Nunaannik suleqateqarnerup. Tamanna

ersersinneqarpoq ilaatigut Island Nuummi konsulaateqarfimmik 2013-mi ammaaneratigut. Islandip General Konsulaatimik pilersitsinera sorsunnersuup aappaata qaangiunneranit naalagaaffiit aallartitaqarfiisa Kalaallit Nunaanni pilersinneqartut suillersaraat, illuatungeriillunilu suleqatigiinnissamut alloriarnerit ineriartuutaasut malunnaatilimmik pilersippai.

Taamaattumik Islandimik illuatungeriilluni suleqateqarnerup siuangaatsiareerpoq, kalaallillu Islandimi aallartitaqarfeqalerneratigut suleqatigiiffiusinnaasutut kissaatigineqartut amerlasuut pilersissinnaalissapput.

Kalaallit Nunaata nunanut allanut suliassaqarfianut suliassat unammilligassat takkuttuarput. Ukioq takkuttussaq pissanganarlunilu unammilligassaqassaaq. Nunanik allanik isumaqatigiissuteqartarnertigut nunanut allanut tunngasut Kalaallit Nunaata politikkikkut aningaasaqarnikkullu ineriartornissaa qulakkiissavaat.

Namminiilivinnermut, Nunanut allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq Suka K. Frederiksen

Nuuk, juli 2017

AALAJANGIGAQ

Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisunut
ilaasortat akisussaaffii allanngortippai. Tassunga
atatillugu nunanut allanut pisortaqarfik immikkut
pisortaqarfiujunnaarluni Namminiilivinnermut,
Nunanut allanut Nunalerinermullu
Naalackersuisoqarfinngorpoq.

Nunanut allanut politikki pillugu nalunaarussiaq
Nunanut allanut pisortaqarfimmut
Namminiilivinnermut, Nunanut allanut
Nunalerinermullu
Naalackersuisoqarfimmuunngitsoq
innersuunneqarpoq, tassani Nunanut allanut
politikki pillugu nalunaarussiaq 2017-mi
Naalackersuisut ukiumi siuliani qitiusumik

suliarisimasaat pillugu naliliineruvoq, taamatullu
siunissami qaninnermi ineriartornissamut
ilimagisanut naliliinerulluni.

Ukiut siulii assigalugit nalunaarussiaq
immikkoortunut marlunnut avinneqarsimavoq:
Immikkoortoq I nunanut allanut tunngassutillit
qulequttat pingaarnerit eqqartorneqarput,
immikkoortoq II suliassaqarfinni assigiinngitsuni
nunanut allanut politikkimut tunngassutillit
annertusiartuinnartumik
nunarsuarmioqataajartuinnarnitsinni
sunnerneqartut eqqartorneqarput.

Suliarineqarnera naammassivoq majip 31-ani
2017.

IMMIKKOORTOQ I: NAALAKKERSUISUT NUNANUT
ALLANUT, SILLIMANIARNERMUT ILLERSORNISSAMULLU
NAALAKKERSUINIKKUT ATAATSIMOORTUMIK
INGERLATSINERAT
(NUNANUT ALLANUT PISORTAQARFIK)

2 NUNANUT ALLANUT PISORTAQARFIUP AAQISSUGAANERA

Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunik naalackersuinikkut ingerlatsinermi soqutigisaat Nunanut Allanut Pisortaqarfiup inerisassallugit, ataqatigiissassallugit illersussallugillu akisussaaffigai. Taakku saniatigut suliani isumannaallisaanermi illersornissamilu naalackersuinikkut ingerlatani Nunanut Allanut Pisortaqarfik Naalackersuisunut siunnersuivoq.

Naalackersuisut Bruxellesimi EU-mut Sinniisoqarfia aaqqissuussaaniikkut Nunanut Allanut Pisortaqarfiup ataaniippoq. EU-mut Sinniisoqarfik 1992-imi pilersinneqarpoq Kalaallit Nunaata aninerata kingorna EU-mi soqutigisai suliarisinnaajumallugit, 2014-imilu assinganik USA-mi Washington DC-mi Sinniisoqarfimmik ammaasoqarluni. Washington DC-mi Sinniisoqarfiup akisussaaffii ukiumi qaangiuttumi annertusineqarsimapput, taamaalilluni USA-mut Canada-mullu maanna Sinniisoqarfittut pisortatigut taaguuteqalerluni.

Ukiumi qaangiuttumi nunat tamalaat akornanni ataatsimiinnerni isumasioqatigiinnernilu arlalinni kalaallinit peqataaffigineqartarsimapput, soorluttaaq Kalaallit Nunaat siornatigumut naleqqiullugu nunanit allanit pingaarutilinnut qaaqquisuusarsimasoq.

Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni 2017, Inatsisartut amerlanerussuteqarlutik, Kalaallit Nunaata Islandimi sinniisoqarfissaa pilersippaat. Tamannalu alloriarneruvoq pingaarutilik, taamaalilluni Islandimut qularnaatumik suleqatigiilluarnissamik pilersitsisoq.

Sinniisoqarfissaq Reykjavittumiittusaaq, Naalackersuisut tulleriarinerminni nangissavaat, taamaalillunilu Islandimiik suleqateqarneq patajaallisassallugu taamalu aamma politikikkut niuernikkullu ineriartortitsinerit ingerlanneqassallutik. Tamatumalu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqusiissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalackersuisoq taamaalilluni Kalaallit Nunaat sinnerlugu Fairbanks-imi

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit 10. maj 2017-imi ataatsimiinneranni peqataavoq, tassanilu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni pingajussaannik nunat issittut pituttuisumik isumaqatigiissusiorput. Naalackersuisoq Suka K. Frederiksen ministerit ataatsimiinneranni saqqummiivoq, tassani erseqqissarpaa issittumi innuttaasut sammineqarnissaat qanoq pingaartiginersoq: "Taamaammat suliassatsinni pingaarnepaartaraat - uagut Issittumut angerlarsimaffitsinnik taaguisuusugut - nunarsuarmi immikkoortortarput pillugu oqaloqatigiinnerit ineriartortitsinerillu siuttuuffigissallugit. Issittumi Siunnersuisoqatigiit oqallittarfiit siuttoraat nunap inoqqaavinit aallartitat peqataasarlutik tamannalu tulluusimaarutissaraarput."

Ministerit ataatsimiinnerannut uiggiullugu Naalackersuisup Suka K. Frederiksen-ip qallunaat ministeriat peqatigalugu Canadap nunanut allanut ministeria aamma USA-p nunanut allanut ministeria Rex Tillerson ataatsimeeqatigai tassanilu nunat killii, nunavissuup naqqa kiisalu Thule Air Base eqqartukkatut qaqilitsiarneqartut ilagaat. Naalackersuisup ilaatigut erseqqissarpaa illersornissamut isumaqatigiissutip ilaa Kalaallit Nunaannut USA-mullu tunngasumi pingaarutilik tassaasoq Kalaallit Nunaat inuiaqatigiillu kalaallit Amerikamiut sakkutooqarfeqarnerannit sapinngisamik annerpaamik pissarsiaqarnissaannik iluaquteqarnissaannillu qulakkeerinninnissaq.

Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq, Suka K Frederiksen USA-p Nunanut Allanut Ministeria Rex Tillerson.

Nunanut Allanut Pisortaqarfik ukiumi qaangiuttumi Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoqarfiup ataaniissimavoq.

Tassunga inissiisimaneq 24. april 2017-imi unitsinneqarpoq, tassa oqartussaaffinnik allannguinermi Suka K Frederiksen Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisunngortinneqarmat.

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup pingaarnerusutigut ataqatigiissaarineq, attaveqarneq aamma siunnersuineq isumagisarai, Naalakkersuisut nunanut allanut tunngassutilinnut ingerlatsinerini. Taamaattorli oqartussaaffiit ilaasa iluini sulinerit salliutinneqartarput. Nunanut Allanut Pisortaqarfiup pingaarnertut suliaqarfigisartagai qulequttanut ataaniittunut katersorneqarsinnaapput:

- Issittumi suleqatigiinneq
- EU
- FN
- Nunani Avannarlerni Suleqatigiinneq
- Nunat inoqqaavi
- Naalagaaffiinnut ataasiakkaanut suleqatigiinneq

- Nunanut allanut sillimaniarnikkullu politikki
- Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki
- Niuernermik avammullu tunisassiuinermik siuarsaaneq
- Nunanut imaanullu oqartussaassuseqarneq
- Allattaavik

2.1 NUNANUT ALLANUT PISORTAQARFIUP SIUNNERSUISARTUTUT INISSISIMANERA

Nunanut Allanut Pisortaqarfik naalakkersuisoqarfinniit assigiinngitsunit piumaffigineqaraangami nunanut tamalaanut attaviit pillugit siunnersuillunilu ikiuuttarpoq. Siunnersuineq tassaasinnaavoq nunat tamalaat akornanni oqallittarfinni qanoq suleriaaseqartoqarneris, nunat tamalaat akornanni inatsisit imaluunniit suliama aalajangersimasumi suliama tunngasumik siunnersuineq.

Ukiuni qaangiuttuni suliat annerit ilaat makku eqqaaneqarsinnaapput:

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik (APN) Issittup Imartaani siunissami aalisartoqalersinnaanera pillugu isumaqatiginninniarnerni ikiorsimavaa, tassani Nunanut Allanut Pisortaqarfik APN peqatigalugu atorfilittat ataatsimiinneranni peqataatitaqarsimalluni. Siunnersuinerit ilaatigut tassaasimapput nunani tamalaani imaviup inatsisitigut oqartussaaffigineqarnera, nunat tamalaat akornanni isumaqatiginninniarnerni suleriaaseq kiisalu pisinnaatitaanermut apeqquutit.

Imaani uumassuseqarluinnarneq pillugu nunap oqartussaaffiup avataani inatsiseqartitsinerimut tunngasuni FN-ip ataani isumaqatiginninniarnernut atatillugu nunap inoqqaavisa piginnaatitaaffisa ilaat pillugit Nunanut Allanut Pisortaqarfiup Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik ingerlaavartumik siunnersortarparaa.

Allat nunat tamalaanut tunngasut suliassaqarfiit Naalakkersuisunut soqutiginaatillit ilarpassuilu nunanut allanut tunngasuni immikkoortortaqaqfimmi aallartitaanillu peqataaffigineqartut Immikkoortoq II-mi uani nassuiaammi tamakkiisumik allaaserineqarput.

Naalakkersuisut siulittaasuata Kim Kielsenip USA-p nunanut allanut ministererisimasaat John Kerry juunip 17-ani 2016-mi tikeraartoraa

2.2 NUUMMI NUNANUT ALLANUT PISORTAQARFIK

Nunanut Allanut Pisortaqarfik Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinnermullu Naalakkersuisoqarfimmut ilaavoq. Kalaallit Nunaata soqutigisai pingaaruteqartullu suleqatigisatsinnut avammullu attaveqarnermut tunngassuteqartut, nunanut allanut naalakkersuinikkut sulinermi Naalakkersuisut anguniagaat siuarsarniassallugit Nunanut Allanut Pisortaqarfiup suliarai. Nunanut Allanut Pisortaqarfiup nunarsuarmioqatitsinnik suleqateqarnermini patajaanneq, sulianik

tunngaveqarneq sullarissuunissarlu qulakkiissallugit anguniagarai.

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup suliai nunanut allanut tunngasuinnaanngillat, kisiannili aamma nunat avannarliit allat, nunat avannarliit killiit aamma nunani tamalaani kattuffiit, suliniuteqarnermikkut nunanilu tamalaani nukiiit Kalaallit Nunaannut sunniuteqartut suliaanut ilaapput. Suliassanut Kalaallit Nunaata soqutigisaanut attuumassuteqartuni danskit nunanut allanut ministereqarfiat Nunanut Allanut Pisortaqarfiup qanimut suleqatigaa, nunanik tamalaanik suleqatiginninnermi Kalaallit Nunaata suli annertunerusumik peqataanissaa aamma nunarsuarmioqatigiileriartornermi sapinngisamik pitsaanerpaamik saqqumilaarnissaa qularnaarniarlugu.

Naalakkersuisut nunanut allanut tunngasutigit ingerlatsineranni Nunanut Allanut Pisortaqarfiup pingaarnerusutigit ataqatigiissaarineq, attaveqarneq aamma siunnersuineq isumagisarai.

Taamaalilluni Københavnimi naalagaaffiup allanut attaveqarnerani suleqatigiit sullinneqarnerat pillugu Nunanut Allanut Pisortaqarfiup Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia suleqatigaa.

Nuummi Nunanut Allanut Pisortaqarfik arfinilinnik, Københavnimi ataatsimik, Bruxellesimi pingasunik kiisalu Washington DC-mi marlunnik sulisoqarpoq. Tamakku saniatigit piffissap ilaannaa atorfilik Hans Egedep Illuani ilassinnittarnernik ingerlatsisusarpoq Bruxellesimilu ilinniagaqartoq ataaseq kiisalu Washington DC-mi aamma Nuummi ilinniartooq ikiorti ataaseq.

2.3 KALAALLIT NUNAATA SINNIISOQARFIA KØBENHAVNIMITTOQ

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata Københavnimiittup Naalakkersuisut allaffissornikkullu suliakkiissutit Danmarkimi Danmarkimiillu isumagineqarsinnaasut naapertuuttumik suliarisarpai. Ataatsimoortumik aningaasartuutit Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani aningaasaliissutit

malillugit akilersorneqarput. Nuummi naalackersuisoqarfiit/aqutsisoqarfiit sinnerlugit sulianik suliarinninnermut tunngatillugu isumalluutitigut atuineq naalackersuisoqarfinit/aqutsisoqarfinit akisussaasunit akilerneqartarput. Sinniisoqarfiup nunanut allanut tunngasuni suliassai pingaartumik naalagaaffinnut allanut attaveqartarnermut pingaartumik tunngasuvoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaat pillugu paasisutissiiniarluni ataatsimiisitsinerit. Aammattaaq sinniisoqarfimmi sulisut ilaat erseqqinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut sulianik nunanut allanut tunngasunik suliarinninnermik isumagisaqarput.

Nunanut Allanut Pisortaarfik sulianik sullissisoqarpoq taassumalu akisussaaffigaa Københavni Sinniisoqarfimmi Kalaallit Nunaata nunat avannarliit suleqatigiinneranni peqataasarnissaata ataqatigiissarnissaa. NAP NYT Nordisk Nunanut Allanut Pisortaarfimmi nunanut avannarlernut tunngasunik suliassaqarfinnik sulinermut atatillugu saqqummiunneqartarpoq. Nunanut Allanut Pisortaarfip sulisui allat Namminersorlutik Oqartussat nunani allani kiffartuussisarneranni atorfinitsitsisarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 13, 12. november 2013-imeersoq malillugu nunani allami sulingitsut Namminersorlutik Oqartussani Nuummiittumi sulisuupput.

2.4 KALAALLIT NUNAATA BRUXELLESIMI SINNIISOQARFIA

Sinniisoqarfik Europæiske Union-imi Danmarkip Aalajangersimasumik Aallartitaata, Danmarkip Belgiami Ambassadiata kiisalu Savalimmiut EU-mut Missioniata illuutaanni allaffeqarpoq. Kalaallit Nunaata Bruxelles-imi Sinniisoqarfiata Kalaallit Nunaata soqutigisai EU-milu ersarissuunissaa suliaraa. Suliassani pingaarneq tassaavoq EU-mut attuumassuteqartuni Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutaanut tunngasutigut Naalackersuisunut siunnersortaaneq. Aamma sinniisoqarfiup suliassa annerit ilagaat Kalaallit Nunaata OLT-mi OCTA-milu ilaasortaaneranut soqutigisaanillu isumaginninneq.

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani sulisut tassaapput sinniisoqarfimmi pisortaq aamma immikkut siunnersorti sinniisoqarfimmi allattaanertut taaguutilik. Sinniisoqarfimmi 2016-imi sulisunik taarsiisoqarsimavoq. April-maj 2016-imi Bruxelles-imi sinniisoqarfimmi pisortaq nutaaq atorfinippoq, tassanilu allatsi nutaaq september 2016-imi sulilerluni. Aallartitat marluullutik pisortatigoortumik aallartitaapput.

Sinniisoqarfimmi aamma allatsi atorfinitsinneqarsimavoq kiisalu 2002-milli aalajangersimasumik suliffimmi sungiusartumik ilinniartoqartarluni. Suliffimmik misiliisoqartitsineq imatut aaqqissuunneqarsimavoq ukiup affakkaartumik nutaamik atorfinitsitsisoqartarluni. Piumasaqaatigineqarpoq suliffimmik misiliisut tamarmik Universitimi bacheloritut angusisimassasut aamma kandidatitut ilinniarnermi suliffimmik misiliinertik atorsinnaassallugu.

Kalaallit Sinniisoqarfiata nutaarsiassat "BXLimit" siornatigut "NAPNYT"-iusimasoq saqqummersittarpai. Nutaarsiassat sinniisoqarfiup sulinera, pulaarnerit, Bruxellesimi erseqqissuuneq pillugu nutaarsiassatigut allaaserisanik naatsunik imaqarpoq, aamma Kalaallit Nunaata EU-mik isumaqatigiissutaanut attuumassuteqartut EU-mi pisut pillugit nutaarsiassanik.

Sinniisoqarfik ukiuni aggersuni aalajangiisartunut sunniinissamut isumaqatiginninniarnerrillu naammassisarnissaannut qitiusumik inissisimalertussaavoq, tassunga ilaalluni Kalaallit Nunaannut tunngasumik piffissap qiteqqunnerani nalilersuineq, taamaalilluni Kalaallit Nunaata EU-mut isumaqatigiissutaani nutarterinerit - matumanilu; aalisarnermut isumaqatigiissut (2018-imi atorunnaartussa); EU-p, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni politikkikkut ataatsimoorussamik nalunaarut; OLT-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut kiisalu EU-p Kalaallillu Nunaata suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat (tamarmik 2020-mi atorunnaartussat) – qulakkeernissaat taamaalilluni Kalaallit Nunaata sapinngisamik annerpaamik pissarsiaqarfigisassallugit. Aammali ilanngullugu

oqaatigineqassaaq EU-mi qimaasunik ajornartorsiuteqarneq aamma pingaartumik Brexit EU-p ataatsimut missingersuutaanut aningaasatigut pitsaanngitsumik kinguneqassammata. Tamakku Kalaallit Nunaata EU-llu isumaqatigiissutaannut aningaasaqarnikkut tatisinermik kinguneqarsinnaapput, tassami tamakku EU-p ataatsimut missingersuutaanut qularnanngitsumik annertuumik tatisisussaammata.

Brexit-imut isumaqatiginninniarnissanut aggersunut tunngatillugu Sinnisoqarfik Nunanut Allanut Pisortaqarfik suleqatigalugu suliaqassapput tassani qulakkeerniarneqassalluni Kalaallit Nunaata EU-mut soqutigisai sulinermi tassani sapinngisamik innarlerneqannginnissaat. Sinnisoqarfik taamaalilluni Nunanut Allanut Pisortaqarfik suleqatigalugu Kalaallit Nunaata Tuluit Nunaannut soqutigisai eqqummaariffigissavai.

Taakku saniatigut Issittoq EU-mi Bruxelles-imilu pingaartinneqaleraluttuinnarpoq taamaattumillu tamanna pillugu Sinnisoqarfiup ulluinnarni sulinermini pingaartittussaavaa.

EU-p præsidentia Donal Tusk 17-18. Maj 2016 tikeraarpoq

2.5 KALAALLIT NUNAATA WASHINGTONIMI SINNIISOQARFIA

Kalaallit Nunaata Washington DC-mi Sinnisoqarfia september 2014-imi

ammarneqarpoq. Kalaallit Nunaata Washington DC-mi Sinnisoqarfia Bruxelles-imiittutut danskit ambassadeannut atasumik allaffeqarpoq.

2016-ip naanissaata tungaanut Sinnisoqarfik ataasiinnarmik aallartitamik sulisoqarsimavoq. Sulianik sullissisartussamik januar 2017-imi atorfinitsitsinikkut Sinnisoqarfik 2017-ip ingerlanerani Bruxelles-imi Sinnisoqarfittut atsigilerpoq sinnisoqarfimmi pisortaqarluni kiisalu allattoqarluni. Aallartitat marluullutik diplomatitit inissisimapput. Aamma danskit nunanut allanut ministerianni sulianik sullissisunut akissarsiat naapertorlugit allatsimik atorfinitsitsisoqassaaq, aamma 2017-ip ukiaa aallarnerfigalugu Washington DC-mi, soorlu Bruxelles-imi taamaattoq aalajangersimasumik sungiusartumik sulisoqartalissaq.

USA-mi Issittoq pillugu oqaluserinninnissaq soqutigineqaleraluttuinnarpoq USA-llu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasuunerani piffissami 2015-2017-imi pingaartumik pingaartinneqarsimalerluni, Kalaallillu Nunaata soqutigisaraa Amerikap avannaata nunaani sinnisoqarnissaq taamaaliornikkummi kalaallit isumaat soqutigisaallu siammarterneqarlutillu isumagineqarniassammata.

Politikkiinnaanngitsumi aammali niuernermi, aningaasaqarnermi, kulturikkut ilisimatusarnernilu siuarsaasariaqarpoq Kalaallit Nunaat Kalaallillu Nunaanni periarfissat piusut Amerikami aalajangiisartunut Amerikamilu niuffaffinnut ersarinneruleqqullugu.

Washington DC-mi sinnisoqarfik 2015-p naanerani aamma Canadamut pisortatigoortumik piginnaatitaalerpoq, taamaattumillu Kalaallit Nunaat maanna nunani taakkunani marlunni sinnisuutitaqarluni.

2.6 SAQQUMMIUSSINEQ

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup suliat 2017-imi Public Diplomacy-tut taaneqarsinnaasut ingerlateqqippai. Public Diplomacy pingaarnertut atorneqartarpoq Kalaallit Nunaata nunani tamalaani suliaanik kalaallillu suliani assigiinngitsuni isumannik ilisimatitsinertut. Public Diplomacy, aamma "soft power"-imik

taaneqartartoq, pisariaqaleraluttuinnarsimavoq pisortat tusagassiutinit assigiinngitsunit paasisutissiisarnerat annermik tunuliaqutaralugu ilisimasaqalertarnerannik isummertarnerannillu tunngaveqartumik.

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup Public diplomacy-mik suliniuteqarnera aallaviatut marlunnik pingaarnernik siunertaqarpoq. Siullertut susassaqtunut sunniinikkut Kalaallit Nunaata sunniisinaaneranik annertusaaneq. Aappaattut Kalaallit Nunaata nunani tamalaani tusaamaneqarnerata annertusarnissaa public diplomacy-mik sulinerup siunertaraa. Kalaallit Nunaat avammut qanoq takutinneqartarnersoq ilaatigut Kalaallit Nunaata nunani tamalaani sunniisinaaneranut, avammut nioqquteqarneranut, takornariaqarnermut aningaasaliisinaanunillu piutaneqarneranut tussinnaavoq. Nunanut Allanut Pisortaqarfiup suliassap tamatuma pingaassusaa ilisimavaa, aamma immikkoortortaqarfiit akimorlugit.

Taamaattoq Naalakkarsuisut allaffissornermi killilimmik isumalluuteqarnerat kalaallit isumaannik oqariartuuteqarniartarnermi suli unammilligassaavoq. Taamaalilluni Nunanut Allanut Pisortaqarfik attaveqatigiinnermik sulisoqanngilaq Public Diplomacy-mik isumaginnittussamik. Suliassaq taamaalilluni Nunanut Allanut Pisortaqarfimmi sulisunit saniatigut suliarineqartarpoq. Suli atapeqqutillu suut qulaajarneqassanersut sulisut ingerlaavartumik malinnaavigalugit eqqummaariffigaat.

Nunanut Allanut Pisortaqarfik twitterprofil-eqarpoq @GreenlandDFA tassani public diplomacy-mi sulineq siullertut suliarineqartarluni. Tassuuna oqariartuutit assilluunniit sammisassaqtitsinermeersut Naalakkarsuisumit nunanut allanut tunngasuni suliaqartumit, Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit imaluunniit ilaatigut Namminersorlutik Oqartussanit peqataaffigineqartunit pisut.

Twitter-profil for @GreenlandDFA.

Taakku saniatigut ilisimatitsinerit allat soqutiginaatillit allanit saqqummiunneqartarput. Washington DC-mi sinniisoqarfik immikkut Twitter-kontimik pilersitsivoq @Greenland in USA&CDA Kalaallit Nunaata Amerikap avannaani Public Diplomacy-mik suliai isumagisinnaajumallugit. Bruxelles-imi Sinniisoqarfik tusagassiutininik aamma atuisalernissaa Europami suliamik patajaallisaanermik atorneqartussamik naatsorsuutaavoq.

Twitter-ip saniatigut Nunanut Allanut Pisortaqarfik Naalakkarsuisut nittartagaanni immikkut nittartagaqarpoq nutaarsiassiarsifialu tamatumani nutaarsiassanik pingaarutilinnik atorneqartarluni. Nunanut Allanut Pisortaqarfik ilaatigut nittartakkakut Nunanut allanut tunngasutigit naalakkarsuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat aamma Nunat Avannarliit pillugit Nassuiaat ukiut tamaasa qallunaatut kalaallisullu saqqummersittarpai aamma Kalaallit Nunaata nunani tamalaani isumaqatigiissutaat assigisaallu nunanit tamalaanit quppersagaq aamma ilanngullugu.

Public Diplomacy aamma kalaallinut sammisassanut Naalakkarsuisut nunanut allanut politikkinut tunngasunik pingaartitaannut siuarsaataasunut tapiissutinik

aningaasalersorneqarpoq. Nunanut Allanut Pisortaqarfik taamaalilluni 2017-imi 419.000 DKK-uteqarpoq angalanernut, aaqqissuussinerni peqataanissanut sammisassaqtitsinernulluunniit allanut atungassat. Taamaalilluni allanik suliallit Kalaallit Nunaata soqutigisai Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit taperneqarlutik sinniisuuffigineqartarput.

Kiisalu Bruxelles-imi aamma Washington-imi sinniisoqarfiit kiisalu Nunanut Allanut Pisortaqarfik Nuummi allaffeqartoq sungiusartumik sulisoqartarnissamik aaqqissuussaqqarput, taakkunani ilinniartut Naalakkersuisut nunanut allanut tunngasuni aqutsinerit pillugit qanoq aqutsisarnersut ilinniartarpaat.

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup siunissami nunani allani suli ersarinnerulernissaq salliuressavaa tassani isumaliutigineqarluni naammattumik akissaqarfigineqarpat Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat tuluttut aamma piareersarneqartalissalluni Inatsisartut taassuminnga suliarinninnerannik malitsitut.

2.7 NUNAT TAMALAAT

ISUMASIOQATIGIINNERANNI PEQATAANEQ

Kalaallit Nunaat kalaallillu pingaartitaat nunat tamalaat isumasioqatigiinneranni peqataanermi saqqummiunneqarsinnaapput Kalaallillu Nunaannit nunanut tamalaanut saqqummiussisoqarluni. Pingaartumik nunatsinni periarfissat pioreersut, soorlu takornariaqarfittut, inuussutissarsiutinut aningaasaliiffigisassatullu kiisalu suleqatissatut.

Taamanikkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermet, Nukissiornermut Nunanullu allanut Naalakkersuisoq ukiup ingerlanerani Naalakkersuisut sinnerlugit Kalaallit Nunaata soqutigisai siuarsarniarlugit nunani tamalaani ataatsimiinnerni peqataasarsimavoq.

Naalakkersuisuusimasoq 30. november 2016-imi Arctic Futures Symposium-imi Bruxelles, Belgiami pisumi pingaarnertut oqalugiartuuvuq. Isumasioqatigiinnermi sammineqarput issittumi

inuiaqatigiit imminnut napatissinnaasut ineriartortinneqarnerat taassumalu saniatigut ersarissarneqarluni Issittumi Siunnersuisoqatigiit ukiuni 20-ni piusimaneranni angusarisimasaat.

Taamanikkut Naalakkersuisuusimasoq aamma Arctic Circle Forum-imi Quebec-imi Canada-miittumi 12. december 2016-imi pingaarnertut oqalugiartut ilagaat. Isumasioqatigiinnermi issittumi naalakkersuisut, niuernermit suliallit, kattuffiit attuumassuteqartut nunallu inoqqaavi 200-t missaat peqataapput. Oqalugiartut pingaarnertut ilagaat Quebec-ip premierministeria Philippe Couillard aamma Arctic Circle-mi siulittaasoq Islandip præsidenterisimasaa Ólafur Ragnar Grímsson.

27. marts 2017-imi 2017 North American Arctic Regional Leaders' Summit-ip tunngavissaa Washington-imit, DC-mit USA-millu pilersinneqarpoq isumaliuqatigiissitamiit The Woodrow Wilson Center-imit aaqqissorneqartoq. Naalakkersuisuusimasoq tassani oqallittuni peqataavooq Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni ineriartortitsinissamut politikkiat takorluugaallu nunarsuullu immikkoortortaani tassani suleqatigiissinnaanerit saqqummiukkiartorlugit.

Aamma Naalakkersuisuusimasoq Anchorage-mi Alaska-mi ICC-p Economic Summit-eqartitsinerani ulluni 28.-30 marts peqataavooq. Tassani Kalaallit Nunaannit, Canada-mit aamma Alaska-mit aallartitat nunap immikkoortuini ataasiakkaani inuussutissarsiutinut suliata siuarsaniarnermilu suliata saqqummiunneqarput. Ataatsimiinnermi aamma isumaqatigiissutaavooq International Inuit Business Council-imik pilersitsinissamut periarfissat misissorneqassasut suliffeqarfinni suleqatigiinnerit attaveqarnerillu patajaallisarnissaannut suleqatigiissutigineqarniassammat.

3 NAALAGAAFFEQATIGIIT ATAATSIMOORLUTIK NUNANUT ALLANUT, SILLIMANIARNERMUT ILLERSORNISSAMULLU POLITIKKIAT

3.1 NAALAGAAFFEQATIGIIT ATAATSIMEEQATIGIITTARNERAT

Danmarkip ministeriunerata, Savalimmiut naalackersuisuisa siulittaasuata aamma nunatsinni Naalackersuisut Siulittaasuata akornanni naalagaaffeqatigiit ukiumoortumik ataatsimeeqatigiittarput, nunallu naalagaaffeqatigiit pingasut tulleriiarlugit ataatsimiiffigisarlugit. Naalagaaffeqatigiit ataatsimiinneri kingulliit ingerlanneqarput aprilip 29-ani 2017 Kalaallit Nunaanni aammalu aprilip 12-ani 2017 Danmarkimi. Peqatigisaanik atorfilittatigut immikkoortumik nunat marluk atorfilittaata ataatsimiittarput Statsministeriap Naalackersuisoqarfiani pisortaq, Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfiani pisortaq aamma Lagmandip allaffiani naalackersuisoqarfimmi pisortaq peqataasarlutik. Naalagaaffeqatigiit ataatsimeeqatigiinneranni marlunni ilaatigut nunat tamalaat aalisarnermik aqutsinermi suleqatigiiffii, Kalaallit Nunaat Savalimmiullu "Danmarkip Savalimmiut Kalaallit Nunaallu sinnerlugit" sinniisuuffigisaat oqallisigineqarpoq, tassanilu Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni oqaloqatigiinnerup suleqatigiinnerullu nukittorsartariaqarnera isumaqatigiissutigineqarluni. Savalimmiut Kalaallit Nunaatalu naalackersuinikkut aqqissugaanermik suliaqarnerat aamma oqallisigineqarpoq, tassani statsministeri, tamanna kissaatigineqarpat, sulinermi ikiuunnissaminut neqerooruteqarluni.

3.2 DANSKIT NUNANUT ALLANUT MINISTERIAQARFIANNIK SULEQATEQARNEQ

Ingerlaavartumik mailikkut oqarasuaatikkullu allaqatigiittarnikkut danskit nunanut allanut ministeriaqarfiata aamma nunanut allanut pisortaqarfiup akornanni suleqatigiilluartoqarpoq. Tamatuma saniatigut

nunanut allanut ministeriaqarfik aamma nunanut allanut pisortaqarfik, naleqquttuni, nunat tamalaat aqqissuussaanni peqataasarlutik. Allaqatigiinneq pingaartumik nunanut allanut ministeriaqarfiup Issittumut aamma Amerikap avannarliup immikkoortortaanut (ANA) pisarpoq, taanna Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik nunanut allanut tunngasunik sulianik nunanut allanut ministeriaqarfimmi ataqatigiissaarisuulluni.

Nunanut allanut pisortaq aamma nunanut allanut ministeriaqarfimmi aqutsisut Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermi nunanullu allanut tunngasunik politikkikkut suliat pillugit ingerlaavartumik oqaloqatigiittarput. Tamanna pingaarnerusutigut pisarpoq atorfilittat ingerlaavartumik oqaloqatigiittarnerinut kiisalu danskit aamma kalaallit tungaanniit naalackersuisut akisussaasut akornanni ataatsimiinnissat piareersarnerinut, malitseqartittarnerilu tapiliunneqarlutik.

2017-imi danmarkimi Nunanut allanut ministeri aamma Nunanut allanut tunngasunut akisussaasoq Naalackersuisoq Fairbanksimi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit ataatsimiinneranni peqataasimapput. Aammattaaq naatsorsuutigineqarpoq 2017-imi ukiup affaani kingullermi danskit Nunanut allanut ministeriat pisortatigoortumik Kalaallit Nunaannut tikeraassasoq.

Ulluni 30. maj – 02. junimi Danmarkimi nunani allaneersut ambassadørit ukiumoortumik, ukioq manna Kalaallit Nunaanni pisumi ataatsimiipput. Ambassadørit taamaallutik Nuummiipput Ilulissaniillutillu, ilaatigut Naalackersuisunut ilaasortat Kalaallit Nunaata maannakkut inissisimanagera aamma ineriartornissamut periarfissanik unamminartunillu, aamma danskit ambassadeqarfiinik suleqatigiinneq qanoq nukittorsaqqinneqarsinnaaneranik saqqummiussillutik.

Ambassadørit Kalaallit Nunaanni pingaarutilimmik inissisimasut arlaqartut naapippaat Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut, Nunalerinermullu Naalakkersuisoq, marlungorneq majip 30-ani Naalakkersuisut sinnerlugit nereqatigiinnermut qaaqqusimmat.

Allaffissornikkut Oqalliffik

Nunani allani Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiini nunanut allanut pisorta qarfiup sulisui Namminersorlutik Oqartussat aamma danskit nunanut allanut ministeria qarfiata akornanni isumaqatigiissutaat naapertorlugu sulisitaasarput. Malittarisassat danskit ministeeria qarfiisa danskit aallartita qarfiini immikkut ittumik aallartitanut atortagaat malillugit Namminersorlutik Oqartussat Nunanut allanut ministeria qarfiimmut akiliisarput. Akigititanut ilaatigut apeqqutaapput sumiiffimmi akit akissarsiallu qaffasissusii aamma Nunanut allanut ministeria qarfik isumaqatigiissute qarfigalugu ukiukkaartumik aalajangersarneqartarlutik. Akigititat nalinginnaasut taakku ukiuni kingullerni malunnaatilimmik qaffassimapput, ilaatigut nunarpassuarni aarlerinartut sakkortusiartuinnartut pissutigalugit sulisut suliarortitat pillugit suli annertunerusumik isumannaallisaasoqarnissaanik pisariaqartitsineq pissutigalugu. Sulisut aningaasarsitinneqartarnerat kiisalu nunami allami sulinermi tapit Nunanut allanut ministeria qarfik aqutigalugu tunniunneqartarput.

Kalaallit nunaata Sinniisoqarfiiniq nutaanik ammaanissaq pillugu aalajangiineq taamaalilluni Nunanut allanut ministeria qarfik aamma suleqatigalugu ingerlanneqassaaq, taakku nalinginnaasumik danskit ambassade qarfiinut atasumik inissinneqartarlutik Nunanut allanut ministeria qarfik aqutigalugu nunanik tiguisunik piginnaatitaasarlutik.

Allaffissornikkut oqalliffimmi Nunanut allanut pisorta qarfiup aamma danskit nunanut allanut ministeria qarfiata akornanni ukiumut aalajangersimasumik ataatsimiittoqartarpoq, tassani sulianik suliarinninnermi akigititat, nunani

allani Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiiniq aallartita qarneq aamma pilersitsineq ingerlatsinerlu pillugit pingaartumik allaffissornikkut apeqqutit eqqartorneqartarlutik.

Allaffissornikkut oqalliffimmi ilaasortat tassaapput Nunanut allanut pisorta qarfiimmi pisorta qar/immikkoortortami pisorta qar aamma Nunanut allanut ministeria qarfiimmi Suliffissuarnut siunnersuineq ikiuinerlu pillugit pisorta qar/immikkoortortami pisorta qar. Ataatsimiinnerit aalajangersimasumik nikittaanneqartumik Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartarput.

Nunanut allanut ministeria qarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik aamma Internationale Operationsstabilimik suleqate qarneq

Danskit nunanut allanut ministeria qarfiata Innuttaasunut Kiffartuussivia tassaavoq nunani allani angalanerit nalaanni danskit naalagaaffianni innuttaasut tamaasa inuttut ajornartorsiulernerini ikiorsiivik, assersuutigalugu napparsimaneq, toqusoqarnera, parnaarussaaneq, passip annaana il.il. Tamanna nalinginnaasumik Kunngaqarfiup Danmarkip Ambassade qarfi aqutigalugit, taanna ilaqtutanut, napparsimmavimmum, eqqartuussissuserisumut il.il. atassuteqartarluni. Danskit nunanut allanut ministeria qarfia aningaasaqarnikkut ikiuussinnaanngilaq, aamma "ambassade qarfiup akiligaanik angerlamut angalasoqarsinnaanngilaq" ilaqtutaniit imaluunniit aningaaserivimmiit akiliisoqarnissaanik qularnaveeqquisiisoqarsimangippat.

Danskini oqartussat aamma kalaallit angalanerini siunnersortitut ikiuinissamut tamakkiisumik akisussaapput, aamma Nunanut allanut pisorta qarfik Nunanut allanut ministeria qarfiup Innuttaasunut Kiffartuussivia peqatigalugu ukiuni makkunani tamanna pillugu Kalaallit Nunaanni paasitsiniaanermut annertunerusumik suliaqarluni.

Ukiuni kingullerni Nunanut allanut ministeria qarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik, ullumikkut 30-it missaannik sulisoqartumi

ingerlaavartumik oqaloqatiginnittoqartarpoq. Ajunaarnersuaqartillugu Københavnimi Internationale Operationsstabi (IOS) Nunanut allanut ministeriaqarfiup Innuttaasunut Kiffartuussivianit aggersarneqartarpoq, oqartussanit assigiinngitsunit, angalatitsivinnit aamma sillimasiisarfinniit sinniisut tassaniipput, sukkasuumik assigiiartumillu paasissutissanik attuumassuteqartunik ingerlatitseqqinnissaq qulakkeerniarlugu. Ajunaarnersuaqarfiusumi ilaqaqaraanni ilaqquttat sianerfigisinnaasaannik pilersitsisoqarsimavoq. Den Internationale Operationsstab tassaavoq pisortani oqartussat, tassa Nunanut allanut ministeriaqarfik, Statsministeriaqarfik, Illersornissamut ministeriaqarfik, Upalungaarsimanermut Aqutsisoqarfik, Politiit kiisalu ingerlataqartut namminersortut tassunga ilanngullugit angallassisartunut sillimasiisarfinnullu sinniisut.

Bruxellesimi 2016-imi martsip 22.-ani pisuni peqqarniisaarniartut saassussinerisa malitsigisaanik Namminersorlutik Oqartussat aamma Nunanut allanut ministeriaqarfiup ajornartoornermi upalungaarsimaneq pillugu suleqatigiinneq aqqqissuuteqqinniarlugu toqqarsimavaat. Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia ullumikkut Internationale Operative Stabimi aalajangersimasumik ilaasortaavoq, nunanilu allani ajornartorsiulernernut tunngasut paasissutissat tamarmik Københavnimi Sinniisoqarfimmit Nalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfianut aamma Nuummi Nunanut allanut pisortaqarfimmut ingerlateqqittarlugit. Malitseqartitsinermut, politikikkut ilisimatitsinermut kiisalu kalaallit nunaanni innuttaasunut ilisimatitsinermut Nunanut allanut pisortaqarfik Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani Tusagassiivik suleqatigalugu akisussaasuvoq. Ajornartorsiulernerni paasissutissat pisariaqartinneqartut ulloq unnuarlu (24/7) ingerlateqqinneqartarput.

3.3 DANSKIT ILLERSORNISSAMUT MINISTERIAQARFIANNIK SULEQATEQARNEQ

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermut illersornissamullu politikikkut suliassanut tunngasunik Naalakkersuisunut siunnersuinissamut pingaarnertigut akisussaavoq. Nunanut allanut pisortaqarfik aamma Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik danskit sakkutuuni suliassanik naammassinninnerannut naleqqiullugu akisussaasutut oqartussaavoq. Taakku saniatigut kalaallit nunaanni oqartussat aamma Illersornissamut ministeriaqarfiup akornanni toqqaannartumik suleqatigiiffippassuaqarpoq, pingaartumik upalungaarsimanermut, Ujaasinermut Annaassiniarnermullu, aalisarnermik nakkutilliinermut il.il. tunngasunik, Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfinnit ataasiakkaanit isumagineqartunik.

Danskit naalakkersuisui 2013-imi aalajangiipput danskit illersornissamut ministeriaqarfiup Issittumi suliassanik naammassinninnerup nukittorsarneqarnissaanut tunngasunik misissueqqissaarnermik annertuumik aallartitsiniarlutik.

Issittumi sakkutooqarfik

Nuummi Nunanut Allanut Pisortaqarfik Issittumilu Sakkutooqarfik qanimut suleqatigiipput. Issittumi Sakkutooqarfik sakkutooqarfiuvoq ataatsimoorussa q Danmarkimilu Illersornissamullu Pisortap ataani inissisimasuusoq. Issittumi Sakkutooqarfiup Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu, minnerusumillu Danmarkimut tapertatut sakkutooqarnikkut suliassat tamaasa aqutarivaat. Taamatuttaaq illersornissamut ministeriaqarfik Pituffimmi sakkutooqarfimmi attaveqaataasumik sakkutumik inuttaqartitsivoq. Kalaallit Nunaata sineriaani pingaarutilinni Issittumi Sakkutooqarfik arlalinnik mittarfinnik illersornissamullu atasuni timmisartunut inissiiviusinnaasunik, taamatullu nakkutilliisuni Siriusikkunnik pigisaqarpoq.

Issittumi Sakkutooqarfiup suliassaasa pingaarnersaraa Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu illersornissakkut suliassat, taamatullu sorsuttoqannginnerata nalaani namminersortuunerup innarlerneqannginnissaanik nakkutilliineq. Suliassat taakku Naalagaaffeqatigiit immikkoortuinik pigisaqarnerisa illersorneqarnissaannut pisussaaffiuvoq, imaatigut, silaannakkut nunamilu suliassaalluni. Sinaakkutaasullu iluanni Issittumi Sakkutooqarfiup suliassaasa ilagaat suliassat inuiaqatigiinnut tunnganerusut. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaata imartaani ujaasinermi Issittumi Sakkutooqarfiup suliassanik ataqatigiissaarineq, taannalu Joint Maritime Rescue Coordination Centre (JMRCC)-mik taaneqartarpoq. Issittumi Sakkutooqarfiup suliassat allat ataqatigiissaartagai tassaapput Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnermik nakkutilliineq, mingutsitsisoqartillugu ikiunneq taamatullu Kalaallit Nunaata imartaani uuttortaanermik suliagarneq. Kalaallit Nunaanni politimesteri sinnerlugu qimussimik nakkutilliisut Siriusikkut politiit Kalaallit Nunaata avannaarsuani avannamullu kangianiittoq nuna eqqissisimatitaaq politiit nakkutigisassaani nakkutilliisinneqarput, taamatullu sineriammi tamani innuttaasunik ikiuuttussaataallutik.

Ulloq 27. juni 2016-imi nalunaarussiaq issittumi illersornissamut suliassanik naammassinninnera nukittorsarnissaannut suleqatigiissitaaq naammassineqarpoq.

Paasisaqarluarusuttut Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2016-imeersoq atuarsinnaavaat.

Nunanut allanut pisortaqarfimmit illersornissamut isumaqatigiinniarnert ingerlanerat 2017-ip ingerlanerani naammassisangatinneqartut malinnaaffigai.

3.4 KUNNGEQARFIUP ISSITTUMI PERIUSISSIAA

Kunngeqarfik Danmarkimi nunarsuup ilaani Kunngeqarfiup inissisimanerata nukittorsarnissaanut ataatsimoorluni issittumi periusissiaq 2011-mi akueraa. Periusissiamiipput

immikkoortut arlalissuit, periusissiallu aallartinnerani pingaarnertut salliutitat sisamat eqikkarneqarlutik; ”Naalagaaffeqatigiinni immikkoortut akornanni naligiimmik suleqatigiinnikkut (I) Issittumut eqqissisimasumut isumannaatsumullu (II) imminut napatittumik siuariartorfiusumik inuiaqatigiinnillu piujuartitsisumik (III) Issittup silaani, avatangiisini pingortitamilu pissutsit mianernartut ataqqillugit (VI) nunani tamalaani peqatigisanik suleqatigeqqissaarlugit Kunngeqarfik pingaarnertigut suliniarpoq.”

Immikkoortut assigiinngitsut iluanni suliassatigut Kunngeqarfik sulerissanersoq periusissiami allaaserineqarpoq. Periusissiaq Kunngeqarfimmut tamarmut tunngasuuvoq, taamaalillunilu aamma Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu. Periusissiap suliarineqarnera Danmarkimi Nunanut allanut ministeriaqarfimmit aqunneqarpoq, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat, Savalimmiuni Naalakkersuisut aamma Danmarkimi ministeriaqarfiit attuumassuteqartut ilanngutitinneqarlutik.

Nunanut Allanut Ministeeriaqarfik piffissap qiteqqunnerani maanna nalilersuipputperiusissami anguniagassatut siunniunneqarsimasut sumut killinnersut takuniarlugit. Nalilersuineri siunertaavoq periusissiap suliarineqarnerani anguniagassatut siunniunneqartunut tunngatillugu killiffiup paasinissaa. Aqqissuisut sulinerisa nalaanni nalilersuineq naammassineqanngilaq.

4 ISSITTUMI SULEQATIGIINNEQ

4.1 ISSITTUMI SIUNNERSUISOQATIGIIT

Issittumi Siunnersuisoqatigiit tassaapput Issittumi naalagaaffit arfineq pingasut siunnersuisarfiat; USA, Canada Island, Norge, Sverige, Finland, Rusland aamma Kunngaqarfik Danmarki, tassunga ilanngullugit Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut. Issittumi Siunnersuisoqatigiit maannakkut issittumi suliasanut nunani tamalaani oqalliffinni pingaarnersaavoq.

Taakku saniatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiit arlalinnik alaatsinaattoqarpoq, Issittumi Siunnersuisoqatigiit ammasumik ataatsimiinnerini alaatsinaattuusut aamma suleqatigiissitani Siunnersuisoqatigiit sulineranni ilanngussisarlutik. Ministerit ulloq 11. maj 2017-imi ataatsimiinneranni alaatsinaattut suli arfineq marluk akuerineqarput; ICES, the National Geographic Society, Oceana, OSPAR, Schweiz, Vestnordisk Råd aamma Verdens Meteorologiske Organisation.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit Ministeriisa ataatsimiinnerat 2017

Ulloq 11. maj 2017 Alaskami Fairbanksimi Issittumi Siunnersuisoqatigiit Ministeriisa ataatsimiinneranni USA qaaqqusuuvoq. Namminiilivinnermut, Nunanut allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq, Suka K. Frederiksen, Naalakkersuisut sinnerlugit peqataavoq. Naalakkersuisoq Kunngaqarfiup Danmarkip aallartitaanut peqataavoq. Ataatsimiinnermi amerikamiut siulittaasuuneranni angusat kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatigiit Senior Arctic Officialip nalunaarusiai pilersaarutaalu aalajangersimasut pillugit nalunaarusiat saqqummiunneqarput ministerinillu tamanit akuerineqarlutik. Ataatsimiinnermi issittumi naalagaaffiit ataavartumillu peqataasut tamarmik naatumik ilanngussaqqarput. Kunngaqarfik Danmarkip ilanngussat nunanut allanut ministerip Anders Samuelsenip aamma Naalakkersuisup Suka K. Frederiksenip kiisalu Savalimmiuni Nunanut

allanut Inuussutissarsionernullu ministerip Poul Michelsenip akornanni agguarneqarput.

Naalakkersuisup ilanngussinermini Issittumi nunat inoqqaavisa innuttaasullu pingaaruteqarneri isiginiarpai. Nunarsuarmioqatigiit Issittumi annertunerusumik isiginnileranni pingaarpoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit eqqaamassagaat Siunnersuisoqatigiit issittumi nunat innuttaasa kingunerisaannik taamaallaat atammata tamannalu suleqatigiinnermut tunngaviusariaqartoq. Ineriartornissamut pisinnaatitaaffik aamma suleqatigiinnermi erseqqissarneqarpoq, tassani Naalakkersuisoq silap pissusaata allanngorneranut naleqqussarfiusumik oqimaaqatigiissumik ineriartornerup qulakkeerneqarnissaanut akisussaaneq Kalaallit Nunaannit eqqumaffigineqartoq erseqqissarneqarpoq.

Ministerit ataatsimiinnerini tamani politikkikkut nalunaarummik nunanut allanut ministerit atsiugaqartarput. Nalunaarut inatsisitigut pituttuinngilaq, kisiannili ministerit tullissaannik ataatsimiinnissaanut politikkikkut allaffissornikkullu pisussaaffiliilluni. Isumaqatigiinniarnit ingerlannerini tamarmi Kalaallit Nunaat peqataavoq. Nalunaarut issittumi naalagaaffinnut arfineq pingasunut nunanut allanut ministerinit atsiorneqarpoq, tassunga Danmarkip nunanut allanut ministeria, Kunngaqarfik Danmarki sinnerlugu.

Issittumi naalagaaffinnut arfineq pingasunut nunanut allanut ministerit, kiisalu Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut aamma nunat tamalaat issittumi ilisimatuussutsikkut suleqatigiinneri nukittorsarnissaat pillugu isumaqatigiissummik atsiugaqarput. Isumaqatigiissutip ilisimatuut aamma ilisimatusarnermi atortut issittumi sumiluunniit killeqanngitsumik angallanneqarsinnaaneri qulakkeerpaa. Isumaqatigiissut inatsisitigut pituttuisut isumaqatigiissutit pingajoraat, Issittumi Siunnersuisoqatigiinni isumaqatigiinniutigineqartoq.

Ministerit ataatsimiinnerini Naalackersuisup amerikami nunanut allanut ministeri, Rex Tillerson aamma canadami nunanut allanut ministeri, Chrystia Freeland ataatsimeeqatigai. Ataatsimiinnerit danskit nunanut allanut ministeriat peqatigalugu ingerlanneqarput. Amerikamiut nunanut allanut ministerianik ataatsimeeqateqarnermi oqaluuserisassani pingaarneq tassaasimavoq Pituffimmi amerikamiut najuunnerat. Naalackersuisup ilaatigut Kalaallit Nunaata aamma USAp akornanni illersornissamut isumaqatigiissutit ilaatut pingaaruteqartoq tassaasoq Kalaallit Nunaata aamma inuiaqatigiit kalaallit amerikamiut sakkutuuisa najuunnerannit sapinngisamik annertunerpaamik iluanaaruteqarnissaat. Canadamiut nunanut allanut ministerianik ataatsimeeqateqarnermi ilaatigut NP imaanut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutaat naapertorlugu nunaviup toqqavianut piumasaqaat, killeqarfimmik titaanissaq aamma Qeqertaaluk eqqartorneqarput.

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Finlandip siulittaasuuffia 2017-2019

USA 2015-imiit 11. maj 2017-imut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasoqarfimmik tigungminnissimavoq, tassani Issittumi Siunnersuisoqatigiit nukittorsarnissaat, imaani avatangiisit, silap pissusaa kiisalu issittumi inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut inuuniarnikkullu nukittorsarnissaat immikkut isiginiarsimallugit. Ullormi 11. majimi Ministerit ataatsimiinneranni siulittaasoqarfik Finlandimit tigungeqarpoq ukiunullu tulliuuttunut marlunnut tunngaviliunneqartut pingaarnerutitat sisamat tassaallutik: Avatangiisinik illersuineq, internetsikkut atassuteqarneq, silasiornikkut suleqatigiinneq aamma ilinniartitaaneq.

4.2 NUNAT INOQQAAVISA ALLATTOQARFIAT (IPS)

Nunat Inoqqaavisa Allattoqarfiata (IPS) nunat inoqqaavisa sinniisuisa (Permanent Participants) Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sulinermi peqataanerat tapersersorpaa. Allattoqarfik Tromsømi Issittumi Siunnersuisoqatigiit

allattoqarfianni inissisimavoq ilaannakuusumillu Danmarkimit aningaasalersorneqarluni.

4.3 PIUJUARTITSINEQ TUNNGAVIGALUGU INERIARTORTITSINEQ PILLUGU SULEQATIGIFFIK (SDWG)

Namminersorlutik Oqartussani Nunanut allanut pisortaqarfiup Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiiffimmi (SDWG) Naalagaaffeqatigiit peqataanerat isumagaa, Kunngeqarfik sinnerlugu aallartitaasuni siuttuulluni. Tamanna nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit naleqqiullugu Kalaallit Nunaata nunani tamalaani soqutigisaanik Nunanut allanut pisortaqarfiup isumaginninnerata nanginneraa, tassunga ilanngullugu Issittumi nunat inoqqaaviniq, SDWG-mi isiginiarneqartunik atassuteqarneq, tassani pineqarluni inuiaqatigiit ineriartorneranni Issittumi nunat inoqqaavisa ilanngutitinneqarnissaat peqataatinneqarnissaallu. Nunanut allanut pisortaqarfik taamaalilluni Kunngeqarfiup inissisimaneranut atatillugu ataqatigiissaarisuullunilu ingerlataqartuuvoq aamma SDWG-mi ukiup affakkaartumik ataatsimiittarnerni il.il. peqataasarluni. SDWG-ip siunertaraa Issittumi piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermik siuarsaanissaq ilaatigut peqqinnissakkut suleqatigiinnikkut, kiisalu issittumi piujuartitsineq tunngavigalugu aningaasarsiornikkut, inuuniarnikkut, kulturikkut aamma avatangiisitigut ineriartornermut aamma nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit ataqqinnittumik issittumi inuiaqatigiinnik ataatsimut paasinninnissamut sakkussanik inerisaaneq.

Amerikamiut siulittaasuuffiata nalaani SDWG pillugu periusissami sinaakkusiussat nutaat inerisarneqarnissaat aallunneqarsimapput, tassani Namminersorlutik Oqartussat Kunngeqarfik sinnerlugu periusissiamik sammisaqartuni peqataasimalluni aamma SDWG-mi inunnut tunngasut suli aallunneqarnissaat immikkut pingaartillugu periusissiamut ilanngussaqaarsimallutik, tamanna aamma siulittaasuuffigisami nalaani amerikamiunit

ingerlateqqinneqarsimalluni, tassunga ilanngullugu eqqarsartaatsikkut peqqissuseq isiginiarlugu suliniut. Kalaallit Nunaat eqqiluisaarneq imerlu minguttoq, eqqarsartaatsikkut peqqissuuneq pillugu siuttooqataaffigalugu SDWG-mi suliniutini pingasuni assigiinngitsuni aamma inuusuttut, nerisaqartarneq aamma Issittumi silap pissusaata allangorneranut tunngasumi suliniummi peqataasimavoq. Finlandip siulittaasuuffigisassaani issittumi ataqatigiissineqartumik avatangiisinut sunniutinik nalilersuineq pillugu suliniummi Kalaallit Nunaat peqataassaaq.

Taakku saniatigut Arctic Human Health Expert Groupimi (AHHEG) immikkut ilisimasalinni Kalaallit Nunaat peqataavoq aamma qanittukkut pilersinneqaqqammersumi Social, Economic and Cultural Expert Groupimi (SECEG) peqataavoq, isumaginninnikkut, aningaasarsiornikkut kulturikkullu pissutsinut tunngasuni suliniutinik nalunaarusianillu suliaqarnermi immikkullu ilisimasaqarnikkut ikiuutissalluni.

4.4 NUNAVIUP TOQQAVIATA ATANERATIGUT SULINIUT

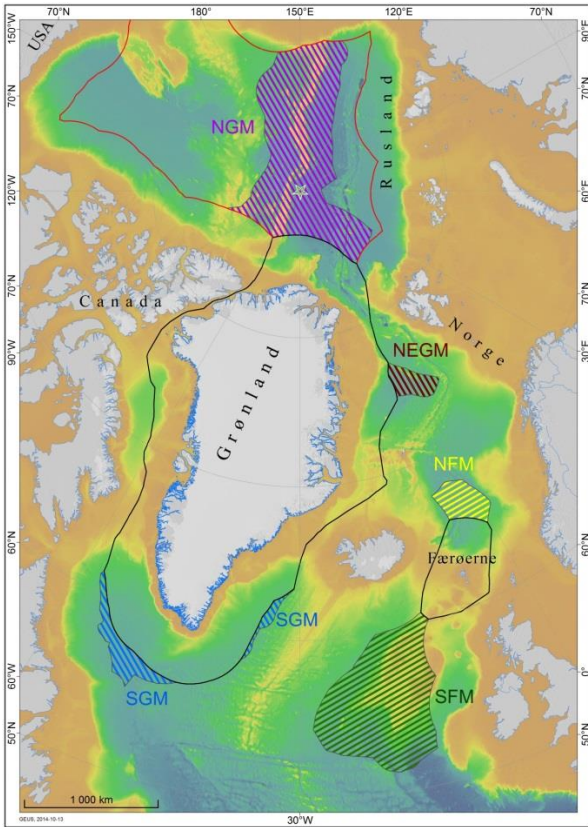
Danmakimi naalakkersuisut, Savalimmiuni Naalakkersuisut aamma Namminersorlutik Oqartussat peqatigiillutik nunaviup toqqavia pillugu suliniummi saqqummiussinernik katillugit tallimanik tunniussimavoq, Savalimmiut avannaani kujataanilu (piumasaqaatit marluk) kiisalu Kalaallit Nunaata kujataani, avannamut kangiani aamma avannaani (piumasaqaatit pingasut).

”Saqqummiussineq” tassaavoq ilisimatuussutsikkut nalunaarsukkatigut atortut, Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliatut taaneqartumut tunniunneqartut (the Commission on the Limits of the Continental Shelf, ”CLCS”) NP Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissummi aalajangersarneqartut suleriaatsit naapertorlugit.

Nunanut allanut pisortaqarfiup Inuusutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiornermullu

Naalakkersuisoqarfik peqatigalugu sulinermit tassani Kalaallit Nunaata peqataanera isumagaa. Taamaattumik 2016-imi augustip qiteqqunnerani New Yorkimi NP qullersaqarfiani Kalaallit Nunaat sinnerlugu saqqummiussat pingasut saqqummiunneqarnerini Nunanut allanut pisortaqarfimmiit aamma Inuusutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiornermullu Naalakkersuisoqarfimmiit peqataasoqarpoq. Tassani Kalaallit Nunaanniit aamma Danmarkimiit atorfilittatut aallartitat Nunap toqqavianut ataatsimiititaliamut saqqummiussat ilai saqqummiuppaat, taassuma nunap toqqaviata allineqarnissaanut Kunneqarfiup Danmarkip piumasaqaataa suliarineqassalluni.

Naalagaaffippassuarnit paasissutissat annertooujussuit Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliami suliarineqarnissaminut utaqqissunneqareerput, taamaattumillu ajornakusoorpoq siulittuutigissallugu qaqugu Kunneqarfiup immikkoortunut piumasaqaatit tunniussimasaasa suliarineqarnissaat aallartinneqassanersoq. Suliarineqarnerata ingerlannera ukiuni arlalinnik siviussuseqarsinnaavoq. Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliami suliarinnittoqareerpat naalagaaffinnut sinerialinnut attuumassuteqartunut nammineq aalajangigassaassaaq piumasaqaatit imminnut qaleriittut pillugit killeqarfiliinissamut isumaqatigiissutinik isumaqatiginninniarnissat.

200 sòmilit avataanni immikkoortut tallimat, CLCS-imut saqqummiussinissamut Kunngearfiup Danmarkip piimasaqaataanut attuumassuteqartut: SFM aamma NFM: Savalimmiut kujataani aamma avannaani, SGM, NEGM aamma NGM: Kalaallit Nunaata kujataani, avannamut kangiani aamma avannaani. Ulloriaq tassaavoq Qalasersuup inissisimaffia.

5 NUNAT AVANNARLIIT AAMMA NUNAT AVANNARLIIT KILLIIT SULEQATIGINERAT

Ataatsimiinnermi matumani Naalakkersuisut Nunat Avannarliit pillugit nassuiaataat 2017 Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq, Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut tunngatillugu Naalakkersuisunit isumagineqartuni nunanut allanut tunngasut itinerusumik tassani sammineqarlutik. Naalakkersuisut nunanut allanut naalakkersuinikkut ingerlatsinerannut Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianik taassumalu suliffeqarfiinik suleqatigiiffiinillu suleqateqarneq qitiuvoq, tassami nunat avannarliit oqaluuserisassaanni sammineqartut pillugit nunat allat toqqaannartumik oqaloqatigineqarmata. Naalakkersuisut isumaqarluinnarput, nunat avannarliit suleqatigiinneranni kalaallit suliniarnerat illuatungiusunit tamanit nalinginnaasumik akuersarneqartoq. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik ataatsimiinneranni - oktobarimi ataatsimiinneq - ilaatigut Naalakkersuisut Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiit isumaqatiginniarneranni peqataapput aamma ataatsimiinnermut atatillugu Naalakkersuisut Siulittaasuat nunani avannarlerni naalakkersuinikkut aqutsisuusut ataatsimiinneranni peqataalluni.

5.1 MINISTERINI SULEQATIGIINNEQ

2017-imi Norge, Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiani siulittaasuusussaavoq, aamma suliniummi qulequttat pingaernerit pingasut toqqaarneqarsimapput. Taakku tassaapput; Nunat avannarliit allanngulersut, Nunat Avannarliit Europami aamma Nunat Avannarliit Nunarsuarmi.

Nunat Avannarliit allanngulersumi inuiaqatigiit CO₂-mik appasinnerusumik aniatitsisut piviusunngortinnissaannut allanngortinnissaat. Norgep isumaa malillugu tassani pisariaqarpoq ilinniartitaanerup, ilisimatusarnerup aamma nutaaliornerup iluani suleqatigiinnerunissaq siuariartornissamik atugarissaarnissamillu

pilersitsisussamik unammilleqatigiissinnaaneq ineriartortillugu.

Nunat Avannarliit Europami erseqqissarpaat europamiut suleqatigiinnerannut nunat avannarliit ilanngussaqaarnissaasa pisariaqarnera, taamaalilluni silap pissusaata, avatangiisit, nukissiornerup digitalinngortitsinerullu iluanni ajunngitsumik ineriartorneq europap iluani niuerfimmik nukittorsaasinnaallutik.

Nunat Avannarliit Nunarsuarmi tassavoq Nunat Avannarliit suleqatigiinneranni siusinnerusukkut siulittaasoqarfiusimasut suliniutigisimasaat. Suliniut ingerlanneqarpoq nunat avannarliit nunarsuarmioqataanermi peqataasutut pingaarutilittut isigineqartikkumallugit.

Nunat Avannarliit Nunarsuarmi nunani tamalaani suleqatigiinni Nunat Avannarliit peqataasutut pingaaruteqartutut malunnartinnissaanut siusinnerusukkut siulittaasoqarfiup suliniutaanik malitseqartitsineq.

Oktober 2016-imi Københavnimi Nordisk Rådip katersuunnerani suleqatigiinnermut ministerit ataatsimiinneranni Nordisk Rådimi aamma Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiani tamakkiisumik ilaasortaanissaq pillugu Savalimmiut qinnuteqaatertik tunniuppaat. Qinnuteqaat Islandimit, Kalaallit Nunaannit aamma Ålandimit tapersorsorneqarpoq, nunanili avannarlerni nunat allat assigiinngisitaartumik tunngavilersuuteqarlutik akerliullutik. Danskit tungaanniit oqaatigineqarpoq tamakkiisumik ilaasortaaneeq Inatsisinut Tunngaviusunut aamma nunanut allanut tunngasuni Savalimmiuni piginnaatitsineq pillugu inatsisaannut ataqatigiissinneqarsinnaanngitsoq, kisiannili danskit naalagaaffianni inatsisit pininnaatitaaffiisa iluanni sulinermi Savalimmiut suli annertunerusumik ilanngutitinneqarnisaanut ministerrådimut siunnersuuteqarlutik utersaarnissaq neriorsuutugalugu. Ilimagineqarpoq taamatut ittoq siunnersuut

2017-imi ukiaani Nordisk Rådip katersuunnerani saqqummiunneqarsinnaasoq.

Ålandimiit, Kalaallit Nunaanniit aamma Savalimmiuniit suleqatigiinnissamut ministerit savalimmiut qaaqquinerisigut maj 2017-imi Torshavnimi ataatsimiipput. Ataatsimiinnermi Nunani Avannarlerni Suleqatigiiffik 2012-imeersoq pillugu isumaqatigiissut naapertorlugu illuatungeriit akornanni suleqatigiinneq uppersarneqarpoq. Ålandi aamma Kalaallit Nunaata nunat avannarliit suleqatigiinneranni tamakkiisumik naligiissumik ilaasortaanissaq pillugu savalimmiunut tapersersuinertik uteqqippaat.

November 2016-imi Nordisk Rådipi kalaallit aallartitaannut siulittaasoq aamma Nunat avannarliit suleqatigiinnerannut Naalakkersuisoq Nordisk Rådipi aamma Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiani ataatsimiinnerni peqataasarnermi oqalutsimik ikiorteqarnissaq pillugu Nordisk Rådiput aamma Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianut peqatigiillutik saaffiginnissuteqarput. Suliassat immikkut Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinit aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivinit suliarineqarput. April 2017-imi Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiani aalajangiinnermi aalajangerneqarpoq Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianni ataatsimiinnerni Naalakkersuisunut ilaasortanut nutserussinermi aningaasartuutit Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianit matussuserneqartassasut peqatigisaanillu kalaallit tungaanniit nammineq aalajangerneqartassasoq kina nutserisuussanersoq. Nassuiaatip matuma suliarinerani suliaq suli Nordisk Rådipi naammassillugu suliarineqanngilaq.

Talerpillermiit takuneqarsinnaavoq Peqqissutsimut Nunallu avannarliit Suleqatigiinnerannut Naalakkersuisoq Agathe Fontain, Savalimmiuni Inuussutissarsiornermut, Nunanut allanut aamma Nunat avannarliit suleqatigiinnerannut ministeriat Poul Michelsen aamma Ålandip Nunat avannarliit suleqatigiinnerannut ministeriat Nina Fellman Torshavnimiittut, maj 2017.

5.2 2017-IMI SULEQATIGINNERMI INGERLATAT

Naalakkersuisut Nunat avannarliit pillugit ukioq manna februarimi isumasioqatigiinnerat politikerinit kattuffinniillu peqataaffigineqarluarpoq. Isumasioqatigiinnermi siusinnerusukkut ministeriusimasup aamma EU-mi kommissærip Poul Nielsonip Nunani avannarlerni suliffeqarnermut tunngasutigut suleqatigiinneq pillugu nalunaarusiaq saqqummiuppa, nunani avannarlerni suliffeqarnermut ministerit inniminniinerisigut suliarineqarsimasoq.

Qaammat taanna nunat avannarliit suleqatigiinnerat pillugu aviisimut ilanngussa siulleq AG-mi ilanngunneqarpoq. Aviisimut ilanngussa Nunat avannarliit suleqatigiinnerat pillugu immikkut paasisutissiisarluni suliniutip inerneraa siulleq, ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaannit ujartorneqarsimasoq. Nunani avannarlerni piorsarsimassutsikkut attaveqaat NAPA, 2017-imi paasisutissiilluni ingerlatanut akisussaavoq. Ministerrådip paasisutissiisarfia: Nunat Avannarliit Ukkataralugit (Norden i Fokus) sinnerlugu.

Nunat avannarliit suleqatigiinneranni killeqarfinni akornutit pinngitsoortinneqarnissaat pillugu aamma sulineq ingerlasarpoq. 2016-imi aamma 2017-imi immikkut isiginiarneqarpoq sulisartut

sulisitsisullu aamma akuutinneqarnissaat. Tamanna nunani avannarlerni naalakkersuisut siulittaasuannit kissaataasimavoq, Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa 2015-imi katersuunnerinut atatillugu ataatsimiinnermi saqqummiunneqartoq. Killeqarfiit akornutit pillugit siunnersuisoqatigiinni Kalaallit Nunaata sinnisua ministerrådip allattoqarfianit ikiorneqarluni sulisartut sulisitsisullu sinnisaannik Kalaallit Nunaanni augustimi ataatsimeeqateqarpoq. Siunertaq tassaasimavoq nunani avannarlerni illuatungerisanik suleqateqartilluni imaluunniit niueqateqartilluni killeqarfimmi akornutit pinngitsoortinnissaannut kattuffinni ilaasortanit atorneqarsinnaasut internetsi tunngavigalugu aaqqiinerit nutaat ilisaritinneqarnissaat.

5.3 NUNAT AVANNARLIIT KILLIIT SULEQATIGIINNERAT

Nunat avannarliit killiit siunnersuisoqatigiivi Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Islandillu akornanni naalakkersuinikkut suleqatigiiffiuvoq Nunallu Avannarliit Siunnersuisoqatigiit suleqatigiinnerannut attuumassuteqarluni. Taamatutaaq Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa nunallu avannarliit killiit naalakkersuisuisa akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarpoq, pingaarnerusutigut suleqatigiinnissamut tunngaviliisumik.

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiat ulluni 21.-24. augusti Qaqortumi ukiumoortumik ataatsimiippoq. August 2016-imi Qaqortumi taamanikkut Peqqissutsimut Nunallu Avannarliit Suleqatigiinnerannut Naalakkersuisoq Doris Jakobseni peqataavoq. Ukiumi ataatsimiinnermi sammisat ilaatigut ilagaat Issittumi ineriartornerup, aalisarnerup, arnat naligiissitaanerap, takornariaqarneq angallannerlu, avatangiisit silallu pissusaata oqallisigineqarneri.

Ileqquvoq ukiumoortumik ataatsimiinnerup nunami ingerlanneqarfiani suleqatigiinnermut ministeri, ukiumoortumik ataatsimiinnerup ingerlanneqarfigisaani, pingaarnertut oqalugiartuusarluni. Suleqatigiinnermut

ministeriugallartutut Peqqissutsimut Nunallu Avannarliit Suleqatigiinnerannut taamanikkut Naalakkersuisoq pingaarnersatut oqalugiartuq, tassani nunani avannarlerni nunani ministeriaqarfinni naalakkersuisoqarfinnilu attuumassuteqartuni Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa kaammattuutaasa killiffii siuariarfiilu pillugit nalunaarusiaq saqqummiullugu.

Ukiumoortumik ataatsimiinnermi Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa kaammattuutit akuerisarpaat, kingornalu inatsisartunut Kalaallit Nunaannut, Islandimut aamma Savalimmiunut nassiunneqartarluuk. Ukiumoortumik ataatsimiinnermi kaammattuutissatut siunnersuutit marluk saqqummiunneqarput. Siullermi pineqarpoq nunani avannarlerni killerni efterskolinik pilersitsinissaq, inuusuttut Nunani avannarlerni killerni nunanut pitsaannerusumik ilisimasaqalernissaat siunertaralugu. Siunnersuutip aappaani pineqarpoq nunat inissisimaffiini nunani politikkit ataatsimoorussat piviusuunerat pillugu ataatsimoorluni ataatsimeersuartitsinissamut periarfissaq.

Nunat avannarliit siunnersuisoqatigiivi suleqatigalugit ukiumoortumik ataatsimiinnerup nanginneratut ataatsimoorluni ataatsimeersuarneq "Nunani avannarlerni nunani Issittormiuni piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartorneq" kiisalu Qaqortumi innuttaasunut kulturikkut unnussuaarneq aaqqissuunneqarsimavoq.

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiat ukiumoortumik 2016-imi ataatsimiinnerat: Taamanikkut Peqqissutsikkut Nunallu Avannarliit Suleqatigiinnerannut Naalakkersuisoq Doris Jakobseni, suleqatigiinnermi ministerisut sulinermini ataatsimiinnermi pingaarnertut oqalugiartuq.

5.4 NUNAT AVANNARLIIT KILLIIT SIUNNERSUIISOQATIGIIVINI SAMMISAQARLUNI ATAATSIMEERSUARNEQ 2017

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivini
Sammisaqarluni ataatsimeersuarneq 2017
taaguuteqartoq "Suaassutsikkut immikkoortut
unamminartut – angutinut unamminartut
immikkut isiginiarlugit" Savalimmiuni Tórshavnimi
ulloq 25. februarimi ingerlanneqarpoq.

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut,
Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Naalackersuisoq sammisaqarluni
ataatsimeersuarnermi peqataavoq aamma
angutit kalaallit nunaanneersut Kalaallit Nunaanni
unamminartui pillugit saqqummiussilluni.

Sammisaqarluni ataatsimeersuarnermi aamma
erninermi sulingiffeqarneq taavalu
nalogiissitaaneq eqqartorneqarput.

6 EUROPAMI SULEQATIGIINNEQ EU

Kalaallit Nunaat Europamiut kattunneranniit 1985-imi aninerminiilli isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassuteqartunik arlalinnik isumaqatigiissuteqarsimavoq. Taassuma saniatigut Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia Namminersorlutillu Oqartussat qitiusumik allaffeqarfia EU-mik suleqateqarnerat ineriartortinneqarsimavoq sulisullu piginnaanngorsarneqarsimallutik. Suleqatigiinneq ukiut ingerlaneranni aalisarnerup tungaatigut suleqatigiinnermiit, nunanut allanut ingerlatsinikkut suliniutigullu iluaqutaasunik EU-mut ilanngussuunnernut, ilinniartitaanermut tunngasuni missingersuutitigut tapiissuteqarnermut minnerunngitsumillu EU-mik suleqateqarnerup ineriartorluarsimanerusup malitsigisaanik isumaqatigiissuteqarnermut ineriartorsimavoq.

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassutigisai tassaapput:

- Kalaallit Nunaata EU-mit aninera pillugu EU-mi isumaqatigiissummut ilanngussaq isumaqatigiissutaasoq
- Nunat imarpiup akianiittut EU-mut kattunnerat pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq, tassunga ilanngullugu EU-mi suliniutinut peqataasinnaaneq kiisalu aalisakkanik tunisassianik akitsuusersuinnginnissaq pillugu isumaqatigiissut
- Aalisarnikkut suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut tassungalu atasoq aalisarneq pillugu ilanngussaq isumaqatigiissutaasoq
- Politikikkut peqatigiilluni nalunaarut

- Ilinniartitaaneq isiginiarlugu suleqatigiinneq pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat
- EU-mi Northern Periphery and Arctic Programmimi peqataaneq
- Diamantinik avammut niuerneq pillugu EU-mi Kimberleyimi suliami peqataanissaq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Uumasut nakorsaqqarneq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Aatsitassanut tunngatillugu Letter of Intent – siunniussaqqarnermik nalunaarut

EU-p sullissiviinit katillugit 320 million kr.-nik ukiumut tapiisarnikkut EU tassaavoq Danmarkip naalagaaffimmut tapiissutaasa saniatigut nunatta karsianut annertunerpaamik tapiisarsoq, taamaattumillu Kalaallit Nunaata suleqatigisaanni EU pingaarnarpaat ilaanniippoq. Tamanna aamma EU-mi suliniutinut nunatsinnit peqataaffigineqarsinnaasut iluaqutiginerinut aamma suliasaqqarfinnut attuumassuteqartunut allanut tunngatillugu, toqqaannanngitsumik missingersuutitigut tapiissutinik pissarsiffiuneq ajortunut. Nunatta EU-mi isumaqatigiissummi OLT pillugu Kap. 4-mut ilanngunneqarnera suleqatigiinnissamut periarfissanik arlalinnik ammaassivoq, matumani akitsuuteqqanngitsumik eqqussisinnaaneq, Europæiske Investeringsbank (EIB)-imiit taarsigassarsinissamut periarfissat il.il.

Ataatsimoorussamik nalunaarut illuatungeriit akornanni isumaqatigiissutinut tamanut attuumassuteqartunik aalajangersaasuusoq marts 2015-imi Naalakkersuisut Siulittaasuannit, EU-Kommissionip siulittaasuaniit danskillu Statsministeriannit atsiorneqqarpoq.

6.1 AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISSUT:

Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut atatillugu Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqqarfimmut (APN) ikiuuttarpoq, ingammik isumaqatiginninniarnert Bruxellesimi ingerlanneqqaraatangata.

6.2 ATAATSIMORUSSAMIK NALUNAARUTEQARNEQ

Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni EU- Kommissionimik suleqatiginninnerat pillugu ataatsimoorussamik nalunaarut Naalackersuisut Siulittaasuata, Kim Kielsenip, EU-Kommissionip siulittaasuata, Jean-Claude Junckerip aamma Statsministeriusimasup Helle Thorning-Schmidt 19. marts 2015-imi atsiarpaat. Nalunaarutikkut isumaqatigiissutitigut pisussaaffiit tamaasa illuatungeriinnit eqqortinneqartussat tamakkiisumik takussutissiarinissaat aamma suleqatigiinnerup ineriartortinneqarnissaa pillugu siunertap allanneqarnissaa siunertaavoq. Ataatsimoorussamik nalunaarutip atortuulersinneqarnera EU-p issittumi naalackersuinikkut ingerlatsineranik EU-p suliarinninneranut ataneqartillugu isigineqassaaq, taanna april 2016-imi tamanut saqqummiunneqarpoq. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutip aalisarnerlu pillugu isumaqatigiissutip atortuulersinneqarnerat aatsitassallu pillugit oqaloqatigiinnerit ingerlaqqittut, kiisalu Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamut periarfissat, suliassaqarfiit suleqatigiiffissat tamakkuupput ataatsimoorussamik nalunaarummi atortuulersinneqartut.

6.3 DEN EUROPÆISKE UNIONIP AAMMA KALAALLIT NUNAATA AKORNANNI SULEQATIGIINNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISSUT

EU-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni attuumassutit pillugit siunnersuisoqatigiit 12. marts 2014-mi aalajangiinerisigut pilersaarusiame anguniakkat nalunaarutiginissaannut anguniarnissaannullu piffissami ukiuni arfineq marlunni 1,6 mia. kr.-t tungaanut EU-miit isertitaqarnissaaq Kalaallit Nunaannit qulakkeerneqarsimavoq.

Suliniuteqarnissamut allagaq Europa-Kommissionip kiisalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut akornanni annertuumik tusarniaasoqareerneratigut

september 2014-mi Europa-Kommissionimik akuerineqarpoq.

Ilinniartitaaneq suleqatigiinnermi isiginiarneqartussatut toqqarneqarsimavoq, taamaalilluni 2007-2013-imi suliniutaasimasut assigalugit isiginiarneqarsimasut allannortinnagit ingerlaqqittoqarluni. Inuusutissarsiutinut ilinniartitaanerit aamma meeqqat atuarfiat immikkut isiginiarneqassapput.

Peqatigiinneq pillugu isumaqatigiissummut tunngatillugu atulersitsineq taamaalillunilu sulineq suli Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit isumagineqassaaq, Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfik kiisalu Kalaallit Nunaata kiisalu Danmarkip EU-mi Sinniisoqarfia suleqatigalugit.

Naalackersuisut Siulittaasuata Kim Kielsen aamma nunat tamalaat akornanni suleqatigiinneq ineriartortitsinerlu pillugit Europami Kommissæri Neven Mimica sisamanngornermi ulloq 2. juni 2017-ataatsimiipput. Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq naalackersuineq, suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaasa siunissaat, qanorlu suleqatigiinnerup inerisarneqarsinnaanera oqaluuseraat.

Ataatsimiinneq naggaserlugu ukioq mannamut aningaasat pillugit isumaqatigiissut atsioqatigiissutigineqarpoq, taamaaliornikkut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut naapertorlugu EU-p Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutai nuunneqarsinnaanngussallutik.

Naalackersuisut Siulittaasuata Kim Kielsen aamma Europami Kommissæri Neven Mimica sisamanngornermi ulloq 2. juni 2017 aningaasat pillugit isumaqatigiissut 2017-imoortoq atsiarpaat.

Ilinniartitaaneq pillugu oqaloqatigiinnermik ataatsimiinneq

Februar 2017-ip aallartinnerani ukiumoortumik oqaloqatigiinneq Bruxellesimi ingerlanneqarpoq, tassani pilersaarusionerq pillugu allakkiap killiffia oqallisigineqarpoq.

Kommuneqarfik Sermersuumit aamma Qaasuitsup Kommunianit sinniisunik nutaatut peqataasoqarpoq. Taamaalilluni Europa-Kommissionip atuarfimmum tunngatillugu Kalaallit Nunaanni pissutsinut assigiinngiaarnerusumik tigussaanagerusumillu paasisaqarpoq.

Piffissap qiteqqunnerani nalilersuineq

2014-2020-mut EU-ip avataani aningaasalersuisarnermut atortuinik arfineq-pingasunik Europa-Kommissioni piffissap qiteqqunnerani nalilersuivoq. EU-ip avataani aningaasalersuisarnermut atortuinik nalilersuineq, matumani Kalaallit Nunaannut aningaasalersuisarnermi atortumik, EU-p missingersuutaanut ataatsimoortumut aalajangiinerarmi tunngavissiisaaq.

Kalaallit Nunaannut aningaasalersuisarnermi atortoq (Siunnersuisoqatigiit 2014/137 / EU-mi aalajangiinerat), atortuusooq, Kalaallit Nunaata, Danmarkip aamma EU-p akornanni pissutsinik iluarsiiisutaasartoq immikkut illuinnartuuvoq assigineqanngitsoq. Taassuma toqqammavia Kalaallit Nunaata, Danmarkip EU-llu akornanni naalackersuinikkutisumaqatigiissuteqarnerisigut toqqammaviligaavoq, tamannalu Den Europæiske Unionimi siunnersuisoqatigiit aalajangiinerisigut atuuttunngortinneqarsimavoq. Kalaallit Nunaata

Europamiut Ataatsimooqatigiiffiannit anereernerani 1985-imilu OLT-mut ilaasortaaleranerani EU-mut atassuteqalernerani illuatungeriit akornanni qanimut ataavartumillu attaveqarnerup pigiinnarneqarnissaa siunertaavoq.

Kalaallit Nunaanut atortumut tunngasumik nalilersuinnermik nalunaarusiamut missingiut Europa-Kommissioniata kissaateqarneratigut siunnersortimit avataaneersumit suliarineqarpoq, taannalu 3. maj. 2017-imut killilerlugu tamanut tusarniaassutigisassanngorlugu Europa-Kommissionimiit nassiunneqarpoq.

EU-Kommissionip inaarutaasumik nalunaarutaa kingornatigut attuumassuteqartut tusarniaaffigineqartut, ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat akissuteqareerlutik isummersuereerpata suliarineqarumaarpoq. Nalunaarusiaq ilaatigut 2020-p kingorna atuuttussamik nutaamik isumaqatigiissummut isumaqatigiinninniarnermut atorineqassaaq. Isumaqatigiissummut nutaamut isumaqatigiinninniarnert 2018-imi aallartissapput.

Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata Namminersorlutik Oqartussat Naalackersuisoqarfiinit taakkualu ataani immikkoortortaanit tamanit tusarniaanermut akissutit katersornissaat aamma tusarniaanermut akissutit Namminersorlutik Oqartussaneersut Europa-Kommissionimut kingusinnerpaamik 3. maj 2017-imi nassiunnissaat akisussaaffigisimavai.

6.4 KATTUNNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISUT (OLT-MI AAQISSUUSSINEQ)

OLT-mi aalajangiineq ulloq 25. novembarimi 2013-mi akuerineqarpoq piffissamullu 2014-2020-mut tunngasuulluni, tassani siunertaalluni EU-p aamma nunat imarpiup akianiittut 25-t akornanni kattunneq aalajangersarneqarluni, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaat.

Kattunnermi OLT-mi ilaasortat aningaasarsiornikkut inuuniarnikkullu ineriartornerat siuarsarniarneqarpoq aamma OLT-p EU-llu akornanni aningaasarsiornikkut qanimut attuumassutit allanngutsaaliorneqarlutik. OLT-mi ilaasortat naalackersuinikkut iluarsaassinikkut EU-mi nunanut ilaasortanut sisamanut Tuluit Nunaannut, Hollandimut, Frankrigimut aamma Danmarkimut atassuteqarput. OLT-mi ilaasortat nalinginnaasumik annertuutigut namminersortuupput aamma EU-mi akitsuuserinermut ilaanatik imaluunniit EU-p iluani niuerfimmut ilaanatik aamma EU-mi inatsisit avataaniillutik.

OLT-mi ilaasortat nunat siuarsagaanngillat, kisianni annikitsumik aningaasaqarfiuermikkut, inukitsuunermikkut annikitsumillu allaffeqarnermikkut immikkut unamminartoqarlutik aamma EU-mut naleqqiullutik avinngarusimasuullutik. OLT-mi innuttaasut nunani ilaasortaasuni innuttaassusilittut taaneqartarput taamaalillutillu EU-p naalagaaffiini innuttaasuullutik.

Kattunneq pillugu isumaqatigiissummi ataatsimoorussamik soqutigisat immikkoortut isiginiarneqarput, ilaatigut silap pissusaata allanngornera, piujuartitsinissaq tunngavigalugu siuariartorneq, uumassusillit assigiinngisitaartuunerat, ilisimatusarneq nutaaliernerlu. Niuernermut tunngasuni OLT-miut EU-p iluani isersinnaaneranni akitsuusersorneqannginnissaat pisassiiffigineqannginnissamullu isumaqatigiissut aalajangersarneqarpoq. Kiisalu OLT-mi suliniutit den Europæiske Udviklingsfondimit ukiuni arfineq-marlunni katillugit 2,7 mia. DKK-nik aningaasalersorneqarnissaannik isumaqatigiissut aalajangersarneqarluni, taakkunanga Danmarkip

akiliutai 50 mio. DKK missaaniipput. Den Europæiske Udviklingsfondimiit aningaasat nunanut nunarsuullu immikkoortuinut immikkoortitanut agguarsimapput. Kalaallit Nunaat OLT-it allat peqatigalugit Kalaallit Nunaata tunisaasa ataatsimut nalingisa qaffasissusaat pissutigalugit nunanut immikkoortitanit tapiiffigineqarsinnaanngilaq. Taamaattorli Kalaallit Nunaat nunarsuup immikkoortuinut immikkoortitanit sammisatigut katillugit 120-135 mio. DKK-nik tapiiffigineqarsinnaavoq. Sammisatigut pingaarnertigut sammineqartoq tassaavoq: "Bæredygtig udnyttelse af naturressourcer" sammisaaqqani "Klimaændringer og reduktion af risiko ved katastrofer" aamma "Vedvarende Energi" immikkoortiterneqartoq. Aningaasat taakku atorlugit nukiit piujuartussat pillugit Bruxellesimi juni 2016-imi OLT-mi ministerit ataatsimiipput, tassani Pinngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalackersuisoq peqataasimavoq.

Kalaallit Nunaanni suliniutit Europæiske Investerings Bankimi taarsigassarsinissamut periarfissaqarput. OLT'eermiut 2014-2020-mut atugassanik katillugit 750 mio. DKK-nik annertussusilinnik ataatsimoorussamik immikkoortitaqarput.

6.5 NUNANI IMARPIUP AKORNANIITTUNI NUNALLU IMMIKKOORTUINI SULEQATIGIINNEQ (OLT)

Ministerit OLT-mi ukiumoortumik ataatsimiittarnerminni Nunat imarpiup akianiittut nunallu immikkoortuisa Kattuffianni (OCTA) naalackersuinikkut ingerlatatigut suleqatigiinnissamut sinaakkutissat aalajangersartarpaat. Pisussaaffiit allat pissutigalugit Inussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalackersuisuusimasoq Arubami februar 2017-imi OLT-mi ministerit ataatsimiinneranni kiisalu EU-OLT Oqallinnermut kingullernut peqataasinnaasimanngilaq. Naalackersuisut piginnaatitsissuteqareernerisigut Sinniisoqarfimmi pisortaq Kalaallit Nunaat sinnerlugu peqataasimavoq.

OLT-EU Oqalliffimmi ilaatigut OLT-it EU-llu siunissami suleqatigiinnissaat, kattuffimmi aaqjissuussaanikkut allaffissornikkullu allanngortitassat, nukiit piujuartussat, silap pissusaata allanngoriartornera kiisalu suliaasaqarfimmi OLT-it suliniutaat sammineqarsimapput. Sinniisoqarfimmi pisortaq silap pissusaata allanngoriartornera pillugu paasisimasallit oqallinneranni peqataavoq, tassani naleqqussarnissamut periusissianut tunngatillugu ilisimasanik annertunerusunik katersuinissamik pisariaqartitsisoqarnera silallu pissusaata allanngoriartorneranut ilisimatusarnerit tapersernissaasa pisariaqarnerat immikkuullarissumik erseqqissarpai.

Kalaallit Nunaat kattuffimmi ilaasortaanerminut ukiumut akiliuteqartarpoq. OLT-imi ministerit 2017-imi ataatsimiinnerini aalajangiussimaneqarpoq Kalaallit Nunaata

ilaasortaanerminut akiliut katillugit 33.500 DKK-t akilissagai.

Ukiumoortumik Nunat Imarpiup Illuatungaaniittut (OLT) EU-llu Oqalliffeqarnerannut peqataanerminut atatillugu Sinniisoqarfimmi pisortap Nunani tamalaani suleqatigiinnermut ineriartornermullu Europap Kommissær-ia Neven Mimica naapissimavaa.

Nunani tamalaani suleqatigiinnermut ineriartornermullu Europap Kommissær-iata Neven Mimicap OLT-imi suleqatigiinneq Kalaallit Nunaannillu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut ilaatigut isumagisarivai. Kommissærip 2017-ip ingerlanerani Kalaallit Nunaannukarnissaa ataatsimiinnermi pisortatigoortuunngitsumik isumaqatigiissutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaat aamma pingasoqiusamik ataatsimeeqateqarpoq Kalaallit Nunaata, Danmarkip aamma Europa-Parlamentip akornanni. Sinniisoqarfimmi pisortaq Naalackersuisut sinnerlugit Kalaallit Nunaata Suleqatigiinnissamik Isumaqatigiissutaanik nalilersuineq pillugu Naalackersuisut isumaannik ataatsimiinnermi oqaloqatigiissuteqarnissamik saqqummiinissamillu periarfissaqarsimavoq. EU-mi annertunerusunik suleqateqarnermut periarfissat pillugit - Inatsisartut piumasaat malillugu - Naalackersuisut nalunaarusiornissaat uani ilisimatitsissutigineqarpoq. Taassuma saniatigut EU-mi pisut Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartut, matumani Brexit, EU-p Canadami niuernikkut isumaqatigiissutaa (CETA) kiisalu OLT-mi siunissami suleqatigiinneq pillugit oqallittoqarpoq.

OLT-p allattoqarfia

OLT-p allattoqarfia maaji 2016-ip tungaanut ingerlasimasoq EU-mit ukiuni pingasuni aningaasalersorneqarsimavoq kingornalu atorunnaarsinneqarluni. Kingorna OCTA-mi ilaasortat allatsimik aalajangersimasumik atorfeqartussamik OLT-mi ilaasortaanerminut akiliutinit akilerneqartartussamik atorfinitsitsisimapput, tamanna isumaqarpoq allattoqarnek annikinnerusunik ingerlasoq.

6.6 BREXIT

Kunngearfeqatigiit (UK) Europamiut Peqatigiiffiat qimanniarlugu ulloq 23. juni 2016-imi taasivoq. UK-mi Premierministerip Theresa May-ip marts 2017-imi artikel 50 atuutilersippaa. Taamaasilluni UK-p EU-llu akornanni Unionimit aninissamut isumaqatiginninniarnert aallartissallutik. Isumaqatigiissummi artikel 50 29. marts 2017-imi atuutilersinneqarpoq tassa maannamiit EU tuluillu piumasarineqartoq malillugu isumaqatiginninniarnissaannut ukiunik marlunnik periarfissinneqarput, matuma kingorna immikkut isumaqatigiissuteqartoqanngippat EU-mi isumaqatigiissutit UK-mut atuuttuujunnaassapput. Tassa imaappoq Premierministerip May-ip pilersaarutai malillugit ingerlassappat ilippanarpoq UK 2019-ip qeqqani EU-mit anisimassasoq. Taamanikkut piffissami isumaqatigiinniarnert qanoq ingerlajumaarnersut suli siumut oqaatigiuminaassimapput, aqqissuinerup naanissaa sioqqullugu UK-imi inatsisartunut qinersititsimmat taamaattumillu siusinnerpaamik juni 2017-imi EU-mik isumaqatigiinniarnert aallartinneqarsinnaallutik.

Kalaallit Nunaannut Brexit sunik kinguneqarsinnaanersoq paasiniarlugu Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata Nunanullu Allanut Pisorta qarfiup Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfiit assigiinngitsut ataatsimeeqatigisimavaat. Namminersorlutik Oqartussat paasissutissanik katersissaaq tuluit qeqertaasa Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartut sapinngisamik annerpaamik paasisaqarfiginiarlugit Brexit-illu kingunerisinnaasai ilanngullugit.

6.7 PILERSAARUTIT PILLUGIT EU-MIK SULEQATEQARNEQ

Kalaallit Nunaat suliniummi Northern Periphery and Arctic Programme (NPA)-mi 2014-2020-mi ingerlasussami ilaasinnaavoq.

Kalaallit Nunaata NPA programmimut peqataanera inuussutissarsiutigut ineriartortitsinnermut aamma nutaaliornermut tapiiffiqineqarsinnaanerat, NPA-mi nunanit peqataasunit allanik pilersaarutit pillugit

suleqatigiinnermut peqataalernikkut kalaallit namminersortunik ingerlatsinerat aamma pisortat suliffeqarfiutaat periarfissippaat. Pilersaarutit tassaasinnaapput nioqqutissiamik aalajangersimasumik ineriartortitsineq aamma sullissinnermik nutaaliorneq, kisiannili aamma ilisimasalik avitseqatigiinneq, piginnaasanik ineriartortitsineq aamma suliutigut attaveqatigiinneq taanneqarsinnaapput. Pilersaarutit iluini suleqatigiinneq aqqutigalugu Kalaallit Nunaaniit peqataasut ilisimaligaat tamarmiusut aallaavigalugit aamma nunat tamalaat suleqatigiinnerinut peqataanerulernerit aallaavigalugit pilersaarutit aningaasaqarnikkut suliutigullu pissarsiatut isigineqassapput. Ilanngullugu Kalaallit Nunaata programmimut peqataanera pingaartuuvoq, tassami NPA annertusigaluttuinnartumik EU-p issittumut politikianut piviusunngortitsivinngorsimammat.

6.8 EUP ISSITTOQ PILLUGU POLITIKKIA

Ulloq 27. april 2016 Europa-Kommissioni aamma EU-mi nunanut allanut tunngasunut sillimaniarnermullu politikeqarnermut aallartitaq qullersaq Issittoq pillugu politikikkut siunnersuummik ataatsimoorussamik akuersissuteqarpoq. Tamakku pillugit Europa-Parlamentimi Siunnersuisoqatigiinnili apeqquteqaateqartoqarneratigut kiisalu kinguneratigut tusarniaasoqareerneratigut angusarineqartut allagaatitigut takutinneqarput. Naalakkersuisuni immikkoortut akisussaasut suliap ingerlaneranut ingerlaavartumik oqaaseqartarsimapput imarisaanullu ilanngussaqaartarlutik, ilaatigut Danmarkimi Nunanut Allanut Ministeeriaqarfik suleqatigalugu.

2014-imi Siunnersuisoqatigiit aamma Europa-Parlamentet, Europa-Kommissionen aamma EU-mi aallartitaq qullersaq Issittumi EU-p iliuusissaanut aningaasaliinissamullu pilersaarutaanut ataqatigiinnerusumik sinaakkusiinissap ineriartortitsiffiunissaa pillugu qinnuiginnipput. Issittoq pillugu EU-p ataatsimoorussamik politikkia qinnuiginninneq tamanna tunngavigalugu suliarineqarpoq. Europa-Kommissionimittaaq erseqqissarneqarpoq issittumi isumannaatsumik

ineriartortitsisoqarnissaa periarfissaallunilu pisariaqartinneqartoq. Europa-Kommissioni isumaqarpoq issittumi inuiaqatigiit aningaasaqarnermikkut annerusumik akiuussinnaanissaannut pisariaqartitsisoqarnerata naammassinissaanut EU ikiuussinnaassasoq, tamannalu aqutugalugu ilisimatusarnernut assigiinngitsunut nutaaliornernullu iluaqusiillutik. EU nukissanik, paasissutissanik ilisimatusarnernillu annertuunik peqareerpoq tamakkununga atornerqarsinnaasunik, ataatsimoortumillu nalunaarut tamakkununga tunngavoq.

Issittumi massakkut pissutsit EU-llu inissisimanagera pillugit oqaluttuartumik aallarnerlugu nalunaarut aallartinneqarpoq. Tamatuma kingorna nalunaarut pingasunik pingaarnersiuffigalugu agguataarneqarpoq:

1. Silap pissusaata allanngornera, issittumilu avatangiisinik illersuineq
2. Issittumi eqqaanilu isumannaatumik ineriartortitsisoqarnissaa - taakkunani ilaatillugit attaveqaatinut aamma nalunaarasuartaatinut/internetikkut attaveqaatinut tunngatillugu suliniutit, nutaaliornerit ilisimatusarnerillu
3. Issittumut tunngatillugu apeqqutit pillugit nunat tamalaat suleqatigiinnerat

Immikkoortuni pingasuusuni tamani pineqaqqissaartumut ajornartorsiutinngortartoq nassuiarneqarpoq, kingornagullu politikikkut qisuariaatit taaneqarlutik.

Qisuariarnermi Issittumi erseqqissarneqarlutik ajornartorsiutinngortartut EU-mik suleqateqarnikkut pinngortartut akuerineqarsinnaanersut nassuiarneqarput. Nalunaarut inerniliinernik suleriaqqiinnissanillu naggaserneqarpoq. Ilisimatusarnerit, oqaloqatigiinnerit aningaasaliinerillu pilersaarutit suleqatigeeriaatsillu atornerqareersut pingaarnermik aqutugalugit qanoq ilillugit unammilligassanut EU-mi paasineqartunut naleqqussarsinnaanersut pingaartinneqarput. Nalunaarummi pingaarnertut qitiutinneqarput "Europap Issittortaa" kiisalu issittumi naalagaaffiit

allat sulinerat aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiinni alaatsinaatsitat, nunap inoqqaavi, inuiaqatigiittut inuuneq, ilisimatut, suliffeqarfiit allallu. Nalunaarummi nunani tamalaani naapiffiusartut Northern Dimension-itut, Barentip imartaa pillugu Siunnersuisoqatigiittut aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiittut ittut pingaartinneqarput.

Nunanut allanut Ministeeriaqarfik Nunanut Allanut Pisortaqarfimmik suleqateqarluni imaritinneqartunut qisuariaataasinnaasunik ataqatigiissaarisimavoq. Illuatungeriit EU-p Issittumi suliniarluni aallartissimaneranut ajunngitsumik qisuariarput, tassami nalunaarummi Kunngaqarfiup Danmarkip soqutigisai amerlaqisut soqutigineqarmata. Pingaaruteqarporli susassaqaqfinnut EU-p naleqartitsinerulerfigisinnaasaanut immikkut isiginninniarnissaaq, soorlu:

- issittumi inuiaqatigiinnik pisinnaatitaaffinnillu ataqqinnilluni isumannaatumik ineriartortitsisoqarnissaa
- annerusumik inuussutissarsiutinut aningaasaliinissanullu periarfissaqarnissaaq
- issittup avatangiisiinut silaannaanullu ilisimatusarnerit
- nalunaarasuartaatitugit attaveqaqatigiinnerit satellitillu aningaasaqarnikkut ineriartortoqarnissaanik aqutissatut atorneri
- ilisimatusarneq, imaani silaannarmilu annertusiartuinnartumik angallanneq kiisalu innuttaasut internetimut periarfissaqarnerulernissaat.

Naggasiullugulu EU-p sulinini pimoorullugu ingerlatissagaa pingaaruteqarpoq, sumiiffinnilu aaqqissuussat atornerqareersut issittumilu inuit ataqqillugit kiisalu Issittoq sumiiffittut suliaqarfiorpiannngitsutut aalajangiullugu. Issittoq pillugu EU-mi politikeqarnikkut ataqatigiittoqarnissaa, sulilluartoqarnissaa eqaatsumillu ingerlatsisoqarnissaa qulakkearniarlugit Europa-Kommissioni aamma EU-mi aallartitaq qullersaq Rådet for Den

Europæiske Unionimut (nunat EU-mi ilaasortat naalakkersuisui) aamma Europa-Parlamentimut kaammattuisimapput isummatik nalunaarummut ataatsimoorussamat ilannguteqqullugit.

Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitai COEST taamaalillutik maajip qiteqqunnerani 2016-imi nalunaarummik ilisimatinneqarsimapput, imarisaa oqallissutigisimavaat kiisalu EU-mi nunat ilaasortaasut nunanut allanut ministeriini (FAC – "Foreign Affairs Council" / "Udenrigsrådet") akuerineqartumik ataatsimoortumik allakkatigut qisuariaateqarsimallutik.

Arctic Stakeholder Forum

Europa-Kommissionimi aamma EU'p nunanut allanut qullersatut sinniisua aamma Issittoq pillugu sillimaniarnikkut ataatsimoorussamik politikianiippoq europap ilaani Issittumiittumi soqutigisat pillugit Oqalliffimmik pilersitsisoqarnissaanut aalajangersimasumik kaammattuutit ilaqarnerat – tassani Kalaallit Nunaat ilaannakuusumik ilaasutut naatsorsuutigineqarluni. Kaammattuinermut tunuliaqutaavoq Europa-Kommissioni aamma EU-mi Ataatsimoorussamik Nunanut allanut Kiffartuussiviup tusarniaareerlutik inerniliimmata Issittumut Europami nunat aningaasaliinikippallaartarnerat. Kommissioni taamaamat EU-mi aningaasalersuinermut programmit assigiinngitsut suleqatigiinnerannik ataqatigiissarneqarnerannillu patajaallisaanissaq siunertaralugu susassaqtut oqaloqatigiittarfissaannik pilersitsiniarpoq. Oqaloqatigiittarfiup siunertaraa EU-mi suliffeqarfiit, naalagaaffiit ilaasortaatit, nunami immikkoortumut najukkamilu oqartussat suleqatigalugit Issittumi EU-mit aningaasaliiffisassat ilisimatusarfissallu pingaarnerit suussuserneqarnissaat.

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Arctic Stakeholder Forum-imut Kalaallit Nunaat sinnerlugu isummanik katersisuuvoq. Sinniisoqarfiup aamma susassaqtut Kommuneqarfik Sermersuumit, Namminersorlutik Oqartussanit, ilinniarfinit ilisimatusarfinnillu kiisalu EU-mi aningaasalersuinermi periarfissanik suleqataasunit namminersortunit

peqataaffigineqartunit ataatsimiinnerannik aaqquissuussimavoq.

Tassunga atatillugu Sinniisoqarfiup susassaqtut ataatsimeeqatigai EU-mi aningaasalersuinermi periarfissat susassaqtunillu misilittakkanik katersiniarnermi oqaloqatigiinnissaq siunertaralugu.

Sinniisoqarfiup taassuma saniatigut kalaallit susassaqtut EU-mi programminut misilittagaannik katersinissamat atugassamik kiisalu Kalaallit Nunaanni suut aningaasalersorneqarnissaannik amigaataanersut isumassarsiorfissamik immersugassamik nassiussimavoq.

Issittumi aningaasaliinngippallaarnermik nassueruteqarneq Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni suleqatigiinnerup annertusineqarsinnaaneranik ersiutitut pitsaasutut isigineqassaaq. Taamaattoq siunissami isumaqatiginninniarnit Brexit-ip allallu kingunerinik qanoq ingerlajumaarnersut sulii ilisimaneqanngilaq.

Europa-Parlamentip Issittoq pillugu isumaqatigiissutaa

Issittoq pillugu EU-p ataatsimoorussamik politikia pillugu isumaqatigiissut Europa-Parlamentip 16. marts 2017-imi akuersissutigaat. Isumaqatigiissummut tamarmiusumut 483-t akuersipput, 100-t akerliullutik 37-llu taasinatik. Europa-Parlamentip isumaliutissiissutaa Europa-Kommissionip aamma EU-p nunanut allanut tunngasuni isumannaallisaanermullu politikianit sinniisuutitaannit qaffasissumit Issittoq pillugu EU-p politikianut ataatsimut saqqummiussaannut malitseqartitsineruvoq.

EU-p politikii Europa-Kommissionip aamma EU-mi Ataatsimoorussamik Nunanut allanut Sillimaniarnermullu sullissiviata saqqummiullugillu atuutsilersarpai - uanilu ataatsimut nalunaarut EU-p Issittumut politikianut tunngasunut tunngavissaliivoq. Europa-Parlamentip isumaliutissiissutaa aalajangersimaqqissaartoq EU-mi Ataatsimoorussamik Nunanut allanut Sillimaniarnermullu sullissiviata sulineranut qanoq sunniuteqassanersoq sulii nalunarallarpog,

isumaqatigiissutip imarisai pillugit Europa-Kommissionimi tusarniaanerit ingerlannerat naammassineqaqqaassammata. Europa-Parlamentip isumaqatigiissutaata EU-p issittumut politikianut tamarmiusumut sunniutai pillugit Europa-Kommissionimiit aamma EU-mi Ataatsimoorussamik Nunanut allanut Sillimaniarnermullu sullissivianiit pisortatigoortuunngitsumik nalilersuinerit pisortatigoortumillu nalunaarutit ingerlaavartumik Aallartitaqarfimmit piniarneqartassapput.

Europa-Parlamentip isumaqatigiissutaa taama isikkoqartillugu Europa-Parlamentimi ilaasortarpasuit Issittumi pissutsinik ilisimasaqanngitsut ajoraluartumik sulil malunnarpoq. Aamma piviusoq naammattumik ilisimasaqarfiginngisaat tassaavoq Issittumi qinikkanik ingerlanneqartunik aqutseriaaseqarmat, naak isumaqatigiissummi Issittumi naalagaaffiit innuttaasullu nammineersinnaassuseqarlutillu inatsisitigut oqartussaaffeqarnerannik innersuussisoqaraluartoq.

Europa-Parlamentetip Issittoq pillugu isumaliutissiissutaa inatsisitigut pituttuunngilaq. Nunat Issittumiittut, matumani ilaalluni Kalaallit Nunaat, nunami oqartussaaffigisami iluani aalajangiinissanut taama ittunut tamat oqartussaaqataanerat naapertorlugu aqunneqartumi pisinnaatitaapput.

Suliffeqarnermut, Niuernermet, Nukissiuuteqarnermut Nunanullu allanut Naalackersuisuusimasoq novembari 2016-imi isumaqatigiissummut allattut (nalunaarusiortut) naapippai, tassaasut Europa-Parlamentimi ilaasortaq Sirpa Pietikainen (Finland) aamma Europa-Parlamentimi ilaasortaq Urmas Paet (Estland), tassanilu kalaallit isumaat saqqummiullugit. Europa-Parlamentip Issittoq pillugu isumaqatigiissutaanut atatillugu Aallartitaqarfik kalaallit soqutigisaannik pimoorussisumik ingerlaavartumik sunniuteqarniarsarisimavoq.

Europa-Parlamentip isumaqatigiissutaani arlalinnik Kalaallinut-Soqutiginarunik

immikkoortortaqarmat, assersuutigalugu Ilulissani Isumaqatigiissut, Kalaallit Nunaata EU-llu isumaqatigiissutaat, iluarineqarmata erseqqissarneqassaaq piffissami matumani EU-p Kalaallillu Nunaata suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaata nalilersuiffigilertornerata nalaani. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfikunut tunngasut, Camp Century assersuutit erseqqissaatigineqarput. Inuit inoqqaat pisinnaatitaaffii, Issittumi ilisimatusarneq, Naalagaaffiit Peqatigiit Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutaat, Issittumi attaveqaatinik inerisaaneq kiisalu piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerup avatangiisinillu illersuiniarnerup oqimaqatigiinnissaasa pisariaqassusaata annertuumik ukkatarineqarnerat pitsaasuvoq.

Taamaalilluni isumaqatigiissutaallunilu Kalaallit Nunaannik siunissami suliaasaqarfinni arlalinni annerusumik unammilligassaqalersitsillunilu naalackersuinikkut tatisinerulernermik kinguneqarsinnaalluni (matumani imartanik eqqissimatitsisoqarnissaa) aammali Europa-Parlamenti Issittumik annerusumik paasinnikkiartuaalerneranik pitsaasumik takutitsisuuvoq.

EU – Issittumi inuunermi atukkat immikkuullarissut aallaavigisigit

Naalackersuisoq junip 15-ani 2017. oqalugiarpog Issittumi qaffasissumik ataatsimiinnermi Issittumi suleqatigiinneq pillugu Europa Kommission-imit Finlandimilu aaqqiissuunneqartumik. Naalackersuisup oqalugiarnermi suleqatigiinnerup nukittorsaqqinnissaa tikilluaqquaa.

Oqariartuut tigulluarneqarpoq innuttaasullu akuutinneqarnissaasa pisariaqassusaa arlaleriarluni eqqaaneqarpoq.

Sillimaniarikkut politikkip Ruslandimi inissisimanagera pissutigalugu aamma Issittumi isumannaassuseq eqqartorneqarpoq. Issittumi suleqatigiinnermi Rusland-ip sillimaniarnermi politikikkut inissisimanagera apeqquserneqarpoq. Oqalugiartulli isumaqatigiissutigaat, issittumi suleqatigiinneq eqqissilluni suleqatigiiffiusoq.

Taamaattumillu pingaarnertut ilinniartitaaneq, ataqatigiinnermut aaqqissuussinerit, assigiinnerusumik atugassaqtitaaneq, aalajaassuseq piffinnilu ineriartorneq inissimasariaqartutut isigineqarput.

Oqalugiaatini Issittumi Siunnersuisoqatigiit arlaleriarlutik assersuutisialattut taaneqarpoq, taakkumi nunat inoqqaavisa aallartitaat peqatigalugit Issittumi suleqatigiimmata. Kalaallit Nunaat suleqataalluni Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortaavoq Naalackersuisullu tassani suleqatigiinnerup qanoq pingaartiginera isumaqataaffigaa.

Europa Kommission-i EU-milu Nunanut Allanut Sinniisoq 2016-imi ataatsimoorussamik nalunaaruteqarput; "EU-p ataatsimoorussamik issittoq pillugu politikki". Qaffasissumik ataatsimiinneq malitseqartitsineruvoq nalunaarummullu EU-mi Issittumi Ataqtigissaarisut Ataatsimeersuartarfianni aallarniutaasussaavoq, Oulu-mi Finland-mi junip 16-ni pisussaasumi.

Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalackersuisoq, Suka K. Frederiksen, qaffasissumik ataatsimiinnermi Issittumi suleqatigiinneq pillugu Europa Kommission-imit Finlandimillu aaqqissuunneqartumik peqataavoq junip 15-ani 2017.

6.9 PUISINIT TUNISASSIANIK EU-MI NIUERNERMUT INERTEQQUT PILLUGU PEQQUSSUT

Puisinit tunisassiat niuerutigineqartarnerat pillugu peqqussutaata (EF) nr. 1007/2009-p allanngortinneqarnissaanik Europaparlamentip Siunnersuisoqatigiillu aalajangiinissaannut siunnersuut Europa-Kommissionip "COM(2012) 45 Final"-ikkut 6. februar 2015-imeersunik allagaqarluni saqqummiuppaa. Siunnersuut Europa-Parlamentimit Siunnersuisoqatigiinnillu

nalinginnaasumik inatsisitigut ingerlatsisoqareersorlu iluarsaaqqinneq sapinngisamik annikinnerpaamik Kalaallit Nunaannut ajoqusiinaveersaartinniarlugu pimoorullugu allaffissornikkut naalackersuinikkullu ukiup affaani sulisoqareersoq 1. oktober 2015-imi akuersissutigineqarpoq.

Puisit pillugit peqqussummi, aallaqqaammut 2009-mi akuersissutigineqartumi puisinniarnaq pillugu Europami innuttaasut ernumassuteqarnerat eqqarsaatigalugu puisinit tunisassiat niuerutigineqarnissaat inerteqqutaavoq. Kisiannili inuiaqatigiinnit Inunnit ilaatigut puisinit tunisassiat eqqussornissaat niuerutigineqarnissaallu suli ajornartinneqarani. Inuit puisinit tunisassiaasa inerteqqutaannginneranik EU-mi atuisartut ilaatigut tatiginninngillat, tamannarpiarlu peqqutigalugu peqqussut 2015/1775-ip EU-mit akuerineqarnerata malitsigisaanik 6. oktobari 2015-imi sukaterisoqarpoq, matumani paasissutissiisussaataaneq pillugu immikkoortoq 5-imi.

Kommissionip siunnersuutikkut kissaatigisimavaa EU-mi inatsisit WTO-p 2014-imi aalajangiineranut naapertuutissasut, taamaalillunilu EU-p naalagaaffiillu ilaasortat nunat tamat akornanni pisussaaffii piviusunngortinneqassallutik.

Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfiat Kalaallit Nunaanni aallartitaniit assigiinngitsuniit puisit pillugit peqqussut qitiutillugu tikeraarneqartarput. Piffissami kingullermi Folketingip Kalaallit Nunaannut ataatsimiititaliaa, Inatsisartut Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliaa aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliaa Bruxellesimiipput, tassani puisinut tunngatillugu peqqussut qitiutinneqarpoq (imm. 5.11 – *Tikeraarnerit ataatsimiinnerillu allat takuuk*).

Puisit amii aamma Sukkasuumik qisuariarnissamut kode (QR Kode – "sukkasuumik qisuariarnissamut kode")
Fur Europe-p Great Greenland-i peqatigalugu amernik tuniniaanermut avammullu

tuniniaanermut tunngatillugu paasissutissiisarnermut siunnersuummik nutaamik ineriartortitsisimapput, tassa QR kodet Inuit piniartut puisit pisaasa amiisa inerteqqutaannginneranik nalorninernik nungusaanissamut ikiorsiisinnaasoq. Pilersitsiniarneq ilaatigut akitsuuserisunik, pisiniarfinni pisiniamut, piffinni Inuit piniartut pisaasa amiisa inerteqqutaannginnerinik nalorninartorsiorfinni ikiorsiisinnaavoq. Naalakkersuisut QR kodemik suliniut tapersorsorpaat. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik aamma Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia siunnersuummut siunnersuuteqarsimapput, tamatumalu kingunerisaanik neriuutissaalluarluni Europa-Parlamenti peqatigalugu suliniut pillugu qaninnerusumik oqaloqatigiinneq aallartinniarneqarsinnaasoq. Namminersorlutik Oqartussat matuma ingerlarngani Nunanut allanut ministeriaqarfik saaffigisimavaat, tassanilu iluaqutissaminnik immersorneqarsimapput.

6.10 KIMBERLEMYI SULIAMI UPPERNARSAANIKKUT AAQQUSSUSSINEQ (KPCS)

Kimberley-mi suliaq tassaavoq naalagaaffiit, diamantilerisut kiisalu NGO-t akornanni nunani tamalaani suleqatigiiffik, aamma diamantinik akerleriissutaasunik niuernerup unitsinneqarnissaanik siunertaqartoq. Kimberley-mi suleqatigiinneq Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfimmi niuernerumut akisussaasumit isumagineqarpoq. Kalaallit Nunaata 2008-mili EU-p peqataaneratigut Kimberley-mi suliamut aamma Kimberley-mi suliami Uppernarsaanikkut aqqqussuussinermi peqataalernissamut periarfissat misissorsimavai. Siunnersuisoqatigiit Kimberley-mi suliami Uppernarsaanikkut aqqqussuussinermi Kalaallit Nunaata peqataalersinnissaa siunertaralugu aalajangerneq februaarip 20-ani 2014-mi akuerivaat. Siunnersuisoqatigiit aalajangiinerisigut EU-mik suleqateqarnikkut diamantit silisaanngitsut pillugit Kimberley-mi sulinermi

akuersissuteqartarnermik aqqqussuussinermi Kalaallit Nunaat peqataasinnaalerpoq. Aqqqussuussinermi tunngavigineqarpoq diamantinik silineqanngitsunik eqqussuinerit avammullu niuernerit tamarmik nakkutigineqalernerat aamma avammut niuernerumut tunngatillugu diamantinik silineqanngitsunik nunat tamalaat niuernerat pillugu EU-mi peqqussummi aalajangersakkat malillugit EU-mi oqartussanit allagartalerneqartassallutik. Peqqusutip 2368/2002-p allanngortinnissaanik Siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat EU-mit malinneqarpoq, tassani aalajangerneqarluni EU aqqutigalugu Kimberley-mi suliami Uppernarsaanikkut aqqqussuussinermi Kalaallit Nunaat peqataassasoq. Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfiup Kalaallit Nunaanni malittarisassat atortuulersinnikuuai, ilaatigut nalunaarummik atortuulersitsinermigut.

6.11 TIKERAARNERIT ATAATSIMIINNERILLU ALLAT

Sinniisoqarfiup ilaatigut suliassarai Naalakkersuisut, Inatsisartut allallu immikkoortut susassaqtartut Bruxellesimut tikeraarneranni ikiussallugit. Ataatsimiinnerni siunertaavoq kalaallit Europamiullu soqutigisaqatigiit suliassaqarfinnik suleqatigiiffiusinnaasunik piusunik nutaanillu suliassaqarfinnillu pingaarutilinnik paasissutisseeqatigiittarnissaq. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia taamaalilluni piffissami tikeraarnermik arlalinnik tigusaqarpoq, taakku ilai qinikkat aallartitaralugit.

Soorlu siusinnerusukku eqqaaneqartoq Pinggortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoq ministerit nuki ataavartoq pillugu OLT-imi qullersat Bruxellesimi juni 2016-imi ataatsimiinneranni peqataasoq. Peqataaneq nukik ataavartoq pillugu kalaallit nunaanni ineriartornerit pingaartinneqartullu pillugit ilisimatitsinissamut periarfissiisimavoq, peqatigisaanillu OLT-imi allani nammineq nunaminni nukimmik ataavartumit piginnaasanik ineriartortitseriaasiinik isumassarsisoqarlunilu paasisaqqartarluni.

Arctic Futures Symposium

Taamanikkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermet, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Arctic Futures Symposiumimi Bruxellesimi 30. septembarimi peqataavoq, Naalakkersuisunut ilaasortaq ataatsimeersuarnermi pingaarnertut oqalugiartut ilagisimallugu.

Ukiq manna Arctic Futures Symposiumimi taaguut tassaasimavoq 'Inuiaqatigiit piujuartitsinermik tunngaveqartut nukittorsarneri'. Siunertaq tassaasimavoq issittumi soqutigisat aamma issittumi ataqatigiissumik politikki pillugu EU'p ataatsimoorluni nalunaarutaa pillugu isummanik paarlaasseqatiginnissamut EU-p soqutigisaanik katersinissaq. Ataatsimeersuarneq aamma Issittumi piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartornerup anguneqarnissaanut EU-p qanoq pingaaruteqarnera aamma pingaaruteqarsinnaanera pillugu oqallitsitsisinnaaneq.

Taamanikkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermet, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq oqariartuuteqarpoq Issittumi inoqartoq ineriartornissamut pisinnaatitaaffeqartunik, kiisalu uagut Issittumi inuusugut Kalaallit Nunaanni ineriartornerup piujuartitsinermik tunngaveqarluni ingerlanissaanut annertuumik soqutiginnittugut. Tamatuma saniatigut oqalugiarnermi sammeneqarpoq Issittumi imartarujussuup eqqissisimatinnissaanut suliniutit (taaneqartut Imartat Illersorneqartut, MBA), Issittumi aqqutissaanngitsut, tamaani inuit isertitaqarfissanik nutaanik ineriartortitsinissamik pisariaqartitsillutik.

Tikeraarnerup nalaani, taamanikkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermet, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq aamma NATO-mi Allattaaneq, Jens Stoltenbergi ataatsimeeqatigaa. Tassani Camp Century pillugu suliaq, Issittumi ineriartornerit pillugit, Kalaallit Nunaanni periarfissat, aamma Kalaallit Nunaanni namminiilivinnissamut sulineq pillugu ilisimatitsinissamut Naalakkersuisoq periarfissinneqarpoq.

Folketingimi Kalaallit Nunaat pillugu ataatsimiititaliaata aamma Inatsisartut Nunanut allanut sillimaniarnermullu ataatsimiititaliaata kiisalu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliaata Bruxellesimiinnerat

Folketingip Grønlandsudvalg-ianit, Inatsisartut Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliamit aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliaanit kiisalu EU-mi sullissivinnit Kalaallit Nunaannut Issittumullu tunngasunik suliaqartunit aallartitat 20. marts 2017-imi ataatsimiipput.

Aallartitat Kalaallit Nunaannut tunngasunik tamanik eqqartuipput apeqqutillu annerit ilaat tassaasimalluni EU-p puisimit tunisassianik inerteqquteqarnera Inuillu pillugit immikkut aalajangersakkamik tassunga tunngasumik paasisitsiniaasarnerit, Inuit puisimit tunisassiaannik QR-imik allagartaliinissamut siunnersuut, Kalaallit Nunaannut atortumik qiteqqunnerani nalilersuineq kiisalu Europa-Parlamentip Issittoq pillugu isumaliutissiissutaa qanittumi akuersissutigineqaqqammersoq. Pingaartumik EU-mut puisinit tunisassianik tuniniaaneq qallunaat kalaallillu inatsisartuinit erseqqissarneqarput aamma EU-p iluani oqaluuserisat nutaanerit tusarfigissallugit soqutigisorujussuaat.

Aallartitat ilaatigut Kommissær Neven Mimica naapippaat, taanna Kalaallit Nunaata EU-llu suleqatigiinnissamik OLT-millu aaqquissuussamut akisussaasutut qullersaavoq. Kommissær Mimica-p suleqatigiinnermut isumaqatigiissutip

sivitsornissaa sulissutiginiarlugu erseqqissarpaa suleqatigiinnerullu suliassa qarfinnik allanik ilaartorsinnaaneranut ammaffigalugu. Kommissærip tassunga tunngatillugu oqaatigaa Kalaallit Nunaanni pissutsit takusarniarlugit Kalaallit Nunaannut tikeraarusuttorujussuulluni. 2016-imi Kalaallit Nunaannut tikeraartussaasimagaluarpoq, kisiannili Brexit pillugu tuluit nunaanni inuit taasitinneqarnissaat pissutigalugu aallarsimasinnaanani.

Aallartitat EU-p puisinit tunisassianik inerteqquteqarnera Inuillu pillugit immikkut aalajangersakkamik tunngasut aamma Kommissær Karmenu Vella-p qullersaqarfianit sinniisut oqaloqatigaat. Aallartitat aamma NGO Fur Europe naapippaat taakkulu puisinit tunisassiat pillugit avammut tuniniaanermut suliap ineriartornera saqqummiuppaat taavalu namminneq Great Greenland-illu Inuit pillugit immikkut isumaqatigiissut naapertorlugu puisinit tunisassianut QR-imik allagartaqalernissaat siunnersuusiorfigalugu. Aallartitat aamma Europa-Parlamentimi ilaasortaq Anders Vistisen Dansk Folkeparti-meersoq ulloqqeqasioqatigaat taassumalu oqaatigaa soqutiginnittorujussuulluni Issittorlu aamma kalaallit soqutigisaannut tunngasunik isummorsorluni. Ulloq EU'mi ataatsimoorussamik nunanut allanut sillimaniarnermullu kiffartuussiviani sinniisunik ataatsimeeqateqarnermik naggaserneqarpoq.

Kalaallit Nunaat pillugu soqutiginninneq EU-qarfimmi aamma EU-mi nunat ilaasortat akornanni aalajangiussimaniarlugu Bruxellesimi Sinniisoqarfik qaffasissumiittut Kalaallit Nunaannut tikeraarnissaat qulakkeerniarlugu suliaqarput. Nunat tamalaat suleqatigiinnerinut Ineriartornermullu Kommissæri, Neven Mimica, ulluni 1.-2. juni 2017-imi Kalaallit Nunaannut tikeraarpoq.

Europa Kommissær Neven Mimica ulluni 1.-2. Juni 2017 Nuummikarlunilu ilulissanukarpoq.

Maj 2016-imi, Det Europæiske Rådi Præsidenti, Donald Tusk, statsministeri Lars Løkke Rasmussen peqatigalugu Kalaallit Nunaannut tikeraarpoq Naalakkersuisut Siulittaasuat Kim Kielsen qaaqqusioralugu. Oqaluuserisassani sammineqartut tassaapput silap pissusaata allanngornera, EU'p Issittumi politikkaa, EU'p puisit pillugit peqqussutaa aamma Kalaallit Nunaanni ineriartornissamat periarfissat. Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni Peqatigiinneq aamma tikeraarnerup nalaani oqaloqatigiissutigineqartunut ilaavoq, aamma taamatut qaffasissumik inissisimasut EU-miit tikeraarnissaannut tunuliaqutaasuni pingaaruteqarluinnarluni, tassani Naalakkersuisut EU-mi qinikkanik qullersaasunik isummaminnik paarlaasseqatigiinnissamat periarfissaqarlutik.

Ukiuni tulluuttuni taamaalilluni nunanit ilaasortanit ministerinik, nunanit ilaasortanit Bruxellesimi COREPER ambassadørinut aamma Europaparlamentimi inatsisartut aalajangersimasut Kalaallit Nunaannut tikeraarnissaasa qulakkeerneqartariaqarput. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata tikeraarneri taakku aqqissuunnissaannut annertuumik pingaartinneqartariaqarput, tassa peqatigiinnermi missingersuutit pillugit tapiissutit pillugit missingersuutitigut ukiunut arfineq marlunnut isumaqatigiinniarnissat Kalaallit Nunaannut ajornakusoortorujussuunissaat naatsorsuutigineqarmat. Aammattaaq taamaassalluni Brexit pillugu isumaqatigiinniarnarit kingunerisaannik EU-mi suliffeqarfiit ataatsimut missingersuutaasa annikillinerannik kinguneqassappat.

7 USA-MIK AAMMA CANADA-MIK SULEQATEQARNEQ

Amerikap nunavittaata ilaattut Kalaallit Nunaata, Canadap USA-llu akornanni attaveqarneq pissusissamisoorpoq. Kingumut isigigaanni USA-mut atassuteqarneq annerusumik Amerikamiut sakkutooqarnikkut Kalaallit Nunaanni najuunnerisigut pivoq. Danmarkip USA-llu isumaqatigiissutaat 9. april 1941-meersoq illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup taarserpaa.

Illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq lgalikumi isumaqatigiissuteqarnikkut 2004-imi kingullermik nutarterneqarpoq aamma nutarterinermi Kalaallit Nunaat USA-p aamma Naalagaaffeqatigiit akornanni pissutsinut ilanngunneqarluni, ullumikkut suleqatigiinneq danskit-kalaallit-amerikamilu Joint Committee aqutugalugu piviusunngortinneqartarluni. lgalikumi isumaqatigiissut isumaqatigiissutinik pingasunik immikkoortortaqrpoq:

1. Illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersoq nutarterneqarnera pillugu isumaqatigiissut
2. Pituffimmi avatangiisinut pissutsinut tunngatillugu suleqatigiinnissaq pillugu ataatsimoorluni nalunaarut
3. Teknikkikkut-aningaasarsiornikkullu suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut (Joint Committee-mi suleqatigiinneq)

Washington DC-mi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia USA-mut aamma Canadamut politikikkut niuernikkullu atassutinik pingaarutilinnik ineriartortitsinermi pilersitsinermilu ikiuutissaaq.

Joint Committeemi pissutsit aqutigalugit amerikamiunik oqaloqateqarneq pilersinneqarsimavoq, kisianni piviusunik aalajangersimasunillu suleqatigiinnerit siuarsarniarlugit siusinnerusukkut USA-mut naleqqiullugu ujartuilluni toqqaannartumillu

atassutit amigaatigineqarsimapput. Washington, DC-mi Sinniisoqarfik USA-mut aamma Canadamut annertunerusumik pissutsinik pilersitsinissamut peqataavoq taamaalillunilu politikikkut, niuernikkut, ilinniartitaanikkut illugiimmik iluaqutit pillugit attaveqatinik aalajangersimasunik pilersitsisoqarluni.

7.1 USA-MIK SULEQATEQARNEQ

lgalikumi isumaqatigiissut 2004-imi isumaqatigiissutigineqarmalli sorpassuarnik pisoqarsimavoq. Kalaallit Nunaat eqqaamiugullu allanngornernik ineriartornernillu malunnaatilinnik takusaqarsimapput, naggataatigut Kalaallit Nunaata USA-mut atassuteqarneranut annertuumik sunniuteqarsimasut. Namminersorneq 2009-imi eqqunneqarpoq, kingornalu aatsitassanut tunngasutigut akisussaaffik tiguneqarsimalluni. Tassunga ilanngullugu ukiuni kingullerni qulini silap pissusaata allanngorneranut tunngasunik ilisimasanik annertooujussuarnik suliaqartoqarsimavoq, Issittoq pillugu taamaalillunilu aamma Kalaallit Nunaat nunarsuarmut arajutsinaveersaarneqalersimalluni. Sikup aakkiartornera pissutigalugu umiarsuartigut angallassinermut, takornariaqarnikkut minnerunngitsumillu aatsitassanik misissueqqissaarnermut soqutiginninnermut suliniutit annertusineqarsinnaapput. Soorlu aamma aalisarneq, Ujaasineq Annaassiniarnerlu pillugit Issittumi naalagaaffiit akornanni pingaarutilinnik ingerlaavartumik isumaqatigiissuteqartarlutik. Taamaattumik ukiut ikittuinnaat ingerlanerini kalaallit island-imiullu soqutigisaqarfigisaasigut qaleriaartumik ingerlatsineq malunnaatilimmik qaffariarsimavoq.

Tassunga ilanngutissaaq USA-p aamma Kalaallit Nunaata pingaarutilinnik sammisarpasuarnik ingerlataqarlutik soorlu: nunavissuaq ataaseq, Alaskami aamma Kalaallit Nunaanni inuit ilisarnaataat assigiit, politikikkut

oqartussaaqataaneq pillugu nunat killermiut pingaartitat ilaalu ilanngullugit.

Qanittumik toqqaannartumillu USA-mik suleqateqarneq, sinniisoqarfiup sulineratigut pilersinneqarsinnaasoq, pingaartumik immikkoortunut tamakkiisumik tiguneqarsimasunut immikkut tulluarput, soorlu assersuutigalugu aatsitassanut tunngasut. Siunissami uraniami ujaqqanillu qaqutigooortunik piiaanermi avammullu tuniniaanermi Danmarki aqutiginagu, kisiannili Danmarki peqatigalugu oqaloqatigiinnerup ingerlannissaanut erseqqilluinnartunik pingaarutilinnik pissutissaqarpoq.

Aatsitassarsiornerup silarsuaani amerikami avannarlermi aningaasaliisartut pilersitsilernissaannut qularnaveeqqut tatiginninnerlu pingaarutilerujussuupput. Aningaasaliisartut aningaasaliissutiminni iluanaaruteqarnissamut qularnaveeqquteqassapput. Tassunga aningaasaliisartut naalackersuisunut kiisalu nunaminni ingerlataqarfiminni politikkikkut patajaassuseqarnermut tatiginnissapput. Tassunga atatillugu pingaarpoq Kalaallit Nunaata peqqissumik aningaasaqartumik ingerlalluurtumik patajaatsumillu inuit oqartussaaqataaffiusutut nittarsaassinnaanera pingaarpoq. Tassani aningaasaliisannaasut ajornanngitsumik sukkaasumillu tassaavoq nunat taakku marluk akornanni toqqaannartumik atassuteqarnerat. Siunissami ungasinnerusumi aamma neriutiginerpoq ullumikkut EU-misulli Kalaallit Nunaannut annertuumik aningaasarsiornikkullu pingaaruteqartigisumik siunissami USA-mik suleqatigiinnermik pilersitsisoqarsinnaasoq.

Kalaallit nioqqutissiaat ullumikkut EU-mut akitsuutitaqanngitsumik eqqunneqarsinnaapput, Kalaallit Nunaallu EU-miit 320 mio. kr.-t missaannik pissarsisarpoq, aalisarsinnaanermut pisinnaatitaaffiit tunineqartarnerisigut (200 mio. kr.) ilinniartitaanermilu suliaasaqarfiup ineriartortinneqarnissaanut tapiissutinik (120 mio. kr.) ilinniartitaanermilu suliaasaqarfiup ineriartortinneqarnissaanut tapiissutinik (120 mio. kr.). Kalaallit Nunaata nunarsuarmi inissisimanera, Kalaallit Nunaata Amerikami

avannarlermi nunavissuarmut illersornissakkut ikuunnera, aamma amerikamiut silaannakkut sakkutooqarfiata Pituffimmi inissisimanera pissutigalugit aningaasaqarnermut pissutsit pitsaaneruseqarnermi ineriartorsimanginneri eqqumiitsutut isigineqarsinnaavoq. Attaveqaatitigut amerikamiut aningaasaliinermi aamma upalungaarsimaneq pillugu suleqatigiinneq annertunerusoq immikkoortut tassaapput qilanaaruneqarsinnaasut.

Nunanut allanut pisortaqaqarfiup ukiuni aggersuni Washington, DC-imi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia peqatigalugu immikkoortut uku ineriartorneri immikkut isiginiassavai:

- Inuussutissarsiornikkuk soqutigisat akornanni aalajangersimasumik attaveqaatinik pilersitsineq (Danmarkip avannaata EU-mi allaffiatut ittoq)
- Kalaallit suliffeqarfiinut pisortat namminersortullu pigisaannut suliniutinut, isumassarsianut niuernermilu USA-mukarusuttunut kiffartuussinnermi qitiusoqarfik.
- Ilinniartitaatut inissat pillugit isumaqatigiissutinik aamma ilisimatusarnikkut isumaqatigiissutit amerlanerusut pilersinneqarneri
- Kalaallit Nunaanni aamma USA-mi ilinniartitaatut akornanni paarlaateqatigiinnissamut isumaqatigiissutit pillugit isumaqatigiinniartit
- Ilinniartitaanermut pilersaarutinik immikkut isumaqatigiissutinik pilersitsineq, assersuutigalugu "Washington Semester Program"
- USA-mi suliffeqarfinnik aalajangersimasunuk naleqquttunillu suliffimmik sungiusarfisigut aaqqiussuussinnermik pilersitsineq
- National Science Foundationimik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutit pilersitsineq

Taakku saniatigut Washington DC-imi Sinniisoqarfikkut Nunanut Allanut Pisortaqaqarfiup Amerikami avannarlermi nunani allani aamma

Amerikami tamarmi politikikkut, aningaasarsiornikkut, kulturikkut timersornikkullu sinaakkusiussani aqqissuussinernilu Kalaallit Nunaata nunatut peqataasinnaaneranut periarfissanik qulaajaaqqinniarpoq.

Taamaattoqareerneranut immikkoortuni assersuutissatsialak tassaavoq Artic Winter Games 2016-imi Nuummi ingerlanneqartoq, Issittup annersaanik Canadamiit Alaskamiillu peqataaffigineqartoq, aamma Amerika tamakkerlugu Assammik Arsarnermi Kattuffik, Kalaallit Nunaanni Assammik Arsartartut Kattuffiat peqataasarluni.

Amerika tamakkerlugu Assammik Arsarnermi pissartangorniuunnissami tulliuuttumi Kalaallit Nunaata 2018-imi qaaqquisuunissaa Kalaallit Nunaanni Assammik Arsartartut Kattuffiata tamaviaarullugu sulissutigaa. Tamanna iluatsissappat aqqissuussineq annertuujussaaq Amerikap Avannaani Kujataani annertuumik malinnaaffigineqartussaq. 2016-imi augustip naanerani Inatsisartut Nunanut allanut sillimaniarnermullu ataatsimiititaliaat taamanikkullu Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Washington DC-mi aamma Colorado Springsimi paasisassarsiorlutik angalapput, amerikamiut sakkutuuisa najuunnerannut tunngatillugu kalaallit isumaannik saqqummiussinissaq aamma Issittumi sillimaniarnermi politikikkut pissutsit pillugit ilisimatinneqarnissaq siunertaralugit. Aallartitat State Departementimi, Center for American Progress pillugit isumalioqatigiinnik aamma Alaskami Nunap Inoqqaavisa suleqatigiiffiisa arlaannik kiisalu Northcom aamma Air Force Space Commandimik, ilaatigut Pituffimmi taakkulu ingerlataannut qullersaqarfiusunik ataatsimeeqateqarput.

Joint Committee aamma Permanent Committee unitsinneqarallarsimapput kiffartuussinissamut isumaqatigiisummik isumaqatigiinniarneq taassuma saniatigut ingerlanneqarnera pissutigalugu. Politikikkut kissaatigineqarpoq Permanent Committeemi ataatsimiittarinerit aallarteqqinneqassasut.

Aallarteqqinneqassappatalu illuatungeriit tamarmik ilisimalluinnartariaqarpaat maanna isumaqatigiinniarfiusut tungaatigut pisinnaatitsisummik peqarnissaq, tassuuna ersarissarneqassalluni Permanent Committeemi suut eqqartorneqassanersut, allatut oqaatigalugu ersarissarneqartariaqarpoq isumaqatigiinniarnermut tunngasut, Suliamut qanippallaamik inissisimanermut ajornartorsiummilu apeqqutit killilersorneqarnissaat taamatullu erseqqissaatigissallugu Kalaallit Nunaannit pissutsit "nalinginnaasunngorsarnissaat" pineqanngimmat Kalaallit Nunaatali inuiaqatigiinni annertunerpaamik Base Maintenancemik isumaqatigiissut aallaavigalugu pissarsinissaq anguniarneqartoq, tamannalu suleqatigiissuni aamma pingaartinneqaannassasoq.

Joint Committee

Joint Committeep Igalikumi isumaqatigiisummi 2004-imi isumaqatigiissutigineqartup suliassaraa Kalaallit Nunaata aamma USAp akornanni suleqatigiinneq nukittorsassallugu, taamaalilluni amerikamiut nunami najuunnerannit Kalaallit Nunaat naleqarnerulernermik angusaqarluni. Kalaallit Nunaata USA-llu imminnut attuumassuteqarnerat sakkutuut nunatsinniisinneqarnerannik taamaallaat tunngaveqartinneqassanngitsoq tamatumami qulakkeerneqassaaq.

Joint Committeemi kingullermik ataatsimiinneq Washington DC-imi 7. Oktober 2014-imi ingerlanneqarpoq, tassani USA siulittaasutut qaaqquisuulluni. Aallartitat amerikamiut ambassadøriannit Rufus Giffordimit, Washington DC-imi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani pisortamit, Inuuteq Holm Olsenimit kiisalu taamanikkut danskit politikikkut pisortaannit ambassadør Kim Jørgensenimit aquneqarput.

Joint Committeemi siulittaasuuffik nunat taakku pingasut akornanni nikittaanneqarpoq.

Joint Committeemi suleqatigiinneq pingaarnertut ingerlatani aallunneqarput: oqaatsit, ilinniartitaaneq, ilisimatusarneq kiisalu niuernikkut aningaasarsiornikkullu ineriartorneq. Sammisat taakku iluanni suleqatigiinneq

suleqatigiissitani pingasuni
aaqqissuunneqarsimavoq:

- Ilinniartitaaneq oqaatsillu pillugit suleqatigiissitaaq, nunat tamarmik suleqatigiissitami ataatsimik ilaasortaaitaqarlutik. Kalaallit Nunaat suleqatigiissitami aalajangersimasumik siulittaasuutitaqarpoq.
- Ilisimatusarneq pillugu suleqatigiissitaaq, Kalaallit Nunaat Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfikkut ilaasortaaitaqarluni.
- Aningaasarsiorneq pillugu suleqatigiissitaaq, Washington, D.C-mi Sinniisoqarfimmit Kalaallit Nunaat sinniisoqarluni.

Joint Coimmitteemi ukiumoortumik ataatsimiinneq Danmarkimi ukiaq 2015-imi nalinginnaasumik ingerlanneqarsimasussaagalarpoq, kisianni Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissummik suliariumannittussarsiuussineq pillugu eqqartuussivimmi suliat ingerlasut aamma isumaqatigiinniarnit pissutigalugit oktober 2014-imi Joint Committeemi ataatsimiinnissamut aggersaasoqarsimanngilaq.

Kiffartuussinissamut isumaqatigiissummi siumut sammisumik qanoq pisoqarnissaa pillugu naammaginatsumik aaqqiisoqariarpat Joint Committeemi suleqatigiinnerup aallarteqqinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Permanent Committee

Permanent Committee aamma oktober 2014-imi Washington DC-imi ukiumoortumik ataatsimiinnissimavoq. Ataatsimiinnermi ilaatigut Pituffimmi atortut inuinnarnit siunertanut (assersuutigalugu ilisimatusarneq aamma aatsitassanik ujaasineq) danskillu eqqarsaatigalugit sakkutooqarnikkut siunertanut atornerqarnissaannut pitsaaneruserumik periarfissaqarneq pillugu apeqqut oqallisigineqarpoq, kiisalu qallunaat kalaallillu suliffeqarfiutaannik nioqqutissanik

kiffartuussinernillu USA-p sapinngisamik annertunerpaamik pisisarnissaata qanoq qulakkeerneqarnissaa pillugu apeqqutit oqallisigineqarlutik. Tamatuma saniatigut Pituffimmi suliariumannittussarsiuussinissaaq Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnikkut annertuumik pingaaruteqarnera erseqqisummik Kalaallit Nunaata saqqummiuppaa, aamma kiffartuussinissamik isumaqatigiissummik tunniussinissaaq pillugu apeqqut politikikkut annertuumik alaatsinaanneqarpoq.

31. oktober 2014-imi kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit tunniunneqarneranili Permanent Committeemi ataatsimiittoqarsimanngilaq.

Pituffimmut tunngatillugu oqallinnerit marts 2015-imi Danmarkimit/Kalallit Nunaannit/USA-mit pilersinneqartumi isumaqatigiinniartuni ingerlanneqarpoq, Kalaallit Nunaannut naammaginatsumik aaqqiisoqarnissaanik nassaarnissaaq siunertaralugu.

Pituffik/Thule Air Base

31. oktober 2014-imi USA-mit nalunaarutigineqarpoq Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissut suliffeqarfimmut Exelisimut tunniunneqarsimasooq. Suliffeqarfik taanna danskit/kalaallit isumaat malillugu piginneqatigiiffiuvoq aningaasaqanngitsoq, suliarinnittussarsiuussinermi piumasaqaatinik naammassinninngitsoq. Politikikkut nunanullu allanut attaveqaatini qaffasissunit tamanna USA-mut saqqummiunneqarpoq, aamma Kalaallit Nunaata siusinnerusumit ajorneruserumik inissinneqannginnissaata qulakkeerneqarnissaa siunertaralugu nunanut allanut attaveqaatini qaffasissuni sulineq aallartinneqarsimavoq.

Danskit/kalaallit suliffeqarfii, tassunga ilanngullugu Greenland Contractors I/S, allaffissornikkut naammagittaalliuuteqarput kingornalu USA-mi eqqartuussivikkut suliassanngortitsillutik. Naammagittaalliummi februar 2015-imi aalajangiineq suliffeqarfimmut akerliliivoq, kisiannili eqqartuussivimmi maj 2015-mi suliarineqarneranit eqqartuussummit tapersorsorneqarlutik. Kingorna eqqartuussut

suliassanngortinneqaqqippoq, maalaarutip eqqartuussisunut annerusunut ingerlateqqinneqarnerata kiisami inerniliussaa suliffeqarfiit firmat akerleraat.

Pisulli akornanni – marts 2015-imili – pisumi aaqiisoqarnissaa pillugu Kalaallit Nunaata/Danmarkip aamma USA-p akornanni suli isumaqatigiinniartoqarpoq, taamaalilluni amerikamiut Kalaallit Nunaanni najuunneranni Kalaallit Nunaata kingumut sapinngisamik annertunerpaamik iluanaaruteqarnissaa qulakkeerneqarluni.

7.2 CANADAMIK SULEQATEQARNEQ

Kalaallit Nunaata Canada qanimut suleqatigaa, pingaartumik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni kiisalu issittumi naalagaaffinni sinerialinni.

Tamatuma saniatigut, Kalaallit Nunaat aamma Canadami qanittumik suleqatigisanik pitsaasumik attuumassuteqarpoq, soorlu Nunavut Tunngavik Incorporated, ICC Canada, Makivik Corporation aamma Nunavumi naalakkersuisut.

COP21-imi Kalaallit Nunaat, Nunavut ICC internationalilu peqatigalugit Issittumi silap pissusaata allanngoriartornera pillugu ataatsimut nalunaaruteqarput, paasissutissat annertunerusut qupperneq 39-mi takukkit.

Atorfilittatigut akuttunngitsumik Københavnimi canadamiut ambassadeqarfiannik attaveqateqartoqartarpoq.

Washington DC-mi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Canadamut piginnaatinneqartoq

USA-mi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia 2015-imi Canadamut piginnaatitaalerpoq. Piginnaatitaaneq isumaqarpoq Sinniisoqarfimmi pisortap USA-p saniatigut suliassaqarfianut maannakkut aamma Canada atuutilersaq.

Juli 2016-imi Nunavumi naalakkersuisuni naalakkersuisoqarfinnik assigiinngitsunik arlalinnik ataatsimeeqateqartoqarpoq, Nunavumi politikikkut inissisimaneq kiisalu annertunerusumik namminersornerunissamik kissaateqarneq, aningaasarsiornikkut

ineriartornerup annertusinissaanut aamma attaveqaatitigut pitsanngorsaaniisaaq pingaartumik umiarsualivitsigut atortut eqqarsaatigalugit ilisimatitsisoqarluni. Kisiannili aammattaq Nunavut aamma Kalaallit Nunaata akornanni annertunerusumik suleqatigiittoqalernissaa kissaatigineqartoq oqaatigineqarpoq ilinniartitaanermi paarlaasseqatigiittarnertigut, Kalaallit Nunaata Nunavullu akornanni toqqaannartumik attaveqatigiittoqaqqilerneratigut assigiinngitsorpassuutigullu ataatsimoorluni soqutigisaqatigiiffiusutigut EU-mut puisit amii pillugit inuit pineqannginneranni annertunerusumik suleqatigiinnissaaq ilanngullugu. Nunavut ukiorkpaalunngulersuni Kalaallit Nunaata tungaanut qissimigaartarsimavoq naalakkersuinikkut, ilinniartitaanermut tunngasutigut taamatullu aningaasarsiornermut tunngatillugu qanoq ililluni ineriartornissamat isumassarsiorfigisartakkatut. Pissutsit tamakku suleqatigiissutigineqarnerisa ineriartortittuarnissaat kissaatigineqarpoq.

North American Arctic Leaders' Summit

Kalaallit Nunaata kissaatigaa USA-mut Canadamullu attaveqarnerit nukittorsarneqarnissaat Amerikallu avannaanut sanilerisatsinnik suleqateqarnitta ineriartortinnissaa annertusarneqarnissaalu. Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut, Nukissiuuteqarnermut aamma Nunanut Allanut Tunngasunut Naalakkersuisuusimasooq taamaalilluni marts 2017-imi North American Arctic Leaders' Summit- imut peqataavoq, isumassarsianik nutaanik ineriartortitsisarfinnit The Woodrow Wilson Center-imit aamma Centre for International Governance Innovation-imit (CIGI) aaqqissuunneqartumut. Alaskami, Northwest Territoriesi, Nunavumi, Yukonimi aamma Kalaallit Nunaanni nunap immikkoortuisa sinniisuisa ataatsimiinneranni ataatsimut soqutigisat unammilligassallu oqallisigineqarput siumut isigaluni nunat immikkoortuisa suleqatigiillersinnaanerannut periarfissat suussusersineqarnissaat siunertaralugu. Pingaartumik nukissiornermut aningaasartuutit

qaffasippallaartut inuiaqatigiinnullu
atortulersuutit amigaataanerat
aningaasaqarnikkut ineriartortitsisoqassapat
nunap immikkoortuini unammilligassat
annersaattut erseqqissarneqarput, tamakku
aaqqiissutissanut periarfissaat iluatsittumik
suleqatigiissutigineqarsinnaammata.

Tamanit oqaatigiortorneqarpoq soqutigineqartoq
issittumi nunap immikkoortuisa assigiinngitsut
suleqatigiinnerulernissaat
sulissutigeqqinneqassasoq
malitseqartitsiniarlunilumi ataatsimiinnissaq
pilersaarusiorneqassasoq
naatsorsuutigineqarpoq.

Ataatsimiinnermik aaqqiissuussisoq - The
Woodrow Wilson Center – isumassarsianik
nutaanik ineriartortitsisarfiit
ilippanaateqarnerpaat ilagaat "The Polar
Initiative"-mik inunnut amerlanerusunut
taamatullu Washington, DC-mi
naalakkersuinnermik suliaqartunut Issittumut
tunngassuteqartunik sammisanut
qaffassaataasinnaasunik aallartitsisimasoq.

Arctic Leaders' Summit-itut ittup taassuma
saniatigut The Woodrow Wilson Center
kissaateqarpoq aammattaaq siunissami taamatut
katersuutsitsisoqartassasoq Kalaallit Nunaannik
sammisaqarfiusumik.

Nunavut Premier, Peter Taptuna-mik ataatsimeeqateqarneq

North American Arctic Leaders' Summit-ip
saniatigut nunat marluullutik
ataatsimeeqatigiipput Inuussutissarsiornermut,
Suliffeqarnermut, Niuernermut,
Nukissiuuteqarnermut aamma Nunanut Allanut
Tunngasunut Naalakkersuisuusimasoq Vittus
Qujaukitsoq aamma Nunavut Premier Peter
Taptuna ataatsimeeqatigiimmata tassani
qaninnerusumik attaveqatigiittarnerit
ingerlaannarnissaat oqaluuserineqarmata.
Taamatutaaq Taptunap Qujaukitsoq 2017-imi
kingusinnerusukkut Iqalunnut tikeraarsarpaa
malitseqartitsiniarluni
oqaloqatigiittoqarniassammat.

8 ASIAMI NUNANIK NUNANILLU ALLANIK SULEQATEQARNEQ

Nunanik allanik niueqateqarnermut politikki pillugu kapitali 9-mut taamatullu kapitali 18-imut (Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit, Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik). tassani innersuussisoqassaaq.

8.1 RUSLANDIMIK SULEQATEQARNEQ

Kalaallit Nunaata pingaartumik Issittormiut Siunnersuisoqatigiivini Rusland suleqatigaa kisiannili aammattaaq Issittumi nunat sineriallit tallimaasut suleqatigiinneranni, imarpimmi aalisarnermi, aamma aalisarnermut tunngatillugu isumaqatigiinniartarnerni. Tamakku saniatigut ukiumi qaangiuttumi atorfilittatigoortumik danskit nunanut allanut ministeriaqarfiat peqatigalugu ataatsimiittoqartarpoq, pingaartumik eqqartorneqartarsimavoq nunatta sineriaani immap naqqani nunaviup toqqavittaa nunatsinnut atasuunerarlugu piumasaqaat Naalagaaffiit Peqatigiit aqputigalugu.

Taamatuttaaqq Nunanut Allanut Pisortaqaarfik International Arctic Forum – Territory for Dialogue-mut, Arkhangelskimi, Ruslandimiittumi marts 2017-imi peqataavoq. Kalaallit Nunaat naapeqatigiinnissamut Northern Forumimit, issittumi nunat immikkoortuisa akornanni nunat immikkoortutigoortumik suleqatigiiffiannit, aqunneqartussamut oqalugiariartoqqusaavoq. Tassani Kalaallit Nunaanneersut oqaluttuaraat Issittumi maannakkut suleqatigiinni aamma siunissamut qanoq takorluugaqarnerlutik. Ataatsimeeqatigiinnermit Nunanut Allanut Pisortaqaarfik danskit peqataajartortitaat Nunanut Allanut Ministerimit Anders Samuelsenimit siuttuuffigineqartut peqatigalugit Northern (Arctic) Federal University-mik ataatsimeeqateqarnermut peqataavoq. Nunanut Allanut Pisortaqaarfiup siunissaq eqqarsaatigalugu misissorniarpaa Ruslandimik suleqateqarnerup ineriartorteqqinneqarnissaanut tunngavissaqarnersoq.

9 NUNARSUARMIOQATIGIIT SULEQATIGIINNERAT – NP

9.1 INUIT PISINNAATITA AFFII PILLUGIT NAALAGAAFFIIT PEQATIGIIT SIUNNERSUISOQATIGIIVI

NP-iit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivi 15. marts 2006-imi pilersinneqarput inuillu tamarmik pisinnaatitaaffii kiffaanggissusiisalu illersorneqarnissaat sulissutigissallugit pisinnaatitaaffinnillu unioqqutitsinernik paasiniaasassallutik misissuisassallutillu. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilinniartitaanerit, siunnersuinerit teknikikkullu ikiorsiinerit siuarsassallugit siunnersuisoqatigiit akisussaaffigaat pisinnaasallu annertusarnerannut ikiorsiinissamut akisussaaffigalugu. Inatsisit inuiannut tamanut tungasut ineriartortinnissaat kiisalu Inuit pisinnaatitaaffii eqqarsaatigalugit naalagaaffiit pisussaaffiisa tamakkiisumik naammassineqarsinnaanissaat siuarsarniarlugit Siunnersuisoqatigiit NP-ip ataatsimeersuarneranut inassuteqartarput.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiitaaq nunarsuaq tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiik nakkutilliillutik suliaqarlutillu tassalu NP-iinni nalunaaruteqartarput, suleqatigiissitat immikkullu ilisimasallit pillugit piginnaatitsissummik tunniussisartuupputaaq.

Kiisalu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinni Naalagaaffiit Peqatigiinnut nunat ilaasortaasut taamatutaaq Kalaallit Nunaat Kunngearfiup Danmarkip ilaatut ukiut sisamat-tallimanggorneri tamaasa piffissakkaartumik naliliisarnermik tamanut atuuttumik taaneqartarput (UPR) ataani nammineerluni inuit pisinnaatitaaffiik malinninnini pillugu nunanit ilaasortaasunit allanit kaammattuutunik tigusaqartarput.

9.2 NUNAT INOQQA AVISA PISINNAATITA AFFII PILLUGIT IMMIKKUT ILISIMASALITTUT SULEQATIGIISSITAT

Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitatigut (EMRIP) aallaavissamik pilersitsinissaq siunertaavoq, tassani nunarsuarmi nunat naalackersuisui aamma nunap inoqqaavisa sinniisui nunarsuarmi nunap inoqqaavisa inuttut pisinnaatitaaffiisa isumannaarniarnerannut suliassanik ineriartortitsissammata piviusunngortitsiortorlutillu. Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat Genevemi Inuit Pisinnaatitaaffii Pillugit Siunnersuisoqatigiit ataanni toqqaannartumik inissisimapput taamaalillutillu Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiitut Ataavartumik Suleqatigiiffimmisut (UNPFII) Naalagaaffiit Peqatigiit aqqissuussaaneranni qaffasissuseqarlutik.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivisa EMRIP-mut piginnaatitsissutit iluarsanneqarnissaannut ukiuni arlalinni ingerlanneqarsimasut ulloq 30. september 2016-imi naammassivaat. Piginnaatitsissutit qajannaannerulersitsinissaq kiserngoruppoq. EMRIP allanik isumalluuteqannginnerulerpoq, saqqumilaarnerusinnaanerulerluni aamma nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiik illersuinermi naalagaaffinnut pisariaqartinneqartutut teknikikkut siunnersuinissamut amerlanerusunik sakkussaqaalissalluni. Ilaatigut EMRIP-imi sinniisuutit amerlineqarput nunap immikkoortuinit arfineq marluusunit immikkut inooriaasilinneersunik taamatutaaq Issitumit immikkut ilisimasalimmik immikkut ilisimasallit ilaqartussanngorlugit. Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat ulluni 10. - 14. juli 2017-imi Genevemi qulissaannik katersuunnissartik naatsorsuutigaat, tassunga Kalaallit Nunaata peqataanissani naatsorsuutigalugu.

9.3 NUNAT INOQQAIVI PILLUGIT NAALAGAAFFIIT PEQATIGIIT NUNARSUARMIOQATIGIINNIK 2014- IMI ATAATSIMEERSUARTITSINERATA MALITSEQARTINNEQARNERA

Ulluni 22.-23. september 2014 taamanikkut Naalakkersuisut siulittaasorisat Aleqa Hammond taamanikkut nunanut allanut ministeri Martin Lidegaard peqatigalugu New Yorkimi nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerannut peqataavoq. Ataatsimeersuarnerup inerneraa iliuuseqarnissamik siunertaqarluni uppernarsaatissanik inernilisoqarnerata akuersissutigineqarnera Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaannik aallaaveqarluni nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinneqarnissaat nukittorsarniarlugu sulinerup ingerlaqqinnissaanut tunngavigineqartussamik. Kalaallit Nunaat Danmark peqatigalugu malitseqartitsiniarluni sulinerup ingerlaavartumik ikiuppog pingaartumik EMRIP-mut piginnaatitsissutip allanngortinneqarnissaa taamatullu malittarisassat nutaat ineriartortinneqarnissaat sammisaralugit, taakkunatigut nunat inoqqaavisa naalakkersuisui sinniisuutitaallu Naalagaaffinni Peqatigiinni naleqqunnerusumik inissineqassammata aamma Naalagaaffiit Peqatigiit ingerlariaasianni sulinerannilu tamakkiisumik ataavartumillu peqataasalissammata.

9.4 INNUTTAASUNUT NAALAKKERSUINERMULLU TUNNGATILLUGU PISINNAATITAAFFINNIK MISISSUEQQISSAARNEQ

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussani Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Ataatsimiititaliaat Kunngaqarfik Danmarkimit Genévemi, Schweizimi misilitsinneranut juunip 20-anni 21-annilu 2016-imi peqataavoq. Misilitsitsineq Danmark

Kunngaqarfiup ICCPR-imut, Kalaallit Nunaat pillugu immikkuullarissumik immikkoortumik ilanngussaqaarfigisimasaanut, 6-issaannik nalunaarusiaanik aallaaveqarpoq.

Kalaallit Nunaata naatsumik aallaqqaasiutitut oqaaseqaammuni Namminersornermik aaqqissuussinerup piviusunngortinneqarnera paasissutissiissutigaa ilaatigut aatsitassanut suliaasaqarfiup naalagaaffimmit tiguneqarnera, Inuit pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivisa pilersinneqarnera kiisalu Dansk Institut for Menneskerettighederimik suleqateqarneq ilanngullugit. Taakkua kingorna Qitiusumik Siunnersuisarfiup, meeqqanut inuusuttunullu ajornartorsiortunut aamma meeqqanut inuusuttunullu illersuinerup nukittorsarneqarnissaannut suliaassat pillugit kommunitut ikorfartuisussap, pilersinneqarnera saqqummiunneqarpoq. Naggasiutigalugu Kalaallit Nunaanni naligiissitaanerup saqquminerulernissaa, matumuunalu naligiissitaanermut naalakkersuisup toqqagaanera, Kalaallillu Nunaanni naligiissitaaneq pillugu inatsisip akuerineqarnerani, suliffeqarfimmi politikkimilu arnamik sinniisoqarnissaq, paasissutissiissutigineqarpoq.

10 NUNANIK ALLANIK NIUEQATEQARNERMI POLITIKKI

Nunanik allanik niueqateqarnermi politikkip suliaa pingaarneq tassaavoq Kalaallit Nunaannut aamma Issittumut nunat allat soqutigisaasa Kalaallit Nunaanut inuussutissarsiutitsinnullu aningaasarsiornikkut periarfissanngortinnissaasa qulakkeerneqarnissaa.

Niueqatigiinnermi politikkip toqqammavusut Naalakkersuisunit aalajangersarneqartarput. Toqqammaviit taakku iluanni nunatta niuernikkut soqutigisai siumut sammisumik (avammut niuernermi siuarsaaneq, aningaasaliisussanik pilerisulersitsineq, niuernermi atortut il.il.) illersuisumillu (Nunatsinni suliffeqarfiit tunitsivissatigut periarfissaanik illersuineq) isumaginissaannut Nunanut Allanut Pisortaqarfik akisussaavoq.

10.1 KALAALLIT NUNAAT AAMMA NUNAT TAMALAAAT NIUEQATIGIINNERMUT PILERSAARUTAAT

Aalisarneq tassaavoq Kalaallit Nunaata avammut niuernikkut inuussutissarsiutaa anginerpaaq pingaarnersarlu. Aalisakkat pillugit isumaqatigiissut malillugu aalisakkanik tunisassiat Kalaallit Nunaanersut akileraaruseqqaarnagit EU-mut eqqunneqarsinnaapput - pingaartumik aninnermut isumaqatigiissut malillugu, tunisassiallu allat nunatta OLT-mi nunatut inissisimanagera iluaqutigalugu niuerfinnermut akileraarusernagit eqqussuussinnaavai. Taamatut akitsuusigaanngitsunik eqqussuisinnaaneq Kalaallit Nunaannut pingaaruteqarpoq, tassami EU Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunitsivigisartagaasa annersarimmassuk kalaallit tunisassiaannik pisiortortuusooq taamatuttaaq aalisakkanik tunisassianik.

Kalaallit Nunaata aalisakkanik qalerualinnillu tunisassionera taamaakkaluortoq unammillersinnaassuseqarnermigut nukillaarsagaavoq. Tamatumunnga pissutaavoq nunarsuarmi niuernikkut ingerlatsinerup niuerfinnermut ammaneruleriartorneq malimmagu,

nunat akornanni aamma nunarsuup immikkoortuisa akornanni killilersugaanngitsumik niuernikkut isumaqatigiissutit amerliartuinnarlutik. Pingaartumik EU-p killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissutai kalaallit suliffeqarfiutaasa nunanut allanut tuniniaasartut unammillersinnaassuseqarnerat taamatuttaaq tunisassianik tunisaqarsinnaassusiat sunniuteqarfigaat.

CETA

EU-p aamma Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement-ip (CETA) akornanni killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissut killilersugaanngitsumik niueqatigiinnermut isumaqatigiissummut assersuutissaavoq kalaallit aalisarnermut tunngasunik suliffeqarfiutaasa EU-mi unammillersinnaassuseqarnerannut pitsaanngitsunik kinguneqaratarsinnaasunut.

CETA-mi pissutsit imaapput nunat EU-mut ilaasortaasut Canada-llu ukiunik arfineq marlunnik sivirususilimmik isumaqatigiinniareerlutik oktober 2016-imi isumaqatigiissut atsiormassuk. 15. februar 2017-imi EU Parlamentip killilersugaanngitsumik niueqatigiissinnaanermut isumaqatigiissut akuersissutigaa, tamanna isumaqarluni Canada-p atuuttussanngortitsiniarnini naammassereeriarpagit isumaqatigiissutit atuutilerallarsinnaaneranik. Taamaattoq CETA aatsaat atuutilivissortussaavoq nunat EU-mut ilaasortaasut parlamentiisa tamakkerlutik nunaminni inatsisinut tunngaviusunut tunngatillugu piunasaqaatit tunngavigalugit isumaqatigiissut akuersissutigereerpassuk.

CETA-p kingornatigut Atlantikup akimorlugu EU killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamik USA-mut isumaqatigiissuteqarportaaq (TTIP) isumaqatigiinniutigineqareersumik taamatuttaaq naalakkersuinikkut akuersissutigineqartussamik. Maannakkut nalorninarallarpoq isumaqatigiissut

akuersissutigineqassanersoq tassami
Amerikamiut præsidentitaavat
isumaqatigiisummik isorinnilluni
oqarnikummat.

Asiami tuniniaavinnut kalaallit aalisakkanik tunisassiaasa ilanngaaserisoqarnermut tunngatillugu eqqunneqarsinnaanerisa pitsanngoriaateqarnerat

Naalakkersuisut niuernerup
siuarsarneqarnissaanut sulinermik
pingaartitsinerat ukiut siulliini avammut
tunisassiornermut nalilinnik aalajangersimasunik
angusaqarfiuvoq. Nunanut Allanut Pisortaqarfik
niuernerumt naalakkersuinikkut ingerlatsinermik
annertuumik naliliisarlluni misissuinermik
suliaqarnerminut atatillugu pingaarnerutillugit
tunitsivigiumasanut Kalaallit Nunaannit
aalisakkanik nunanut allanut tunisassianik
akitsuutinik annertussusiliisinaanermik
misissuivoq.

Akitsuutinik annertussusiliisarnermik
misissuinerumt atatillugu paasinarsivoq Kalaallit
Nunaanneersunik tunisassiat maannamut
"nalinginnaasumik" Sydkoreamut, Taiwanimut
aamma Vietnamimut ilanngaaserivitsigut
eqqunneqarsinnaasut. Kalaallit Nunaat
Kunngaqarfik Danmarkip WTO-mut
ilaasortaananeranut ilaavoq taamaammallu Most-
Favoured-Nation (MFN) tunngavigalugu
akitsuusiussanut pisinnaatitaalluni, tassa
tunisassianut Kalaallit Nunaanneersunut WTO-
mut ilaasortaasunut allanut akitsuusiussat
sakkukinnerullutik.

Siulliiniittut tunngavigalugit aamma Nunanut
Allanut Pisortaqarfiup kaammattuuteqarneratigut
danskít Nunanut Allanut Ministeriaqarfiata
Taiwanimi, Sydkoreami aamma Vietnamimi
tamakkununnga oqartussaasut
oqaloqatigisaqattaarlugit aallartippoq.

Korea Kujallermut pingaarnertut tunisassiat
tuniniarneqartarput peqqut kinguppaallu.

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup oktober 2015-imi
saaffiginninneri tunngavigaluit januar 2016-imi
Nunanut Allanut Ministeriaqarfik, Seoulimi
nunanut allanut aallartitaqarfik, qinnuigaa Korea

kujallermi oqartussaasut pisariaqartinneqartut
attaveqarfigeqqullugit
sulissutigineqarniassammat Kalaallit Nunaata
inatsisitigut naapertuuttumik
pisinnaatitaaffimminik ilanngaaserinerumt
tunngatillugu pineqarsinnaanissaa. Sivisuumik
ingerlasoqareersorlu aamma Korea Kujallermi
oqartussaasut susasaqartut
ilanngutsinneqareersullu kissaateqarnerup
kinguneraa Kalaallit Nunaata Savalimmiullu
maannakkut MFN atorlugu Korea Kujallermi
tuniniaavinnut tuniniaasinnaatitaalnera.

Taiwan annertuumik qaleraleerniarfiuvoq
aammattaarlumi saattuaarniarfiulluni.
Kukkusumik akitsuusiisimanerit pillugit nunanit
pingasuusunit Kalaallit Nunaata Danmarkillu
saaffiginniffigisimasaanit Taiwan maannakkut
kisiartaavoq nalunaaruteqarsimasoq siunissami
tunisassianut Kalaallit Nunaanneersunut MFN-
imik tunngaveqarluni akitsuusiisarnernik
atuiniartoq. Tamanna pingaaruteqarluinnarpoq,
pissutigalugu Taiwanip nalinginnaasumik akinut
qaffasissusiliinera MFN-inik tunngaveqartunit
malunnartumik qaffasinnerummat, aamma
aalisakkanik suliffissuit pingaartumik avammut
nioqqutissiat ilaatigut qalerallit Taiwanimiut
tuniniartarmatigut.

Vietnam qaleralinnut tunngatillugu kalaallit
ilaatigut Kinamut Taiwanimullu tuniniaanerannut
isaavittut niuerfiulluni pingaaruteqarpoq.
Nunanut Allanut Pisortaqarfiup Nunanut Allanut
Ministeriaqarfik aamma Hanoiimi Nunanut Allanut
Aallartitaqarfik suleqatigai Vietnamimi
tamakkununnga oqartussaasunut
atassuteqarnermigut kalaallit Vietnamimut
tunisai MFN malillugu pissusissaatut
suliarineqartalersinnaaqqullugit.

Kinami tuniniaaviit Kalaallit Nunaanni aalisakkanik
tunisassiornermut pingaaruteqartutut
isigineqarput. Qaleralinnut, kinguppannut,
saattussanut suluppaakkanullu pingaaruteqarlutik
tuniniaavissaannaangitsutut, kisiannili
aammattaq aalisakkerisarnermut aamma
ilaatigut Japanimut Europamullu
tuniniaaqqittarnermut tunngatillugu.

10.2 NUNANUT SANILERISANUT NIUEQATIGISARTAKKANULLU NUKITTUNERUSUMIK ATASSUTEQARNISSAT

Naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissummi aalajangersarneqarpoq Kalaallit Nunaat nunani sanilerisamini qaninnerni aammalu assigiinngitsutigut iluaqutigineqarsinnaasunik niueqatigisatsinnik attaveqarfinnik aallartitaqarfeqassasoq. Naalakkersuisut taamatuttaaq nunanut allanut tunngasunik ingerlatsinermut iloriusissat 2011-imerersut saqqummiunneqarneranniilli niueqatigisatsinnut qaninnerpaanut attaveqartarnivut annertusarlugit sulissutigilernikuuat, taamaamat sanilitsinnik pingaarnertullu annissuilluta niuerfigisatsinnik niuernermt tunngasunik oqaloqateqartarnissatsinnik piareersaanerit pilersarusiorneqartuaannarput ilaatigut nammineq niuernitsinnik naliliisarluta misissuinitigut taamatullu Nunani Avannarlerni Killerni niuernermt suleqatigiissitamut peqataalernitsigut.

Saamerlermiit: Savalimmiut Nunanut allanut ministeriat Poul Michelsen, Islandip taamanikkut Nunanut allanut ministeria Lilja Alfreðsdóttir aamma taamanikkut Inuussutissarsiornermt, Suliffeqarnermt, Niuernermt, Nukissiuuteqarnermt aamma Nunanut Allanut tunngasunut Naalakkersuisoq Vittus Qujaukitsoq.

August 2016-imi Savalimmiut Nunanut allanut ministeriat Poul Michelsen, Islandip taamanikkut Nunanut allanut ministeria Lilja Alfreðsdóttir aamma taamanikkut Inuussutissarsiornermt, Suliffeqarnermt, Niuernermt, Nukissiuuteqarnermt aamma Nunanut Allanut tunngasunut Naalakkersuisoq Vittus Qujaukitsoq Torshavnimi ataatsimiippat nunanut allanut niuernermtullu tunngatillugu naalakkersuinermt tunngasut nunanut pingasuusunut taakkununga ataatsimut pingaarutillit oqallisiginiarlugit.

Nunat Avannarliit Killiit nunaapput nunarsuarmioqataanermikkut pingaaruteqaleriartortut nunarsuarmioqatitsinnit soqutigineqaleriartortut. Innuttaasut soqutigisaat sapinngisamik pitsaanerpaamik sulissutigineqarsinnaaqqullugit pingaaruteqarluinnarpoq Nunat Avannarliit Killiit pingasuusut ataatsimoorissaat ataatsimoorlutillu niuernermt nunanullu allanut tunngasunik ingerlatsinerminni suleqatigiilluarnissaat.

Tuluit Nunaata EU-mi europamiut suleqatigiinnerat qimanniarlugu aalajangiinerata nunat avannarliit killiit ataatsimut niuernikkut soqutigisaat sunnersinnaavai pingaaruteqarporlumi unammilligassat tamakku nunanit pingasunit ataatsimoorutuni suliarineqartarnissaat taamaalliluta ataatsimut soqutigisavut isumannaallisarsinnaaniassagatsigit.

Torshavnimi ataatsimiinnerni ilaatigut aalajangiunneqarpoq suleqatigiissitaliortoqassasoq nunanit taakkununga pingasunit ilaasortaaffigineqartumik, suleqatigiinnermt isumaqatigiissutissamut siunnersuusiortussamik. Taamaaliortoqarpoq Inatsisartut, Islandimi Alting aamma Savalimmiuni Lagting Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa kaammattuutaat nr. 1/2015 akuersissutigisimammassuk (ilaatigut suleqatigiissitaliortoqarnissaanut killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut aamma Nunat Avannarliit Killiit niuernermt siunnersuisoqatigiivini pilersitsinikkut ataatsimoorluni iluaqutissarsiffissanik paasiniaasussamut tunngasoq). Ingerlaqqilluni oqallisigineqarpoq nunanut allanut ministerit pingasuusut akornanni ukiumoorutmik ataatsimiittoqartalersinnaanera.

Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaanni allassimavoq, Kalaallit Nunaat nunanut sanilerisaminut qaninnerusumut attaveqatigiinnermik pilersitsissasoq. Inatsisartut 2017-imi upernaakkut ataatsimiinneranni amerlanerussuteqaqisut akuersissutigaat Naalakkersuisut Kalaallit Nunaat Sinniisoqarfissaannik Islandimi pilersitsissasut.

Tamannalu Islandimut suleqatigiilluarnissamut alloriarneruvoq pingaarutilik.

Reykjavikkimi sinniisoqarfissaq Naalakkersuisut tulleriiaarnerminni nangissavaat, taamaalillunilu Islandimiik suleqateqarneq patajaallissallugu, tamannalu aamma politikikkut niuernikkullu ineriartortitsinerit ingerlanneqassallutik. Tamatumuunalu isumaqatigiissut aningaasaqarneranut iluaqusiissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Islandi issittumi suleqateqarneq qaffasissumik politikikkut salliutittaraa, taamatuttaaq Kalaallit Nunaat suleqatigissallugu salliutinneqarnissaa piumasarisuuaat. Tamanna aamma takussutissaavoq Islandimiut nuummi konsuuleqarfiat 2013-imi Nuummi pilersinneqarmat. Islandimiut General Konsuleqarfiata ammarneqarnera sorsunnersuup aappaata kingornali Kalaallit Nunaanni siullerpaamik aatsaat taamak erseqqitsigisumik suleqatigiinnissap aqqani ineriartorfiusumut alloriartoqarnera.

Taamaammat nunat marluk taamatut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnerisigut angusaqarluarsimavugut. Kalaallit Nunaata Islandimi Sinniisoqarfissaanik pilersitsinermi suleqatigiinneq aqqutigalugu amerlasuunik kissaanitik tunniussiffiusuusinnaassaaq.

10.3 NUNAT ARLALLIT AKORNANNI ISUMAQATIGIISSUTIT - WORLD TRADE ORGANISATION (WTO)

WTO-mik isumaqatigiissummik december 1994-mi Danmarkip atortussanngortitsineranut atatillugu Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat Danmarkimi oqartussanut nalunaarput

Danmarkip atortussanngortitsineranut ilaanissartik kissaatigalugu. Danmarkip WTO-mik akuersinerani taamaattumik Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat pillugu nangaasoqanngilaq. Tamanna WTO-mik pilersitsineq pillugu isumaqatigiissummik 15. april 1994-meersumut Danmarkip atortussanngortitsinera pillugu nalunaarut nr. 71, 8. juni 1995-imeersumit takuneqarsinnaavoq Danmarkip atortussanngortitsinera aamma Savalimmiunut aamma Kalaallit Nunaannut atuuttoq. Taamanikkut Naalakkersuisuusunit tamanna pillugu 1995-imi aalajangiineq malillugu, 2005-imi uppersarnerqartumi, Nunanut Allanut Pisortaarfik pisussaavoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni inatsisit WTO-mi maleruagassanut naapertuutissasut, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni niuernikkut oqartussat WTO-mut pisortatigoortumik nalunaaruteqassasut (tassani maleruagassat malillugit).

Niuernikkut oqartussaaffigisaq ingerlaavartumik nalunaaruteqarsinnaatitaaneq ingerlatiinnarniarlugu, GATT 1994-mi art XXVIII, 5 malillugu, WTO-mi maleruagassanik naammassinninnissaq eqqarsaatigalugu nunap nangaassuteqarnini nunap nalunaarutigissavaa. Allatut oqaatigalugu pineqarpoq pisussaaffiit allanngortinnissaannut *pisinnaatitaaffik* (WTO-mi ilaasortaanerup malitsigisaanik akitsuusersuinikkut allatigut pisussaaffiit). Kingullermik nalunaarut WTO-mi januar 2015-imi akuerineqarpoq taamaattumillu aatsaat 2017-ip naanerani uteqqinneqartussaalluni.

11 SILAP PISSUSAA

11.1 NUNANI TAMALAANI SILAP PISSUSAA

Kalaallit Nunaat Kunngaqarfimmut Danmarkimut ilaanermigut FN-ip Silap pissusaa pillugu Isumaqatigiissutaanut (UNFCCC) ilaavoq, tassanilu nunat tamalaat akornanni gassinik kissatsitsiartortunik aniatitsinerup millisarneqarnissaanut isumaqatigiissutituaavoq. Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissut tassaavoq isumaqatigiissut gassit silaannarmik kissatsitsiartortunik inunnut ajoqutaalinnginneranni aniatitsinerup annikillillugu aalajaallisarnissaanut tunngasoq. Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummi peqataasunut millisaanissamik pituttuisuunngilaq.

FN-imi isumaqatigiittut nunarsuaq tamakkerlugu silap pissusaanut tunngasumik nutaamik COP21-imi Paris-imi 12. december 2015-imi isumaqatigiittoqarpoq. Isumaqatigiissut silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummut inatsisitigut pituttuisussamut Kyoto-mi isumaqatigiissut atorunnaarnerani nunarsuaq tamakkerlugu 2020-p kingorna atuutilersussamut sinaakkusiisussaavoq.

Naalakkersuisut 31. marts 2016-imi aalajangerput Kunngaqarfik Danmark Paris-imi isumaqatigiissummut atuutsitsilerpat Kalaallit Nunaannut tunngasumik nangaasaarinarlutik. Tunuliaqutaasoq tassaasimavoq Kalaallit Nunaata siunissami inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut ineriartorneranut isumaqatigiissut naammattumik qulakkeerinninngitsutut nalilerneqarmat. Isumaqatigiissut taamaalilluni inoqqaat pisinnaatitaaffiit innersuussilluni, matumani ineriartornissamut pisinnaatitaaneq, inatsisitigut pituttuisuunngilaq. Kalaallit Nunaat taamaalilluni millisaanissamut Paris-imi

isumaqatigiissummut attuumassutillit pissusaaffilernerannut ilaatinneqassanngilaq.

Oqartussaaffigisamut tunngatillugu apeqqusiinerit Naalagaaffiit Peqatigiit Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissutaanni Kalaallit Nunaata nalunaaruteqartarnissamut pissusaaffii sunniuteqarfigissanngilaat Kalaallit Nunaallumi silap pissusaa pillugu nunat tamalaat isumaqatigiissutaannisut nunami silaannarmik kissatsitsiartortunik aniatitsinerit pillugit ukiumoortunik nalunaaruteqartuaannassaaq.

Naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissut malillugu Parisimi isumaqatigiissummut ilanngunnissamut periarfissaq naalakkersuisooqatigiit misissussavaat taassumalu aningaasatigut kingunerisassai qulaajaaffigalugit. Tamatumunnga malitseqartitsinertut Naalakkersuisunngortut ilisimatitsissummik tigusaqarput, tassani allaaserineqarlutik COP21-imi piareersaataasumik isumaqatigiinniarnissat taamatullu naalagaaffeqatigiinnermi namminermitulliullugit ingerlaasissat, Naalakkersuisut Parisimi isumaqatigiissummut nunatut apeqqusiinissamik aalajangiinerannik kinguneqartumik, taamaalilluni kingusinnerusukkut aaliangeeriataarsinnaasut tamakkiisumik paasissutissanik pigisaqarluni aalajangiinerusalissammata. Naalakkersuisut ilisimatitsissut tusaatissatut tiguaat.

IMMIKKOORTOQ II: NAALAKKERSUISUT NUNANI TAMALAANI AKISUSSAAFFEQARFIMMINNI SULINERAT

12 NAALAKKERSUISUT SIULITTAASUATA NAALAKKERSUISOQARFIA, (NSN)

12.1 KØBENHAVNIMI SINNIISOQARFIMMI UKIUMOORTUMIK UKIORTAAMI ILASSEQATIGIINNEQ

Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani januaarimi Naalakkersuisut ukiumoortumik Ukiortaami ilassinninnerat ilassinninneruvoq marlunnut avinneqarsimasoq, siulleq nunanut tamalaanut tunngasuulluni. Matumani pingaartumik nunat tamalaat aallartitatut sinniisui Københavnimut aggersarneqartarput. Aallarniutaasumik ilisarititsinerit pisortatiguunngitsumillu nunat assigiinngitsut ambassadørinik nunallu allat ingerlataannik allanik oqaloqateqarnerit tassani ingerlanneqartarput. 2017-imi ilassinninnermi, Naalakkersuisoq ambassadørit arlallit, aaqqissuussaaffinnit assigiinngitsunit sinniisunik aammalu nunanit tamalaanit suliffissuarnit allaniillu ilassinninnissamut periarfissippoq.

12.2 DANMARKIMI INNUTTAASUNIK ATAATSIMIISITSINERIT

Naalakkersuisut Siulittaasuat 2016-imi Danmarkimut angalanerminut atatillugu, kalaallinik innuttaasunik kalaallit illuini sisamaasuni tamani innuttaasunik ataatsimiititsisimavoq, tassa ukunani Århus, Aalborg, Odense aamma Købehavn.

13 PEQQISSUTSIMUT NAALAKKERSUISOQARFIK (PN)

13.1 KALAALLIT NUNAANNI ISLAND-IMI PEQQINNISSAQARFIIT AKORNANNI SULEQATIGIINNERIT

Nunat Avannarliit Killiit Peqqissutsimut ministeriisa 2014-imi ataatsimiinnerannut uiggiullugu Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup aamma Islandimi Landspítaliðip akornanni pingaarnerusutigut isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnikkut siunertaavoq kalaallit napparsimasut Islandimi katsorsarneqartarnerat pillugu suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa annertusarneqarnissaalu. Isumaqatigiissutikkut napparsimasunut aalajangersimasunut ilanngussanik isumaqatigiissuteqarnissamut periarfissiisoqarpoq.

2015imi suleqatigiinnerup annertusaqqinneqarnissaa isumaqatigiissutigineqarpoq Islandimi Kalaallit Nunaannilu peqqissutsimut ministerit akornanni isumaqatigiissuteqartoqarneratigut. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutikkut taamaalilluni siunertaavoq peqqinnissakkut suliassaqarfiit iluanni misilittakkamikkut ilisimasamikkullu imminnut iluaqusersussasut, matumani inatsisiliornermi inatsisitigullu ajornartorsiutit ilanngullugit.

2017-imi augustusip naalernerani Nunat Avannarliit Killiit peqqissutsimut ministeriisa ataatsimiinnissaanni ilassutaasunik isumaqatigiissuteqarsinnaanerit Islandimut oqaloqatiginnissutigineqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

13.2 ARJEPLOG-ISUMAQATIGIISSUT

Arjeplog-isumaqatigiissutikkut ilaatigut siunertaavoq napparsimasut isumannaatsuunissaasa qulakkeerneqarnissaat. Kalaallit Nunaat maannakkut isumaqatigiissutit nutarterneqarneranut peqataavoq. Arjeplog-isumaqatigiissutikkut nunani avannarlerni

peqqinnissaqarfimmi sulinissamut akuerisat illugiilluni akuersisarnerit aamma nunat taakku akunnerminni nakkutilliinermi paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnerit aqunneqassapput. Arjeplog-isumaqatigiissutip allangortinnissaa pisariaqarpoq, savalimmiuni kalaallinilu peqqissaasut ilinniarsimasut sundhedsassistentillu nunani avannarlerni sulisinnaanerit qulakkeerniarlugu, EU-mi innuttaasunut atugassarititaasut assinganik, soorlu nunani avannarlerni allani peqqissaasut isumaginninnermi sundhedsassistentillu ikiortitut ilinniarsimasut Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu sulisinnaasut.

Peqatigitillugu EU-p nunani avannarlerni akuersaarnermik peqqussutaanik iluarsaateqqitamik piviusunngortitsineq isumaqarpoq nakkutilliinermik paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnermut ilimasaaruteqartarnerup IMI-p nutaap atuutilerneranik. 2016-ip ingerlanerani suleqatigiissitaq inatsisitigut tunngavissanik, siunissami nunat avannarliit akornanni paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnermut malittarisassaasunik, oqaasertalersuilluni suliarnik ingerlatitseqqippoq. Siunertakkut ilaatigut qulakkeerniarneqarpoq nunani avannarlerni suleqatigiinneq nakkutilliinermi paasisutissanik pingaarutilinnik paarlaasseqatigiinnikkut napparsimasut isumannaatsumik sullinneqarnerannut iluaqataanissaa, ilaatigullu suliat ingerlaneranni pisariaqanngitsumik allaffissortoqarpallaalinnginnissaa ilaatigut nunat avannarliit EU-llu akornanni aqqissuussinerit marluk atulertoornersigut. Oqaasertaliussassanut missingiut EK-p Københavnimi ulluni 23. – 24. februaarimi ataatsimiinnerani oqallisigineqaaqqammerpoq ukioq mannaluk kingusinnerusukkut inunnik isumaginninnermut peqqissutsimullu ministerinut akuersissutigivinneqartussanngorlugu saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarluni.

13.3 NUNANI AVANNARLERNI NAKORSAATINIK NALUNAAQUTSERSUISARNEQ

Nunat Avannarliit peqqissutsimut ministeriisa
Nunat Avannarliit Ministeriisa
Siunnersuisoqatigiivisa januar 2017-imi
ataatsimiinneranni nakorsaatinik
nalunaaqutsersuisarneq pillugu EU-p
sulissutiginiiligaa oqallisigaat.

Nunani Avannarlerni Killeqarfiit
aporfiusarnerannut siunnersuisoqatigiit Nunat
Avannarliit akornanni niueqatigiinnermi
akornutaasinnaasunik nakorsaatit akiinut
sunniuteqarsinnaasunik ilaatigut paaaniarlutik
sulipput. Nunani Avannarlerni piumasaqaataavoq
nakorsaatit nunami oqaatsit atorlugit
allagartalersugaassasut aamma nunami oqaatsit
atorlugit atuisunut ilitersuutitaqartassasut.
Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik taamatut
nutaanik malittarisassaqaalerneratigut nakorsaatit
allagartalersortarnissaannut siunissami
malittarisassaqaalertarsinnaavoq nakorsaatit
innuttaasunut pissarsiariuminaannerulernerannik
akisunerulernerannilluunniit kinguneqartumik.
Peqqissutsimut Naalakkersuisup ministereqatini
Savalimmiuneersoq Islandimeersorlu
peqatigalugit sulineq taanna malittarinarpaa
nunani avannarlerni Peqqissutsimut ministerit
allat peqatigalugit siunissami akisuallaanngitsunik
allaffissornikkullu aqukkuminaappallaanngitsunik
malittarisassaqaalernissaa sulissutiginiaramiuk.

12.4 Rising-Sun

Kalaallit Nunaat SDWG-suliniuummi (Sustainable
Development Working Group) amerikamiut
siulittaasuunerata nalaani Canada peqatigalugu
RISING-SUN-imik taaneqartumi
aqutsisooqataavoq. Canadap siulittaasuunerata
nalaani suliniut suliaralugu ingerlateqqinneqartoq

pineqarpoq, tassani imminut toquttartut
amerlassusii kiisalu issittumi nunarsuup
immikkoortuiniittut akimorlugit imminut
toqunnissamut pinaveersaartitsinerit
assigiinngitsut paasiniaavigineqarlutik SDWG-
tullu nalunaarusiatut 2015-imi tamanut
saqqummiunneqarluni.

RISING-SUN-ikkut imminut toqunnissamut
pinaveersaartitsinermi akuliunnissamut
nalilersuinermi tunngavissanik naapertuuttunik
saqqummiussinissaq siunertaavoq. Issittumi
nunarsuup immikkoortui akimorlugit suliniutit
nalilersuinermit ataatsimoortumik sakkussanik
ineriartortitsinissaq anguniagaavoq, taamaalilluni
misilittakkat iluatsittut ilinniarfiginissaat
ajornannginnerulissalluni. Sakkussamut
assortoruminaatsunik tunngaveqarneq DELPHI-
misissuinermit taaneqartarpoq, tassani suliamut
ilisimasallit soqutigisallilluunniit suliniuummi
iluatsitsinissamut tunngavinnik pingaarutilinnik
toqqaqquneqartarput. Kalaallit Nunaanneersut
inuit 20-t missaat misissuinermit
peqataanissamut aggersarneqarput. Siulleq
september 2015-imi Anchorage-mi Alaskamiittumi
ingerlanneqarpoq. Ataatsimiinnerit tullia maj
2016-imi Tromsø-mi ingerlanneqarpoq.
Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup
aqutsisooqatigiinni ilisimatooq Christina Viskum
Lytken Larsen Kalaallit Nunaanni Peqqissutsimut
Ilisimatusarfimmeersoq, Statens Institut for
Folkesundhed (SDU) aallartitaraa. Taassuma
saniatigut Kalaallit Nunaata Professor Peter
Bjerregaard kiisalu ilisimatooq Jack Hicks
ilisimatuussutsikkut malitseqartitsisussani the
'Scientific Advisory Board'-imik taaneqartuni
Kalaallit Nunaata aallartitaatut toqarneqarput.
Suliniutit 2017-imi sapaatit akunnerisa
qulingiluaanni Iqalunni, Canadami
Nunavumiittuni, pingajussaannik
naggataarutaasumillu ataatsimiittoqarneratigut
naammassineqassasut naatsorsuutaavoq.

14 NUNATSINNI NAKORSAANEQARFIK

14.1 NORDCAN

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik 2014-mi NordCan-imi ilaasortanngorpoq, kræftimik nappaateqartunik nakkutilliineq pillugu nunat avannarliit suleqatigiiffiat. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaanni kræfti pillugu paasissutissat nunat avannarliit allat paasissutissaataannut sanillersuunneqarsinnaanngorsimapput. Nunatsinni Nakorsaaneqarfik 2016-imi pilersaarusiorniarluni ataatsimiinnermut peqataavoq.

14.2 WHO

2016-imi World Health Organization (WHO) Tasiilami Nuummilu tuberkulosimik (TB) misissuinnermut peqataavoq. Siunertaavoq maannakkut Kalaallit Nunaanni TB-mut tunngatillugu iloriusissat nalilersorneqarnissaat WHO-llumi nalunaarusiaq suliaraa 2017-imiit 2021-mut TB pillugu iloriusissanut nutaanut ilanngussassanngorlugu.

14.3 NUNANI AVANNARLERNI

PEQQINNISSAQARFIMMI SULISUT PILLUGIT SULEQATIGIISITAQ

Isumaginninnermut Peqqinnissamullu naalakkersuinikkut ingerlatsinnermut Nunani

Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi Nunatsinni Nakorsaaneqarfik suleqatigalugu peqqinnissaqarfimmi uumasullu nakorsaarfiani sulisut ilaasa nunani avannarlerni ataatsimut sulisoqarnermut allannguutissatut siunnersuummik suliaqarput. Siunnersuummit erserpoq nunat avannarliit kiisalu Kalaallit Nunaat, Savalimmiut Ålandilu ilanngullugit inuussutissarsiutitigut piginnaasaat EU-mi inuussutissarsiutitigut piginnaasat akuerineqartarnissaat pillugu peqqussummi piumasaqaatit aalajangersarneqarsimasut naapertorlugit nunat avannarliit sinnerini akuerineqartassasut. Imaappoq peqqissaasut isumaginninnermilu sundhedsassistentillu Kalaallit Nunaanni ilinniagaqarsimasut nunat avannarliit matumani Savalimmiut Ålandilu ilanngullugit suli akuerineqartassasut. Siunnersuut 2017-imi atsiorneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

14.4 INGERLATAT ALLAT

- Nordic Medico-statistical Committeemi (NOMESCO) sinniisut tamakkerlutik ataatsimiinnerat aamma aaqqissuisoqarfimmeersut ataatsimiittarneri
- Nunat Avannarliit peqqissutsimut pisortaasa Islandimi ataatsimiinnerat

15 KOMMUNINUT, NUNAQARFINNUT, ISORLIUNERUSUNUT, ATTAVEQAQATIGIINNERMUT INEQARNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK (KNIAIN)

15.1 ATTAVEQAATIT

April 2016-imi Nunanut allanut Naalakkersuisumit aamma Islandimi Nunanut allanut Ministerimit suleqatigiissitaliortoqarpoq timmisartumik angallassinermi Kalaallit Nunaata Island-illu akornanni suleqatigiinneq siuarsarniarlugu. Suleqatigiissitaq Island-imit aamma Kalaallit Nunaannit aallartitanit inuttalersugaavoq, nunanut allanut tunngasutigut aamma attaveqaatitigut sinniisulik taanna timmisartunik angallassinermut susassaqarfimmuut oqartussaalluni akisussaasuusunik.

Sulineq ataatsimeeqatigiittarnerit ingerlanneqarnerisigut piviusunngortinneqarsimavoq, naatsorsuutigineqarporlu 2017-imi sakkortunerpaalissasoq nalunaarusiornikkut tassuuna kaammattuisoqassalluni pingaarnerusutigut sammisani sisamaasuni, tassanilu naatsorsuutigineqassaaq Kalaallit Nunaata Island-illu akornanni nunani tamalaani suleqatigiinnermut annertunerusumik iliuuseqarnikkut iluaqusiisoqassasoq.

Sammissat sisamat pingaarnerit tassaapput:

1. Kalaallit Nunaata Island-illu akornanni timmisartutigut angallassinermi isumaqatigiissut nutaaq.

Ullumikkut pisut imaattarput, angallassisut tamarmik Kalaallit Nunaanni timmisartukkut angallassinissamut akuersissuteqartassallutik. Namminersorlutik Oqartussanit angallassinermi naalakkersuinikkut akuersissummik tunniussisoqartartussaavoq, kiisalu Angallassinermut- Sanaartormermullu

Aqutsisoqarfimmit Kalaallit Nunaata nunataanut aalajangersimasumik angalanissamut angallassinissamik akuersissutiginnittoqartassalluni. Ilanngulluguttaaq Namminersornermut, Pinngortitamut, Avatangiisinut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmit ilisimasassarsiornermut akuersissummik tunniussisoqartassalluni, nunap immikkoortortaanut eqqissisimatitamut soorlu Nunamut Allannngutsaaliukkamut imaluunniit Qimusseriarsuarmut timmisartukkut angallassinissaq kissaatigineqassappat. Naalakkersuisuniit piginnaatitsisoqarsimavoq sulinermik taassuminnga aalajangersimanerusumik aallartitsinissaq.

2. Mittarfeqarfii aamma ISAVIA-p akornanni suleqatigiinneq

Ingerlatsisut taakku marluk akornanni iluanaarutaasumik suleqatigiittoqareerpoq. Ingerlatsisut taakku marluk suleqatigiissitami akuupput naatsorsuutigineqarporlu sulinerup kinguneriumaaraa suli annertunerusumik ilisimasani avitseqatigiittarnermut suleqatigiinnermullu sammisaqarneq Kalaallit Nunaanni Island-imilu timmisartukkut angallassinermut iluaqutaasumik.

3. Akigitittakka- Akiliuteqartarnerlu

Nunani tamalaani annertunerusumik suleqatigiinnerup annertusineqarnissaanut sunniutaasinnaasut ilaattut Kalaallit Nunaanni akigititanik aqqissuussisimaneq pineqarpoq. Kalaallit Nunaanni Island-imilu naalakkersuinikkut ingerlatsinermit suleqatigiissitaq kaammattuusiusaaq, tassuuna

annertunerusumik niueqatigiittarnermut
takornariaqarnermullu
akornusersuutaasinnaasunik
suujunnaarsitsinissamut ikiuutaasinnaasunik.

4. Ilangaaserisoqarnikkut nakkutilliineq
pillugu suleqatigiinneq:

Immikkoortoq oqartussaassuseqarnikkut
Aningaasanut Akileraarutinullu Naalackersuisup
oqartussaaffigisaaniippoq suleqatigiissitamillu
annikitsuinnarmik sulinikkut
kalluarneqarsimalluni.

16 ANINGAASAQARNERMUT AKILERAARTARNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK (AAN)

16.1 NUNAP ASSINGI ILUSILERSUKKAT NUTAAT

Misiligutaasumik suliniut nutaaq qaammataasat tunngavigalugit Kalaallit Nuaanni nunap assinginiq nutaalianik inerisaanissamut tunngavissiissaaq. Tassaavoq aningaasaateqarfik A.P. Møllerip Nuliatalu Chastine McKinney Møllerip siunertanut nalinginnaasunut Aningaasaateqarfia Kalaallit Nunaata nutaamik nunap assiliortoqarnissaa aningaasatigut tapersorsorniarlugu 15 millioner kr.-inik neriorsuuteqarsimavoq. Ukiuni pingasuni misiligutaasumik suliniummi (2014-2017) Kalaallit Nunaanni misileraaffiusunik nunallu ilaanik sisamanik toqqarneqartunik – Tunumi Tasiilaq, Zackenberg aamma Daneborg, Kujataani aamma Avannaani Qeqertarsuup Tunua - nunap assiliornermi qaammataasat tunngavigalugit assilioriaaseq nutaaliaaseq atorneqassaaq.

Misiligutaasumik suliniut Kalaallit Nunaata nunataanik sermimik qallerneqarsimanngitsoq tamakkerlugu nutaamik nutaaliaasumik assiliorinissap annerumaartup ilagaa. Nunap assingi pitsaasut inuiaqatigiinnut nutaaliaasunut pingaaruteqarput aamma inuiaqatigiinni ingerlatat arlalippassuit iluanni siuariartornermut ineriartornermullu nutaamik toqqammavittut piunasaqaataasut, tassaasinnaallutik illoqarfimmik ineriartortitsinermi pilersarusiorneq, aatsitassanik ujarlerneq imaluunniit piiaaneq, upalungaarsimaneq, attaveqarfinnik, pilersuinermi imaluunniit nukissiorfinnik nutaanik ineriartortitsineq, silap pissusaanut naleqqussarneq, pinngortitamik aqutsineq, silaannarmi inuuneq, takornariaqarneq il.il.

Aatsitassanik uuliamillu ujarlernermi iluaquteqarniarnermilu nunat allamiut aningaasaliissusar pilersaarneqarneranni nunanik allanik Kalaallit Nunaat annertuumik unammilligassaqarpoq. Tassunga atatillugu nunat assingi nutaat sukumiisullu

unammillersinnaassusermut uuttuutaapput pingaaruteqartut. Nunap assingi aningaasaliisut aningaasartuutissat naatsorsornerannut, ingerlatassat pilersarusiornerannut najukkamilu, soorlu aatsitassarsiornerup ingerlalluarsinnaanissaanut, attaveqatigiinnerup amerlasuutigut annertusinnaasup pilersinneranut tunngaviussapput. Peqatigisaanillu suliffeqarfiit aningaasaliissutiminnik illersuisinnaatikkumallugit Namminersorlutik Oqartussat aatsitassanut ingerlatsinerminnik ineriartortitsinissaminut aamma suliassaqarfinnut pisinnaatitaaffinnullu naapertuuteqqissaartunik nalunaarsuisinnaanissaannut nunap assingi tunngaviupput.

16.2 FM-IP NUNARSUARMI INERIARTORTITSIVISSATUT ANGUNIAGAI 17-IUSUT

FN-ip 25. september 2015-imi ataatsimeersuarnerani piujuartitsisumik ineriartorneq pillugu nunarsuarmit anguniagassaat 17-it akuerineqarput - Sustainable Development Goals (SDG). Ineriartornermut anguniakkat 17-it taakku nunarsuarmit tamarmut tunngasuupput nunanullu tamanut atuullutik. Nunarsuarmit anguniagaat tunngavigalugit aamma nunarsuarmit anguniagaattut qaffasissutsimik ilitsersuunneqartumik nunami anguniakkanik anguniakkallu ilaani nunat oqaasertalersuissasut naatsorsuutigineqarpoq.

FN-ip 2030-mut oqaluuserisaanni anguniakkat pissutsimikkut annertooujussuupput pingaarnernullu tunngasuullutik, kisianni nunarsuarmioqatigiit maannakkut nunarsuarmit oqallisigisassatut inississimasaanni suliniutinut pingaarnersiutinernullu erseqqissumik naleraallutik. Tassani pineqarput nalogiissitaaneq, meeqqat pisinnaatitaaffii, kikkut tamarmik ilinniagaqarnissaat, inuiaqatigiit eqqissimasut aamma inatsisitigut isumannaatsuuneq, imeq,

nukik, avatangiisit aamma silap pissusaa, akiitsut ineriartorneri, piujuartitsineq siuariartornerlu ilanngullugu, piujuartitsinermik siunertaqarluni isumalluutinik atorluaaneq, kulturikkut assigiinngisitaartuuneq aamma annertunerusuni iluarsaaqqiinerni inuit ataqatigiissinnaaneri aamma inuussutissarsiutitigut aqqissugaanermi allannguinerit anginerusut – tamarmik Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarluinnartut. SDG 2030-mi oqaluserisanik nunami malitseqartitsinermi piviusunngortitsinermilu Namminersorlutik Oqartussani siullermik pilersitsiniarnerit periusissiallu pioreersut aqqissugaasumik qulaajaanermut tunngasuussapput. Ineriartornermut anguniakkat 17-it februaari 2016-imi pisortat assigiinngitsut isumasioqatigiinneranni kommuniniit pilersaarusiortartunut aamma Namminersorlutik Oqartussani naalackersuisoqarfinni ingerlataqarfinnut akisussaasunut saqqummiunneqarput.

FN-ip nunarsuarmi ineriartornissamut anguniagaat 17-iusut Namminersorlutik Oqartussat Naalackersuisoqarfiini ataasiakkaani siunissamut qanittumut aamma siunissamut ungasinnerusumut suliniutit pilersinniakkallu akornanni annertunerusumik paasiuminartuuneq ataqatigiinnerlu qulakkeerinninnissaannut periarfissiilluarput, taamaalilluni piujuartitsisumik ineriartorneq aallaaviulerluni aamma ingerlataqarfinni periusissiat ilaattut ilaalerlutik. Kalaallit Nunaanni piujuaannartitsinissamik ineriartortitsinermi ataqatigiissaarineq Nunanut Allanut Nalaackersuisoqarfimmit Aningaasaqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit isumagineqarpoq, tassuunakkut qulakkeerniarneqarluni nunanut allanut nunamullu namminermut naalackersuinikkut suliniutit imminnut ataqatigiinnissaat.

16.3 INUK PILLUGU PAASISSUTISSANUT INATSIMMUT KUNNGIP PEQQUSSUTISSAA

EU-mi nunani pisortani oqartussanik inuk pillugu paasissutissanik paarlaasseqatigiinnermi piumasarineqarpoq nuussinermi ataasiakkaani tamani inatsisitigut tunngavimmik

pissarsisoqassasoq. Datatilsyni oqaloqatigereerlugu Nalunaarsuinermi najoqqutassat pillugit isumaqatigiissusiornikkut akuersinikkullu pipput. Digitalinngortitsinermut Aqutsisoqarfik Inatsiseqarnermut immikkoortortarlu danskit Paasissutissat innunut tunngasut suliarineqartarnerat pillugu Kunngip peqqussutaata (EU-p inuk pillugu paasissutissanut peqqussuta pineqanngilaq) atortuulersinneqarnissaa suleqatigiissutigaa. Taamaalilluni Kalaallit Nunaat ilaatigut “nunatut allatut isumannaatsutut” inississaaq, EU-milu nunani pisortani oqartussanik nunani tamalaani suleqateqarnermut atatillugu inuk pillugu paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq eqaatsumik imaaliallaannartumillu ingerlasinnaalernissaa kingunerissallugu.

16.4 TUNNGAVIUSUMIK PAASISSUTISSAT

Tunngaviusumik paasissutissat inuit, suliffeqarfiit, illuutit, najugaqarfiit il.il. pillugit paasissutissanut tunngaviusunut arlalinnut taaguutaavoq. Paasissutissanik taakkuninnga nalunaarsuineq ullumikkut ataasiakkaat arlalinnngorlugit nalunaarsorsimasutut saniatigoortumillu nalunaarsorsimasutut ingerlanneqartarpoq. Tamanna aqqiissut ataqatigiissuseq qulakkiinngilaa taamaasillunilu paasissutissanik atueqqinneq aamma. Taamaattumik tunngaviusumik paasissutissanut programi pilersinneqarpoq. Tunngaviusumik paasissutissanut programimik anguniagaqarneq paasissutissat eqqortut qulakkeerneqassapput, nalunaarsuiffimmi ataatsimi nutarterisoqaraangat akeqanngitsumik tamanit atorneqarsinnaassapput. Tunngaviusumik paasissutissat ajornanngitsumik isumannaatsumillu tamanit atorneqarsinnaassapput - oqartussaasunit, suliffeqarfinit innuttaasunillu. Tunngaviusumik paasissutissat taamaalillutik pisortat suliffeqarfiini ingerlatsineq sunniuteqarluarnerusumik, nutaaliaanerusumik kiisalu suliffeqarfinnut namminersortunut alliertortitsinissamut tunisassiorluarsinnaanissamullu iluaqutaassaaq.

17 AATSITASSAQARNERMUT NAALAKKERSUISOQARFIK (AIN)

Kalaallit Nunaanni aatsitassaqaarnikkut periarfissanik pilerisaarinissaq, aningaasaliisartunik nunanit allaneersunik Kalaallit Nunaannut kajumissaarinissaq taamaaliornikkullu piujuartitsinermik tunngaveqartumik aatsitassarsiorfinnik ikummatissiorfinnillu ineriartortitsinissaq Aatsitassaqaarnermut Naalakkersuisoqarfiup Aatsitassanut Aqutsisoqarfiullu suliassaasa pingaarnersaat. Suliassaqaarfimmi inatsisinik ingerlatsinikkut, paasititsiniaanikkut, ilisimatuussutsikkut ujaqqaerineranut tunngasunik suliniuteqaarnikkut pilerisaarinikkullu ingerlatseqatigiiffiit aatsitassarsiorlut aamma uuliasiorlut aningaasaliinissamut pilerinartumik tunngavilersuisumik tamanna suliassaq suliarineqassaaq. Aatsitassanut tunngasuni inatsisit aatsitassanut tunngasutigut ingerlatat siuarsarniarlugit ingerlanneqarput, kisiannili issittumi avatangiisit asseqanngitsut pisariaqanngitsumik ajoquserneqaarnissaat suli qulakkeerneqassalluni.

17.1 AATSITASSANUT TUNNGASUTIGUT INERIARTORNEQ

True North Gems Greenland A/S kitaata kujataani Qeqertarsuatsiaani rubininik aamma safiri aappaluartunik paaanissaanut 2014-imi akuersissummik tunineqarpoq. Akuersissut LNS Greenland Gems A/S-imut, kingorna Greenland Ruby A/S-imik ateqalersimasumut ingerlateqqinneqarpoq. Greenland Ruby A/S-ip 2017-imi sanaartornerit naammassivai aamma rubininik aamma safiri aappaluartunik paaaneq aallartillugit, ukiorlu 2017-imi tuniniaanissaq naatsorsuutigineqarpoq. Hudson Greenland A/S Kitaani Kangerlussuup eqqaani anorthositinik paaanissamut 2015-imi akuersissummik tunineqarpoq. Ingerlatseqatigiiffik paaanissamut matusinissamullu akuersissummik tunineqareersoq paaaffissami akuersissutigineqartumi 2017-imi sanaartulernissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Ironbark A/S 2016-imi Avannaani Citronen Fjord zinkimik aqerlumillu paaanissamut akuersissummik tunineqarpoq, ingerlatseqatigiiffillu paaanissamut matusinissamullu pilerisaarutip akuereqarnissaanut 2017-imi qinnuteqaarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Nalunaq A/S kitaata kujataani kuultimik paaanissamut akuersissutisiffigisamini misissuileruttorpoq, Black Angel Mining A/S Kitaani zinkimik aqerlumillu paaanissamut akuersissutisiffigisamini misissuileruttorpoq, London Mining Greenland A/S-ili Kitaani saviminissamik paaanissamut akuersissutisiffigisamini suliaqarani. Nunarsuaq tamakkerlugu Kalaallit Nunaannilu aatsitassanut ilisimatusarnermi siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu aningaasaliinerit 2011-mi 2012-imilu qaffasinnerpaaffianeeriarlutik aatsitassat akikilliarthonerisa kingunerisaanik appariartuaarsimapput. Aatsitassat akii 2015-imi 2016-imilu appasinnerpaaffianiissimapput tassanngaanniillu qaffakkiartuaarsimallutik. Aatsitassat akii qaffasinnerusut Kalaallit Nunaanni nunarsuamilu tamarmi misissuinerit amerlisaanissaat naatsorsuutigineqarpoq, Kalaallit Nunaanni misissuinerit akuersissutit 2012-imi amerlanerpaaffianeeriarlutik ikiliartorsimapput apriliimilu 2017-imi 54-iullutik. Kalaallit Nunaanni uuliamut gassinullu misissuinerit siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu ukiukkaartumik aningaasaliinerit 2011-imi amerlanerpaaffianeeriarlutik ikiliartorsimapput, kisianni sajuppillatsitsilluni misissuisoqartarsimavoq, kingullermik 2016-imi Avannaata avataani suliffeqarfiillu sumiiffinni akuersisani misissuinerit attatiinnarpaat. Uuliap akia 2014-imi annertuumik apparpoq Kalaallit Nunaannilu misissueqqissaarnissamut atuinissamullu kisermaassilluni akuersissutit 2013-imi amerlanerpaaffianeeriarlutik 2015-imi ikilipputtaaq apriliimilu 2017-imi 16-iullutik, taakkunanilu ilai utertinniarneqarlutik.

17.2 PILERISAANEQ AAMMA PAASISSUTISSAT

Kalaallit Nunaat nunat tamalaat nittarsaassinnermut tunngatillugu naapittarfiinut ukiut tamaasa peqataasarpoq ingerlatseqatigiiffiillu naapittarlugit. Kalaallit Nunaat 2016-imi har Grønland Vancouver Roundupimi (eqikkaaneq), Torontomi PDAC-mi, Londonimi Mines & Money-mi (aatsitassarsiorfiit aningaasallu) Perthimilu Kalaallit Nunaannut ulloritinneqartumi peqataavoq. Kalaallit Nunaata uulianik ikummatissanillu peqarsinnaassusaa Cape Townimi International Geological Congressimi aamma Londonimi Calgarymilu aningaasaliisartunut piukkunnartunut nittarsaanneqarpoq. Aatsitassaqaarnermut Naalakkersuisoq Torontomi PDAC-mi aatsitassat pillugit saqqummersitsinermi tassungalu atasumut Kalaallit Nunaannut ulloritinneqartumut peqataavoq. Saqqummersitsinerup ingerlarngani Naalakkersuisup ingerlatseqatigiiffiit arlallit ataatsimeeqatigai.

Aamma ujarassiorneq aatsitassalerinerlu pillugit soqutiginninneq annertusarniarlugu Aatsitassaqaarnermut Naalakkersuisoqarfimmi Geologiimut Immikkoortortaqaarfik nittarsaassinnermi atuakkamik nangeqattaartumik ujarassiorneq pillugu ilitsersuutiniq aallartitsivoq. Ilitsersuutit pinngortitamut soqutigisaqartunut tamanut saaffiginnittuupput ujaqqaarnermut soqutigisallit takornariarnerannut aamma meeqqanut inuusuttunullu ilinniartitsinermut iluaqutsiunneqarsinnaapput.

Geologiimut Immikkoortortaqaarfiup nunap assingi ersarissunngorlugit 1:100.000-mullu angissusilerlugit Kalaallit Nunaanni nunap sananeqaataanik nalunaarsuineq nangeqqippaa. Nunap nalunaarsornissaanut pilersaarut aatsitassarsiornermi iluaqutaanerpaaffiusut sumiinneri naapertorlugit aaqquissuunneqassaaq. Suliaq Maniitsup eqqaani aallartereerpoq aamma nunap sananeqaataanut nunap assinga 2018-ip naanerani naammassineqassangatinneqarpoq. Taassuma kingorna Tunup avannaata tungaani nunap immikkoortua nalunaarsorneqassaaq.

Paasissutissanik toqqorsivinnut suliniutit 2015-imi aallartissimasut nangeqqinneratigut Geologiimut Immikkoortortaqaarfiup GREENCORE-toqqorsivik, qillerinerit pillugit paasissutissartaluk, nutartissavaa. Geokronologimut toqqorsivik nutarterneqarpoq, taamaalilluni immikkut misissuinerit 18.000-it sinnerlugit imarilissavai, ilaatigut nunarsuarmi qaqqat suussusaat nutaannginnerfaat Kalaallit Nunaanniit imaralugit. Peqatigisaanik Kalaallit Nunaanni pinnersaasiassat pillugit paasissutissanik toqqorsivik nittartakkami greenmin.gl-imi tamanut pissarsiarineqarsinnaasunngortinneqarnikuupput.

Aasaq 2015-imi Kalaallit Nunaanni nunap pissusaa puilasuliillu pillugit paasissutissat uuliasiornissat ikummatissarsiorneqarsinnaamullu akuersissutineersut nuna tamakkerlugu nunap pissusaa pillugu toqqorsivianut (GNPDR) toqqorneqarput. Kaalaallit Nunaata imartaani 2D-iusut 200.000 km-it sinnerlugit 3D-iusullu 11.000 km²-it sinnerlugit sajuppillatsitsinikkut paasissutissat katersorneqarsimapput toqqorsivimmilu toqqortaatigilerneqarlutik. Paasissutissat tunniussat nittartakkami greenpetrodata.gl-imi pissarsiarineqarsinnaapput, soqutigisaqartullu paasissutissat kissaatigisatik nassaareriaannaavaat atorsinnaallugillu.

17.3 NUNAT ARLALLIT INGERLATAAT

Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfiup Issittumi Siunnersuisoqatigiit killiliussaasa iluanni ilisimasanik avitseqateqartarneq misilittakkanillu paarlaateqatigiittarneq peqataaffigai, matumani suleqatigiissitat PAME (Protection of the Arctic Marine Environment) aamma EPPR (Emergency Prevention, Preparedness and Response) kiisalu imartat pillugit annerusumik suleqatigiinnissaq pillugu immikkut suleqatigiissitaq (Task Force on Arctic Marine Cooperation) ilanngullugit. Aatsitassanut Aqutsisoqarfik danskit sakkutooqaarnermut ministeriaat suleqatigalugu Københavnimi december 2016-imi EPPR-ataatsimiinnermi ataatsimiitsitsisuuvoq. Kalaallit Nunaat nunat arlallit suleqatigiinnerannut peqataanermigut nunat allat maleruagaannik suleriaasiannillu ilisimasanik pissarsisarpoq,

taamaalilluni nunani tamalaani suleriaatsinik
pitsaanerpaanik naammassinninnerluni
ingerlaavartumik misissuinnermut
iluaqutigissallugu. Ilisimasanik avitseqatigiinneq
aamma illuanut ingerlasarpoq, tassa Issittumi
uuliamik/gassimik ingerlataqarneq pillugu
ineriartortitsinermi pitsaassutsinillu qaffaanermi
peqataagatta. Taamaalilluta
isumannaallisaanermi, peqqinnissakkut
avatangiisitigullu pitsaassutsit qaffasissut
Issittumi nunat tamarmik peqarnissaat
qulakkeerniarparput, tamatumalu aamma
kingunerissallugu aatsitassanut tunngasutigut
Kalaallit Nunaata unammillersinnaassutsini
pigiinnassagaa pingaarnertigut eqqarsaatigisassat
taakku annikillinngikkaluarlugit.

Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik taamatuttaa
Arctic Offshore Regulators Forum-imut (AORF)
peqataavoq. AORF tassaavoq imaani
uuliasiornermik oqartussaasut suleqatigiiffiat
makkunannga ilaasortaartoq; USA, Canada,
Rusland, Island, Kalaallit Nunaat, Finland, Sverige
Norgelu. Suleqatigiiffiup suliassaqarfigisai Issittup
imaani uuliasiorluni ingerlatanut
isumannaallisaanermi unamminiagassanut
periarfissanullu tunngapput. Suleqatigiiffimmi
suliassaqarfimmut attuumassutillit pillugit
oqartussaasut akimorlugit misilittakkat
ilisimasallu paarlaaqatigiissutigineqartarput.

17.4 ILLUGILLUNI INGERLATAT

Norgemi (Oljedirektoratet) aamma Canadami
(National Energy Board) peqatigalugit
ingerlatsinikkut illugiilluni
isumaqatigiissusiortoqarsimavoq.

18 AALISARNERMUT PINIARNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK (APN)

18.1 ATLANTIKUP AVANNAANI AALISARNERMUT MINISTERIT ATAATSIMEEQATIGIITTARNERAT – NAFMC

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq Nikolaj Jeremiassen Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit 21-ssaannik ataatsimeersuarnermut peqataavoq, taanna Rusland-imit aggersaassutigineqarsimasoq, ingerlanneqartorlu Skt. Petersborg-imi 8. junimiit 10. junimut 2015. Kalaallit Nunaat, Island, Savalimmiut, Rusland, EU aamma Norge sinnerlugit ministerit peqataapput. Canada atorfilittamik qaffasissumik inissisimaffilimmik sinniisuuffigineqarpoq.

Ukioq manna sammineqartoq unaavoq 'pijuartitsineq naapertorlugu aalisarnerup aamma imaani uumasoaqatigiit qulakkeerneqarnissaannut ilisimatuussutsikkut misissuisarnerit sakkussatut'.

Naalakkersuisup eqqarsaatersorluni oqaatigaa aalisarnermik mianersortumik aallartinneq aalisarnerup ajalusoorsinnaanissaanut minnerulersitsisoq. Piujuartitsinissamik tunngaveqarluni aalisarneq tamanut iluaqutaasussaavoq. Kalaallit Nunaata kissaatigaa ilisimatuut, pisortat inuussutissarsiuteqartullu akornanni suleqatigiinnerup ineriartortinnissaa pitsanngorsarnissaalu - minnerunngitsumillu - nuannaarutigissallugu aalisartut ilisimasaasa misilittagaasa misilittagaasalu atorluarneqarnerulernissaat.

Naalakkersuisup ilisimatitsissutigaa aqutsinissamut pilersaarutit pitsanngorsarneqarnissaat annertusarneqarnissaallu Kalaallit Nunaanni naalakkersuinikkut aalajangerneqarsimasoq. Aqutsinissamik pilersaarusiortarneq suliffissuaqarfiup, pisortat ilisimatuullu akornanni suleqatigiinnikkut pisarpoq nukittuumillu sakkussaallutik akuusut akornanni

pitsaaneruserumik oqaloqatigiinnermik pilersitsinissamut aalisarnermullu isumannaarinninnerunissamut takunnissinnaanerulernermullu. Ilanngullugu aqutsinissamut pilersaarutit aalisakkanut / aalisagaqatigiinnut ataasiakkaanut piffissamut sivisuneruserumut piujuartitsilluni aqutsinissamik anguniakkanik paasiuminarnerulersitsinermut.

Naalakkersuisup oqaatigaa, aalisarnermi iluanaaruteqartarnikkut pingaarnerpaarpaani uumasoaqassutsikkut piujuartitsinerup aningaasaqarnikkut ineriartornermut oqimaaqatigiissinneqarnissaa unammillernartuusoq. Tassanimi soqutigisaqartoqarsinnaagami imminnut assortuuttunik. Aqutsineq sivisuumut atuuttariaqarpoq aningaasaqarnermillu aamma uumasoaqassutsimik illersuisuusussaalluni. Naalakkersuisup erseqqissaatigaa inunni aalisakkanik inuussuteqarnissaminnik pingitsuisinnaanngitsuni inuuniarnikkut aningaasaqarnikkullu pisariaqartitsinerup eqqarsaatiginnissaata pingaaruteqassusia. Pinngortitami pissuseqatigiinneq tamaat aallunneqartariaqarpoq aalisakkat qanoq amerlatiginerinik samminninnerunerminngarnit. Aamma inuuniarnermi aningaasaqarnikkut naatsorsuutit sammineqassapput - qanoq iliorluta inuiaqatigiit piujuartitsinermik tunngavillit qulakkiissavavut. Aalisarnermik aqutsinermi sammineqarneruserariaqarpoq aalisarnermi aningaasaqarnermut pimoorusaaneruserumik annertusarneqarnissaa peqatigitillugulu pisuussutinik illersuilluni. Piujuartitsinermi inuuniarnermi aningaasaqarnikkut akuusunik sumiginnaanerup kingunerisinnaavaa aalisarnermit aqutsinerlunnerulerneq.

Naalakkersuisup erseqqissarpaa, nunani tamalaani suleqatigiinnissamut pisussaaffeqartugut. Aqutsineq, annertussutsit aamma agguataarisarneq pillugit isumaqatiginngissinnaavugut, kisianni isumaqatigiissinnaallutalu isumaqatigiissutigissavarput, ilisimatusarnerup

Atlantikup Avannaani aqutsinermut toqqammaviunera. Atlantikup Avannaani aalisarfinni aalisakkat ataatsimoorussat pineqartillugit naalagaaffiit sineriallit suleqatigiinnissamut pisussaaffeqarput ataatsimut aalisarfissanik aaqqiissutissanillu nassaarniarnermi.

Naalackersuisup erseqqissaatigaa, eqqoqqissaartumik ilisimatuussutsikkut siunnersuineq aalisakkatigut pisuussutinik piujuartitsilluni iluaqutiginninnermut aalajangiisuusumik pingaaruteqarmat. Tamanna aalisakkanut sivisuumik uumasartunut arriitsumillu inerikkiartortartunut aqutsinermi pingaartumik pingaaruteqarpoq, tassanimi kukkusumik aqutsineq annertuumik kingunipiloqarsinnaammat aalisakkat taakku sukkasuumik pinngoqqiffigisinnaanngisaannik.

Naalackersuisup ICES-imi suleqatigiinneq erseqqissarpaa, tassani Atlantikup Avannaanit tamarmi ilisimatuut naapeqatigiittartut. ICES-imi paasissutissat attuumassuteqartut tamarmik peqqissaartumik misissoqqissaarneqartarput naggataatigullu siunnersuinerat peqqissaartumik misissuataaqinneqartarlutik. Taamaasiornikkut qulakkeerneqartarpoq, siunnersuinerup pitsaalluinnartuunera aammalu naalackersuinikkut partiinit sunniivigineqarsinnaanera pinngitsoortinneqartarluni. Naalackersuisup pingaaruteqassusia erseqqissaatigaa tassalu tamatta ICES-imi attuumassuteqanngitsumik isikkoqarnera ataqqisassarigipput. Siunnersuinerli immaqa tamatigut nuannarineqaannartuunngitsoq, immikkut pingaaruteqarpoq kikkut tamarmik ICES-ip siunnersuinerata ataqqisassagaat, imatut pisuni tassalu nunani tamalaani aalisagaqassutsinik ataatsimoorussamik aqutsivigineqartuni. Naalackersuisup kaammattuutigaa ataatsimoorussamik periutsit malittarisassallu eqqarsaatigeqqullugit ataatsimoorussamik aalisagaqatigiinnut aalisarnerup ineriartortinnerani ingerlanneqarneranilu, ataatsimut pisussaaffiit pimoorussaanagerumik isumaqatigiissutiginiarnerini. Pisariaqarpoq aalisarnermik ilisimatusarnerup toqqammaviata aqutsinitsinni tunngavigisatta tapersersornissaa nukittorsarnissaalu, taamaasilluni siunnersuineq

sapinngisamik qajannaatsooqqullugu ajornanngippallu amerlasuunut sammisuunissaa.

Taamanikkut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisuusoq Nikolaj Jeremiassen NAFMC-imi Skt. Petersborgimi 8. juni 2016-imi oqalugiartarpoq.

Ataatsimoortumik allagaqaasiami atlantikup avannaani aalisarnermut ministerit akuersissutigaa ilisimatuussutsikkut ilisimatusarnerup pingaaruteqassusia piujuartitsilluni aalisarnerup qulakkeernissaannut aamma imaani uumasoaqatigiinni avatangiisit eqqarsaatigalugit patajaatsuutitsinissami sakkussatut. Ministerit erseqqissaatigaa piujuartitsilluni aalisarnermut tapersiisuutitut, imaatigut avatangiisini uumasoaqassutsit aqunneqarnerinut pigiinnarneqarnerinullu ilisimatuussutsikkut ilisimatusarnerup pingaaruteqassusia. Imaanit piujuartitsilluni aqutsinermi naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnissaq pisariaqartinneqarpoq kiisalu ilisimatuussutsikkut paasissutissanik katersineq paarlaasseqatigiittarnerlu aalisagaqatigiinnit tunngaveqarluarluni naliliinissamut. Ataatsimut ajornartorsiutit ataatsimoortumik ilisimatusarnermik aamma ataatsimut aaqqiissutissanik pisariaqartitsipput.

Canada NAFMC-ip 28. – 30. august 2017-imi Shediacimi, New Brunswickimi, ataatsimiinneranik aaqqiissuussisuuvoq.

Atlantikup avannaamiut aalisarnermut ministerii aallartitaallu Skt. Petersborg 8. juni 2016.

18.2 NUNAT AVANNARLIIT MINISTERIISA SIUNNERSUISOQATIGIIVI

Naalakkersuisoq Nikolaj Jeremiassen Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianni ministerit ataatsimiinnerani MR-FJLS (aalisarneq, nunamik atuineq, inuussutissalerineq orpippassuarnillu atuineq) Turkumi, Finlandimi ull. 29. Juni 2016-imi ataatsimeeqataavoq. Ataatsimiinnermi sammineqartut pingaernerit tassaapput uumasut tunngavigalugit aningaasarsiorneq aamma Nunat Avannarliit nunarsuarmioqatigiittut unammilligassat nunat avannarliit aqqiissuteqarnerisa sunniuteqarnissamut periarfissaat.

Finlandimiut siulittaasoqarfiata immikkoortumi tulleriarinermut iluarsartuullugu pilersaarusiaat 'imaani uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornerup ineriartortinnissaanut ingerlanissamut pilersaarut' saqqummiuppaa. Nunani avannarlerni imaani uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornerup ineriartortinnissaanut pilersaarut imaani tatsinilu isumalluutinik ataavartumik silatuumillu atuinissamik tunngaveqarluni nalilinnik pilersitsineruvoq. Nunani avannarlerni uumassusillit tungujortumik aningaasarsiuataanerit pillugu malitassat suliaqarfiillu pingaernerit tassaapput annertunerusumik imminut nappassinnaasumik atuineq, ilisimatusarneq nutaaliernerlu, pisuussutit piujuartillugit atuineq suliaqarfiillu akornanni eqqarsaqatigiittarneq.

Naalakkersuisoq Nunani Avannarlerni imaani uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornerup ineriartortinnissaanut pilersaarut

ineriartortinniarlugu sulinermut tapersersuivoq. Erseqqissaavoq, ineriartornermut nutaamik ineriartortitsineq ingammik nunamut Kalaallit Nunaatut ittumut pinngitsuugassaangitsumik pingaaruteqartoq, attaveqatitigut, isumalluutitigut piginnaassutinillu amigaateqartumi uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornerup siuariartortinnissaa unammintorujussuusoq.

Siunnersuisoqatigiiffiup Qullersaata Nunat avannarliit paasimasalittut sassartitaasa nunat avannarliit uumasut tunngavigalugit aningaasarsiorneq pillugu periusissiamik suliaqarnerata siumut ingerlanera pillugu ilisimatitsissutigaa. Nunat avannarliit uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornermut periusissiamik paasimasalittut sassartitaasa suliaqarneranni tulleriarinissamut periarfissanik ministerit saqqummiussipput. Naalakkersuisoq ilisimatitsissuteqarpoq, Kalaallit Nunaat Nunat Avannarliit uumasut tunngavigalugit aningaasarsiorneq pillugu paasimasalittut sassartitani peqataasoq aamma Kalaallit Nunaat nunatut uumasut tunngavigalugit aningaasarsiorneq pillugu periusissiaqanngitsoq, kisianni nunat avannarliit killiit uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornermut paasimasalittut sassartitani ilaasortaasoq, tassanilu eqqarsaataavoq, nunat avannarlerni killerni nunat peqatigalugit nunani avannarlerni uumasut tunngavigalugit aningaasarsiornermut paasimasalittut sassartitanik pilersitsisinnaasoq taamaalillunilu sammisani nunat avannarliit killiit tulleriarinerani ersarissumik nipeqalerluni. Naalakkersuisup siunnersuutigaa, nunat avannarliit periusissiaata nunarsuatsinni siunissami inuit nerisaqartinniarneranni proteinimik amigaateqarfiulersussami imartatsinni inuussutissat isumannaatsuunissat isiginiartariaqaraa. inuussutissat isumannaatsuunissat isiginiassallugu. Erseqqissarpaa, imaani isumalluutit pitsaanerusumik atornissaat annertooujussuarmik ilippaateqartoq, ingammillu Nunat Avannarliit killiit neqeroortigisinnaasaat: Imartat angisuut, immami isumalluuterpassuit aamma piujuaannartitsinissamik aqutsineq.

Aammattaq Naalakkersuisup siunnersuutigaa, imaani isumalluutit pitsaannerusumik atornissaannut tunngatillugu nutaamik ineriartortitsineq tulleriiaarinerni ilaasariaqartoq. Nunat avannarliit uumasut tunngavigalugit aningaasarsiorneq pillugu paasisimasalittut sassartitaasat imaani uumasunik tunngaveqarluni aningaasarsiornerup ilippanaateqarnera erseqqissaassuteqarfigaat, Nunat Avannarliit nunarsuarmioqatigiit sunniiffigisinnaavai, nunarsuarmi immat aallaavittut pitsaannerusumik inuussutissat isumannaatsuunissaanut aallaaviusutut takunissaannut.

Nunat Avannarliit Inuussutissalerinerimut, Nunalerinerimut Aalisarnermullu ministerii Turkumi 29. juni 2017.

18.3 ISSITTUP IMARTAANI NUNAT TAMALAAAT AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQTIGIISSUTISSAATA ISUMAQTIGIINNIUTIGINEQARNERA

Ulluni 15. – 18. marts 2017 Issittup imavittaata qiterpasissuani siunissami aalisartoqalersinnaanera pillugu nunat tamalaat inatsisitigut saneqqunneqarsinnaanngitsumik isumaqatigiissuteqarnissaat pillugu nunat arlallit tallimassaannik ataatsimiippat. Ataatsimiinneq Islandimit aaqqissuunneqarpoq Reykjavíkimit pilluni. Isumaqatigiissuteqarniarluni isumaqatigiinniarnertigut siunertaavoq Issittup imavittaata qiterpasissuani malittarisassaqtitaanngitsumik aalisartoqannginnissaa.

Isumaqatigiinniartunut ilaapput issittup imarpittaanut naalagaaffiit sineriallit tallimaasut sinniisuat tassaasut USA, Canada, Rusland, Norge aamma Kongeriget Danmark Savalimmiunut Kalaallit Nunaannullu tunngatillugu taamatuttaaq nunarsuarmi naalagaaffiit aalisarnermik ingerlataqartut tallimat sinniisuat

ukunanngaanneersut Kina, Japan, EU, Sydkorea aamma Island.

Isumaqatigiinniarnerni Issittup Imapittaata qiterpasissuani malittarisassaqtitaanngitsumik aalisartoqalinnginnissaa sammeneqarpoq peqatigitillugulu siunissami aalisagartassaajunnartut sikuerukkiartornera ilutigalugu tamakku takkutissagaluarpata piujuartitsinissamik tunngaveqarluni iluaquteqarnissap qulakkeerneqarnissaa.

Tamatumani pineqarpoq iluanaarniutigalugu aalisarnermik taamaaliornissamut naammattunik ilisimatuussutsikkut tunngavissiisoqanngikkallartillugu aallartitsisoqannginnissaa. Aallartitat tamarmik isumaqatigiissutigaat issittup imartaani ataatsimoorussamik pisussaaffeqarnissaaq imaani pisuussutinik uumassusilinnik piginniinnarsinnaanerup siuarsarneqarnissaa aamma piujuartitsilluni iluaqutiginnissinnaaneq.

Isumaqatigiissuteqarnissaaq pillugu isumaqatigiinninniarnernit qularnanngitsumik suliaassapput tulleriaarlugit ingerlanneqartussat, sumiiffimmumt tamatumunnga nunani aalisarnermik aqutsinerimut kattuffimmik ataatsimik arlalinnilluunniit pilersitsisoqannginnerani. Atlantikup avannaata kangiani Aalisarneq pillugu kattuffimmit NEAFC-imit sumiiffiup ilamernga oqartussaaffigineqareerpoq. Taamaasilluni pineqanngilaq imartamit eqqissisimatitsinissaaq, paarlattuanilli piujuartitsilluni iluaqutiginninnerup qulakkeerneqarnissaa, issittup imartaani siunissami uumasooqassutsikkut aningaasannanniutigalugu aalisarsinnaanissamut tunngaveqalissagaluarpat.

Tamaani aalisagaqarsinnaassanersoq ilisimatuussutsikkut ilisimasat suli annikitsuaraannaapput. Isumaqatigiinniaqataasut isumaqatigiippat isumalluutit uumasooqatigiillu qanoq inneri pillugit ilisimatuussutsikkut ilisimasat siunissami aalajangiisarnissamut pingaaruteqarluinnartut. Isumaqatigiissummiippat ilisimatuut ilisimatusarnissaannut nakkutilliinissaannullu, nunap inoqqaavisa ilisimasaasa

ilanngunnissaannut taamatullu nunap inoqqaavisa susassaqrfinni assigiinngitsuni isumaqatigiissut taanna malillugu pilersinneqartuni peqataasarnissaasa qulakkeerneqarnissaannut ataatsimoorluni pilersaarusiortoqassasoq.

Isumaqatigiissutissap annerpaartaa isumaqatigiinniaqataasunit isumaqatigiissutigineqaraluartoq pingaartitat arlallit suli oqallisigineqarput. Tamakku ilagaat aalajangiiniartarnerit, naalagaaffiit sineriallit inissisimanagerat taamatullu nunami namminermit aalisarnermik pisortatut ingerlatsisoqarfik iluanaarniutigalugu aalisarnerup aallartinnissaanik pisortatut ingerlatsisuuvoq aamma pissutsit suut taamatut aalajangiiniartarnermut aalajangiisuusassanersut. Suli aaqqiiviginiagassaagallartut tulliani isumaqatigiinniarnerni 2017-imi aasakkut pisussatut naatsorsuutigineqartuni isumaqatigiinniartut akornanni aaqqiivigalugit isumaqatigiinniutigineqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaat Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfikkoortumik kunngeqarfiup isumaqatigiinniartitaanik aqutsisuuvoq. Kunngeqarfiup isumaqatigiinniartitaanut taakku saniatigut ilaapput ICC Grønland, danskit Nunanut allanut ministeriaqarfiannit sinniisuutitaq taamatullu Savalimmiuni Naalakkersuisut sinniisuat.

Issittup imarpittaani aalisarneq pillugu isumaqatigiissutissaq pillugu isumaqatigiinniaqataatitassat, Reykjavík 18. marts, 2017.

18.4 NORTHWEST ATLANTIC FISHERIES ORGANIZATION – NAFO

NAFO tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsinermit suleqatigiiffik nunanik aqqaneq marlunnik ilaasortaqartoq – imaluunniit isumaqatigiissummut peqataasut. Taakku tassaapput: Canada, Cuba, Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugit Danmark (DFG), EU, St. Pierre et Miquelon sinnerlugu Frankrig, Island, Japan, Norge, Rusland, Korea Kujalleq, Ukraine aamma USA.

Atlantikup Avannaata Kitaa aqqissuussami ilaavoq, tassanilu Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imartaq ilaalluni. NAFO-p malittarisassaqrarfigisaa tassaavoq naalagaaffiit sineriallit killeqarfiisa 200 sømiliniittut avataanniittut imartat Kalaallit Nunaata kimmukujammuk sineriaata, Canadap kangimut sineriaata aamma USA-p avannamut kangimut sineriaata avataanni. NAFO'p ingerlatsinermit piginnaasaqrarfianut ilaapput NAFO-p malittarisassaqrarfiata iluani aalisakkat qaleruallilu suusinnaasut tamarmik ataasiakkaannguit minillugit soorlu kapisilik, taanna NASCO-mit malittarisassaqrarfinneqarluni.

NAFO-p isumaqatigiissut naapertorlugu aalisakkanit isumalluutininik allanngutsaaliuineq pitsaanerpaamillu iluaquteqarneq qulakkiissavaa. NAFO aammattaaq isumaqatigiissuteqrarfiusumut tamarmut biologinik siunnersuinermit ikiorsisarpoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaata Kitaani aalisakkanut qaleruallinnullu. Ukiut tamaasa septembarimi ukiumoortumik ataatsimiittoqartarpoq. Tamanna kingullermik 2016-mi pivoq Halifaximi Canadamiittumi, tassani naalakkersuisoqarfik (APNN) aamma KANUAANA peqataallutik.

Kalaallit Nunaata Kitaa tamaat pillugu biologinik siunnersuineqarnerup saniatigut, Kalaallit Nunaat ilaasortaanini pissutigalugu aamma Kalaallit Nunaata avataani 200 sømilimik killeqarfiup avataani avataasiorluni raajarniartunut allanik aalisarnissamut periarfissaqarpoq, tassunga New Foundlandip avataani Grand Banksimi NAFO-p aqutsiviani 3L ilanngullugu. Aalisarneq ukiuni kingullerni allanngoriartorfiusimavoq

aalisagaqatigiit ikiliartornerat pissutigalugu. 2015-imiit aalisartoqarsinnaajunnaarpoq tamannalu taamanimiilli ukiumoortumik ataatsimiinnerni aalajangiusimaneqartarpoq. Taamaalilluni maannakkut imarpimmi tassani aalisartoqalersinnaanera oqallisigineqarsinnaalluarpoq. Kalaallit Nunaanulli aalisarnermi pisinnaatitaaffiit siunissami inissisimaffissarput eqqarsaatigalugu aalisarnerlu siunissami aallarteqqissagaluarpat attatiinnarneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

3L-imi raajarniarnerup matuneratigut qangali akerleriinnit piffissami tassani unitsinneqarallarput. Akerleriinnermi pineqarpoq Savalimmiut isumaqaramik tamaani qangali aalisartuunertik pissutigalugu 3L-imi raajartassiissutinik annertunerusunik pisinnaatitaaffeqarlutik. Tamanna tunngavigalugu DFG sinnerlugu nammineq aalajangikkaminnik Savalimmiut pisassiissutinik aalajangiisarsimapput, tamatumalu Kalaallit Nunaat eqqorlugu. Kalaallit Nunaat ukiut ingerlanerini Savalimmiut tapersersortarsimavaat aamma Naalakkersuisut tamatuma peqatigisaanik 3L-imi raajartassiissutit agguaqqinneqarnissaannut tunngavilersuisimallutik. Taamatut inissisimanerulli kingunerisaanik Canadamut pissutsit pissanganartorsiorfiusimapput.

Alla tassaavoq, Kalaallit Nunaata siunissami eqqumaffigisassaa, imaani pinngortitami ataqatigiinnerit sunnertiasut illersornissaat eqqarsaatigalugu immikkoortut eqqissisimatinnissaat. Immikkoortut immikkut eqqarsaatigineqarnissaannut imaluunniit eqqissisimatitsinissap eqqarsaatigineqartariaqarneranut takussutissatut naasut assigiinngitsut atorneqartarput, ilaatigut sea pens-inik taaneqartartut. Kalaallit Nunaanut aalisarnikkut pingaaruteqartunik sumiiffinnik suli eqqissisimatitsisoqanngilaq. Kisiannili tassani ineriartornermik arajutsinaveersaarnissaq pingaarpoq. Sammisaaq uteqqiattuartuuvoq ukiumoortumik ataatsimiinnermi piffissamik atuiffigineqartartooq.

Aalisarnikkut ingerlatsinerup 1979-mili ineriartornerata malitsigisaanik (maanakkut NAFO pillugu isumaqatigiissutip ukioq

pilersinneraniit) piujuartitsinermik tunngaveqarluni aalisarnek pillugu nunat tamalaat annertunerusunik piumasaqalerneranni, NAFO-p 2007-mi isumaqatigiissutini allanngortippaa. Allannguutit pingaarnerit aaqqissuussinerup annikillineqarnissaanut, isumaqatigiissutip siunertaa piginnaatitsinerlu pillugit immikkoortut ullutsinnut naleqqussarnissaannut kiisalu isumaqatigiinngissutit aaqqiiffiginissaannut suleriaatsimut nutaamut tunngasuupput. Kingullertut taaneqartoq assersuutigalugu 3L-imi raajarniarnek pillugu akerleriinnermi atorneqarsinnaassaaq. Taamatuttaarlumi nunat tamalaat isumaqatigiissutaat taanna nutaaq imatut kinguneqassaaq nunat mikisut, innuttaasut amerlassusiat uuttuutigalugu, qanoq annertutigisumik ilaasortaanermut akiliuteqartassanersut. Tamanna Kalaallit Nunaannut iluaqutaassaaq ukiumut ilaasortaanermut akileeqataassutit ikinnerusussaassammata.

Nunat tamalaat isumaqatigiissutaat allanngortitaq atuutilersinnaassappat nunat 75 %-iisa, tassalu nunat qulingiluat, atuuttussanngortittariaqarpaat. 2016-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi Frankrigip (St. Pierre aamma Miquelon sinnerlugit), nalunaarutigaa nunat tamalaat isumaqatigiissutaat ulloq 4. juli 2016-imi atuuttussanngortissimallugu. Taamaalilluni 2016-ip naanerani pissutsit imaalerput ukua Canada, Cuba, EU, Island, Norge, Rusland, Frankrig (St. Pierre aamma Miquelon sinnerlugit) aamma DFG (DSKA) isumaqatigiissut atuuttussanngortissimallugu. Tassa imaappoq aqqaneq marlunnit arfineq pingasut. Taamaalilluni nunat tamalaat isumaqatigiissutaata nutaap atuutilernissaanut nunap ataatsip atuuttussanngortitsinissaa kiserngoruppoq.

18.5 ATLANTIKUP AVANNAATA KANGIANI AALISARNEQ PILLUGU KOMMISSIONI – NEAFC

NEAFC tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik

ingerlatsinermi suleqatigiiffik, NAFO-tut suleqatigiiffittut isigineqarsinnaasoq. NAFO Atlantikup avannamut kitaanik sammisaqartoq NEAFC Atlantikup avannamut kangianik sammisaqarpoq.

Naalakkersuisut pingaartumik Irmingerhavetimi suluppaakkat ikerinnarsiortut agguarneqarnerinut nakkutigineqarnerinullu soqutiginnippat. Suluppaakkanik taakkuninnga Atlantikup Kangiata Avannaani aalisarnermik ingerlataqartut anginerpaat pingasut ilaannut Kalaallit Nunaat ilaavoq, aamma Savalimmiut aamma Islandi peqatigalugit aalisakkanut taakkuninnga naalagaaffittut sineriaqartuullutik. Tamatuma saniatigut NEAFC-mi peqataasut allat Norge, EU aamma Ruslandi aamma aalisarput. Aqutsinissamut 2017-mut ukiumut ataatsimut pilersaarusiortoqarsimavoq, nunanit taaneqartunit tamanit Ruslandi pinnagu tapersorsorneqartoq.

Kalaallit Nunaat aalisakkanik ataatsimoorussanik allanik aalisarpoq, soorlu avaleraasartuut, ammassassuit saarullernallu, Kalaallit Nunaata taakkuninnga soqutiginninnera alliartorpoq. Kalaallit Nunaat avaleraasartoorniarnermut naalagaaffittut sinerialittut naatsorsuunneqalerpoq 2016-imi ukiakkut. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaat naalagaaffinnut sinerialinnut allanut soorlu ukuninnga EU, Norge, Savalimmiut aamma Islandimut naligititaalluni avaleraasartuunik pisortat ingerlatsinerannut peqataasinnaavoq. Maannakkuugallartoq avaleraasartuut pillugit naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiissuteqarput taamaallaat EU-mit, Norgemit savalimmiunillu peqataaffigineqartumik. Naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiissutissaat nutaaq pillugu isumaqatigiinniarnert qanittukkut aallartinneqassasut naatsorsuutigineqarpoq, tassani Kalaallit Nunaat isumaqatigiinniaqataassallunissaq.

2016-imi ukiakkut Kalaallit Nunaat ammassassuarnut tunngatillugu naalagaaffittut sinerialittut naatsorsuunneqalerumalluni piumasqaatinik saqqummiussaqqarpoq, kisiannili piumasqaatigineqartut ammassassuarniarnermut naalagaaffiit sineriallit allat (ammassassuarniarnermut naalagaaffiit

sineriallit tassaapput EU, Norge, Savalimmiut, Island aamma Rusland) ilaasa akuerinngitsoorpaat. 2017-ip ingerlanerani APNN-ip Kalaallit Nunaata ammassassuarniarnermut naalagaaffittut sinerialittut akuerineqarnissaa sulissutigeqqittariaqassavaa.

Saarulliusaat pillugit naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiinniarnernut Kalaallit Nunaat alaatsinaatsutut peqataasarpoq.

18.6 ATLANTIKUP AVANNAANI KAPISILLIT PIUJUARTINNEQARNISSAANNIK SULEQATIGIFFIK (NASCO)

NASCO Nunat Tamalaat akornanni aalisarnikkut suleqatigiiffiuvoq naalagaaffinnit arfinilinnit ilaasortaaffigineqartoq (Canada, Savalimmiut Kalaallillu Nunaat sinnerlugit Danmark, EU, Norge, Rusland aamma USA). Isumaqatigiissummi kapisileqatigiit Atlantikup avannaaniittut pineqarput. NASCO-mi ingerlatsineq Siunnersuisooqatigiinnit taassumalu ataani nunat immikkoortuini kommissioninut pingasuusunit isumagineqarpoq: Atlantikup Avannaata Kangiani Kommissiioni (EU, Savalimmiut sinnerlugu Danmark, Island, Norge aamma Rusland), North American Commissionimut (Canada aamma USA) aamma West Greenland Commission (Kalaallit Nunaata Kitaani kommissioni), (Canada, EU, USA aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugu Danmark).

Isumaqatigiissut naapertorlugu NASCO-p siunertaraa kapisillit piujuartinnissaasa, kapisileqassutsip pilerseqqinneqarnissaata kapisillillu amerlisarneqarnissaasa siuarsarnissaat, kiisalu kapisileqassuseq pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissiisarnernup peqassutsillu nalilersoqqissaarneqarnissaata siuarsarnissaat.

Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneq tunngavigalugu inuusuttisarsiuutigalugu kapisilinniarinnaanini atuutsittuassallugu pinnaatitaaffia Naalakkersuisut NASCO-mi sulissutigaat.

Amerika-mi Avannarlarmi aamma Europa-mi kuunni kapisileqarfiusuni kapisileqarnerup suli

ajorsiarturnerata kingunerisaanik ukiuni kingullerni "sinneqartoortoqarsimangilaq", Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutigalugu kapisilinniarnermi iluaqusiiisoqarsinnaalluni, taamaattumik piffissami 2002 - 2011-mi Kalaallit Nunaanni ukiumut kapisilittassiissutit 0 tons-inut inissinneqartarsimallutik.

Nutaatut 2012-imi Kalaallit Nunaanni aalisakkerivinnut tunisassanik 35 tons-inik Naalakkersuisut pisassiipput, avammulli niuerutigineqartussaangitsunik. 2014-imi pisassiissutit 30 tonsinut ikilisinneqarput ilaasortanit allanit sakkortooujussuarmik tatineqarnermik pissuteqartumik aamma piviusut imaassimmamata pisassiissutit ukiuni marlunni tamakkiisumik pisinneqartarsimangimmata. Taamaallaanuna nunatta iluani niuerfennik pilersuinissamut kapisilinniarneq kisimi pineqartoq.

2016-imut biologinit inassuteqaat kapisileqarnerup pitsaanerulerneranik arlaannaatigulluunniit takutitsinngilaq. Kaammattuut taamaasilluni tassaavoq kapisillit, Kalaallit Nunaata kitaaniittartut nakkutiginninnermi killissaq inoraat, aamma kapisillit amerliartoqqissinnaanikkut piginnaasaat annikillimasut. Taamaakkaluartoq Kalaallit Nunaat NASCO aqqutigalugu ukiunut pingasunut isumaqatigiissuteqarsinnaasimavoq, naak pisaqartoqanngilluinnarnissaanik siunnersuisoqaraluartoq Kalaallit Nunaanni kapisilinniarluni aalisarsinnaatitsisumik tunngaviatigullu nunarsuarmioqatitsinnut aalisarnnermik akuersaarinnitsisumik. Taamaalluni Kalaallit Nunaat ukiuni 2015-imi, 2016-imi aamma 2017-imi tamani 45 tonsinik pisassiivigineqarpoq. Pisassiissuteqartoqarneratigut Kalaallit Nunaat peqatigitillugu aalisarnnermik nakkutilliinerup annertusineqarnissaanut pisussaaffilerneqarpoq. Aallarneriarnerit tamarmik ajornakusoortarmata 2015-imi aalisarnerup takutippaa, tassami pisassiissutitut naleqqiullugu aalisarpallaartoqarmat, tassa 58 tonsit sinnilaarlugit pisinneqarsimallutik. Tamanna 2016-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi isornartorsiorneqarpoq taamaammallu Kalaallit Nunaata 13 tonsinik pisaqarpallaartoortutigisimasani 2016-imut

pisassiissutitut ilanngaatiginiarlugit aalajangerpoq, tassa 32 tonsinngortillugit.

18.7 AALISARNEQ PILLUGU EU-MIK ISUMAQATIGIISUMMUT TAPILIUSSAQ

Aalisarneq pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiliussartaluk tapiliussamullu ilanngussartaluk Kalaallit Nunaata EU-llu 2. juni 2006-mi atsiorpaat. Isumaqatigiissut taanna tassungalu atasoq tapiliusaaq 2012-mi isumaqatigiinniutigeqqinneqarput. Isumaqatigiissut nutaaq januaarip aallaqqaataaniit 2013-mi decembarip 31-anut 2015-mi atuuppoq. Isumaqatigiissummut tapiliussap nutaap 2015-imi naammassillugu isumaqatigiinniutigineqartup aamma 2016-imiit 2020-mut atuuttussap atuunnerani 2016 ukiuuvooq siulleq.

Aalisarneq pillugu Peqatigiinnissamut Isumaqatigiissutikkut EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnera tamatumunngalu EU-p akiliutaa malittarisassaliuunneqarpoq. Akiliut ima agguarsimavoq: aalisarnermi akiliutit, aalisariutaatillit akiliutaat kiisalu Kalaallit Nunaanni aalisarnnermik suliaqartut EU-mit aningaasaliissutitigut tapiissuteqarfigineqarneri, taassumalu akerlianik Kalaallit Nunaata aalisakkat isumaqatigiissummi allasimasut naapertorlugit amerlatigisut atugassiisutigissavai. Taakku saniatigut isumaqatigiissummiippoq aningaasatigut immikkoortitat aalisakkat annertussusiisa annertusisinnaaneritut atorineqartussat, tapiliussami annertussutit isumaqatigiissutaasimasut qaangerlugit EU-mut pisasseeqqinnissamut periarfissaqassappat.

2016-imi EU-mik Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissummi killiliussat iluanni suleqateqarnermi Joint Committeemi immikkoortunut tapiissuteqartarneq pillugu aqqiussineq malillugu nalunaaruteqartarnermut sammisitaaneruvoq. Tassunga atatillugu pingaartumik aprilimi (13.-15.) upernaakkut ataatsimiinnermi isumaqatigiissummut tapiliussap pisoqqap naggaserneqarnissaa sammineqarpoq, tassami 2015-imut nalunaaruteqartoqartussaammat

taamatullu ukiut isumaqatigiisummut tapiliussap atuuffigisimasai tamakkerlugit ataatsimut nalunaarusiorneqartussaallutik. Peqatigitillugu isumaqatigiisummut tapiliussami nutaami siunissami nalunaaruteqartarnermut allanneqartartussat oqallisigineqarput.

Joint Committee ukiakkut ataatsimiipqoq 2016-imi novembarimi (22.-25.) Bruxellesimi. Tassani 2017-mut EU-mut tutsinneqartussat inaarutaasumik aalisagartassiussutissanik aalajangersaaneq isumaqatigiisutiginerqarpoq kiisalu ingerlataqarfimmuq tapiissutit pillugit manna tikillugu sulineq nanginneqassalluni. Ataatsimiinnermi tassani nunanik suleqatigisanik aappasaanneerluni isumaqatigiinniartoqarpoq ingerlaannartumik.

18.8 KALAALLIT NUNAATA RUSLAND-ILLU AKORNANNI AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISUT 2017-IMULLU TAPILIUSSAP NAAMMASSINEQARNERA

Kalaallit Nunaat aamma Rusland 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiisuteqarsimapput, kiisalu aalisarnermi aamma ilisimatusarneq pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiisut aqutugalugu kalaallit angallataat russit imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarput, kiisalu russit angallataat Kalaallit Nunaata imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarlutik. Isumaqatigiisut Norge-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiisummut atasutut isigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata Ruslandillu ulluni 1.-2. december Murmanskimi aalisarneq pillugu isumaqatigiisummut tapiliussassaq isumaqatigiinniutigaat, tassa Danmarkip/kalaallit Nunaata aamma Ruslandip akornanni Aalisarneq pillugu isumaqatigiisut 7. marts 1992-imeersoq naapertorlugu. Angusat inernerit eqqarsaatigalugit 2017 pillugu TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Inatsisartunut Naalakkersuisut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq. Ruslandimik isumaqatigiisut kalaallit nunaanni aalisarnermik

inuussutissarsiuteqartunut naammaginaratorujussuussasoq nalilerneqarpoq.

18.9 NORGE-P KALAALLIT NUNAATALU AKORNANNI 2017-IMUT ISUMAQATIGIISUMMUT TAPILIUSSAMIK INGERLATSINISSAQ KIISALU AALISARNERMUT ISUMAQATIGIISUT.

Kalaallit Nunaat aamma Norge 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiisuteqarsimapput kiisalu aalisarneq aamma ilisimatusarneq pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiisut aqutugalugu kalaallit angallataat Norge-p imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarput, kiisalu Kalaallit Nunaata imartaanni aalisagaqarneq pillugu ilisimatusarnissamut suleqatiginneq. Isumaqatigiisut Ruslandip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiisummut atasutut isigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata aamma Norge-p 2014 pillugu aalisarnermut tapiliussaq pillugu Kopenhagenimi 8. - 9. december 2016-imi isumaqatigiinniarnit ingerlappaat. Angusat inernerit eqqarsaatigalugit 2017 pillugu TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Inatsisartunut Naalakkersuisut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq. Norgemik isumaqatigiisut kalaallit nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiuteqartunut naammaginaratorujussuussasoq nalilerneqarpoq.

18.10 KALAALLIT NUNAATA SAVALIMMIULLU AKORNANNI AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISUT AAMMA ISUMAQATIGIISUMMUT 2017-MUT TAPILIUSSAP NAAMMASSINEQARNISSAA

Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut 1997-imi illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu

isumaqatigiissuteqarsimapput kiisalu aalisarnej pillugu suleqatigiillutik Isumaqatigiissut aqutugalugu kalaallit angallataat Savalimmiut imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarput. Isumaqatigiissummi illugiilluni pisassiissutit annikitsuinnaat pineqarput, kisiannili Kalaallit Nunaata aalisarnikkut Savalimmiunik allatigut attaveqarnera pissutigalugu pingaaruteqartutut isigineqarluni, siullermik suleqatigiiffissuarni NAFO-mi aamma NEAFC-mi. Ukiut tamaasa isumaqatigiissuteqartarnissamut atatillugu anguniagaq tassaavoq kalaallit angallataat pillugit aalisarnissamut periarfissat eqqarsaatigalugit pitsaanerpaamik angusaqarniartarnej.

Isumaqatigiissut naapertorlugu savalimmiormiut kalaallillu aallartitaat ulluni 12.-13. december 2016-mi naapippat aamma 2017-imut illugiillutik aalisarnermut pisinnaatitaaffiit isumaqatiginninniutigalugit. Angusat inerneri eqqarsaatigalugit 2017 pillugu TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Inatsisartunut Naalakkersuisut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq. Isumaqatigiissut ilaannikkut allanut atatillugu isumaqatigiinningsutaasinnaasut iluarsineqarnissaannut atornejartarsimavoq. Norgemik isumaqatigiissut kalaallit nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiuteqartunut naammaginaratorujussuussasoq nalilernejarpoq.

18.11 ISLANDIMIUT KALAALLILLU AALISARNEQ PILLUGU ATAATSIMOORLUTIK ATAATSIMIITITALIAAT

Kalaallit Nunaat aamma Islandi januar 2013-mi isumaqatigiissuteqarput, Islandimiut kalaallillu aalisarnej pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliamik pilersitsimmata. Islandi aamma Kalaallit Nunaat aalisakkat arlallit avissimavaat, assersuutigalugu qalerallit, ammassaat aamma suluppaagaq itisoormioq, aamma Aalisarnej pillugu ataatsimiititaliaq pilersinneqarluni aalisakkanik taakkuninnga piujuartitsinermik tunngaveqartumik aqutsinissaq qaninnerusumillu suleqatigiinnissaq angusinnaajumallugu. Taakku saniatigut ataatsimut soqutigisat suliat allat

oqallisigineqartarput, soorlu NAFO-mi, NEAFC-mi oqalliffinnilu allani suleqatigiinnerit, tulaassinissamut periarfissat aamma illuatungeriit marluullutik soqutigisaannik qaninnerusumik suleqatigiiffiusinnaasut allat. Aalisarnej pillugu ataatsimoorluni kommissionimi Island Kalaallit Nunaallu aalisakkanut ataatsimoorussanut qalerallinnut (2013) aamma suluppaakkanut (2015) ataatsimoorluni ingerlatsinissamik isumaqatigiissusiorput.

Islandimiut Kalaallillu Aalisarnej pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaat februar 2017-imi Nuummi ataatsimiippat, tassani aalisakkat ataatsimoorussat qanoq innersut, ataatsimut aalisakkanik misissuinermi suliniutit tulaassinissamut periarfissat oqallisigineqarlutik.

18.12 KALAALLIT NUNAATA, ISLANDIP AAMMA NORGE (JAN MAYEN) AKORNANNI IMARTANI AMMASSAT PILLUGIT KALAALLIT NUNAATA, ISLANDIP NORGELLU ISUMAQATIGIISSUTAAT

Kalaallit Nunaata, Islandip aamma Norge (Jan Mayen pissutigalugu) akornanni immikkoortumi tassani ammassannik ataatsimoorussanik aqutsineq pillugu 1989-imi isumaqatigiissuteqarsimavoq. Maannakkut ilusiusoq isumaqatigiinniaqqinnerup 2003-imi nutaamik isumaqatigiissuteqarnermik kinguneqartup inerneraa.

APNN 2016-imi Island aamma Norge nutaamik ammassat pillugit isumaqatigiissuteqarfiginiarlugit isumaqatigiinniarnernik aallartitsivoq. Kalaallit Nunaat maannakkut isumaqatigiissummi isumalluutit tamarmiusut 11 %-iinik pisassaqarpoq. Uumassuilinnik paasissutissat nutaat takutippaat ammassat ilarpaalorujussui Kalaallit Nunaata qanittuanut nuussimasut taamaammat maannakkut isumaqatigiinniartoqarpoq Kalaallit Nunaat annertunerusunik pissarsitinniarlugu.

18.13 ATLANTIKUP AVANNAANI MILUUMASUT IMARMIUT PILLUGIT SULEQATIGIIFFIK (NAMMCO)

Kalaallit Nunaat - Norge, Island aamma Savalimmiut peqatigalugit Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik (NAMMCO) ilaasortaavoq. NAMMCO 1992-imi pilersinneqarpoq aamma Atlantikup avannaani miluumasut imarmiut pillugit allanngutsaaliuinermik, aqutsinermik misissuinermillu suliaqarluni. Nunat allat soorlu Canada, Rusland aamma Japan NAMMCO-mi alaatsinaattutut peqataasarput.

April 2017-imi Nuummi 25-ssaannik ataatsimiittoqarpoq aamma NAMMCO ukiunik 25-nngortorsiortillugu nalliuttorsiorneqarluni taamanikkut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisuusoq tikilluaqqusilluni peqataallunilu. Oqalugiarnermi NAMMCO-p ilisimatusarnermut tunngasunik sulinera nunallu immikkoortuisa suleqatigiinnerat pisortat ingerlatsinerannut siunnersuisarnermut tunngavigineqartut sammineqarput. Maannakkut iluatsittoqarnera takuneqarsinnaanngorpoq uumasooqatigiit ilaasa ikiliartornerat unitsinneqarmat illuatungaannullu saatinneqarluni.

Kalaallit Nunaat ukioq manna ukiumoortumik ataatsimiinnerup kingorna ukunani siulittaasunngorpoq: NAMMCO-mi Siunnersuisooqatigiit aamma Arfernik aqutsineq pillugu komité.

Asseq: Taamanikkut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisup Hans Enoksenip tikilluaqqusinerama ammaallunilu oqalugiarnera.

NAMMCO-mi nunatta kisimi iluaqutigisaani imaluunniit nunat sanilit peqatigalugit iluaqutigisaani imaani miluumasut tamarmik nungusaataanngitsumik iluaqutiginnissaannut

Naalakkersuisut suliaqarput. Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut kissaatigivaat biologit siunnersuinerat pissarsiarineqarsinnaasoq pitsaanerpaaq qulakkeerneqassasoq – piniarnermik inuussutissarsiuqartunik siunnersuinerup saniatigut – imaani isumalluutunik aqutsinermut atatillugu.

Naalakkersuisut 2016-mi ukiut siulii assigalugit siusinnerusukkut NAMMCO-p inassuteqaataasa atulersinnissaannut kiisalu ajornartorsiuteqarfiusinnaasuni nungusaataanngitsumik iluaquteqarneq pillugu sulinerup nukittorsarnissaanik suliaqarput. Tassunga atatillugu piniarnermik inuussutissarsiuqartuniit peqataasoqarluni tapersersuisooqarpoq taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusineqarluni.

Imaani miluumasunik piniarnissamut iluaquteqarnissamullu pisinnaatitaaffik NAMMCO-mi tunngavinni tamatigut atatitsisuusimavoq. Tassunga aamma ilaavoq pisinnaatitaaffiup taassuma kingunerimmagu pisat piujuartitsinermik tunngaveqartumik ingerlanneqarnissaannut pisussaaffeqarneq aamma uumasut anniartinneri annikitsumiitinneqarluni, peqatigisaanillu periutsit atortullu atorineqartut piniartunut ulorianartorsiortitsinatik. Piniariaatsit taakkuninnga pitsannguutaasinnaasut taamaattumik NAMMCO-p manna tikillugu sulinerani qitiusumik inissisimapput.

Ukiumoortumik ataatsimiinnissap tullia Norgemi april 2018-mi pissaaq.

18.14 NUNAT TAMALAAAT ARFANNIARNEQ PILLUGU ATAATSIMIITITALIARSUAT - IWC

Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC) tassaavoq nunani tamalaani suleqatigiiffik 2016-mi nunarsuaq tamakkerlugu nunanik 88-nik ilaasortaartoq, nunarsuarmi arfernik angisuunik eqqortumik aqutsinermik isumaginnittusaaq, taamaalillunilu arfanniarnerup ineriartortittuarnissaa periarfissaalersillugu. 1986-mili nunarsuarmiut

unitsigallarnikuupput, arfnerit tunisassianik niuernerpalaartumik iluaquteqarnissamik inerteqquteqartoq. Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiit ataanni ilaasortaavoq.

Kunngaqarfik Danmark taannaavoq IWC-p tunngavigisaanik isumaqatigiisummik atsiorsimasoq. Taamaalilluni IWC-mi ataatsimiinnerni qallunaat aallartitaannut ilaasuuvoq. Suleqatigiinneq Naalagaaffeqatigiit IWC pillugu suleqatigiissitaani aqqissugaavoq, tassani aamma Savalimmiuni Naalakkersuisut sinniisoqarlutik.

Piujartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarneq pillugu tunngaveqarneq Naalakkersuisunit tapersorsorneqarpoq aamma siunissami qanittumi siunissamilu ungasinnerusumi Kalaallit Nunaanni arfanniarnissamut suli periarfissaqarnissaq sulissutigalugu. Naalakkersuisunit annilaangassutigineqarpoq piujartitsinermik tunngaveqarluni iluaquteqarneq pillugu tunngaviup qajannarsisikkiartuinnarnera piffissap ingerlanerani Kalaallit Nunaata arfanniarnissamut periarfissaa aserussagaa.

Piffissami tulliuuttumi suliniutissatut ilimagisat

IWC ilisimaneqartutut arfanniarnermut tunngatillugu illuatungeriit sakkortuumik avisaartuullutik isummanut tamatigut saqqummiussiffiusarpoq. Peqatigisaanik suleqatigiiffimmi Alaskami, Ruslandimi, Kalaallit Nunaanni kiisalu St. Vincent and the Grenadines-imi nunat inoqqaavi killeqartumik arfanniarnissaat pillugu isumaqatigiittoqarsimavoq, tamanna aarlerinangitsumik ingerlanneqarpat, tassa ilisimatuussutsikkut ataatsimiititaliamiit nalunaarut malillugu arfnerit pineqartunit pisarinqarsinnaasut missiliuinerit aamma arferit neqaannik pisariaqartitsineq uppernarsarneqarsimasoq ataqqillugit.

Ukiumoortumik ataatsimiinnermi 2014-mi 2015-2018-mut pisassiissutinit kalaallinut pisassiissutinut akuersisut amerlanerussuteqarnissaannut kalaallinut pisassiissutinit pisariaqartitaannut paasinnittoqarnissaa qulakkeerniarlugu

Naalagaaffeqatigiit aamma IWC-mi ilaasortat allat akornanni pikkunartumik oqaloqatigiittoqarpoq. Pisassiissutit tullianik isumaqatiginninniutigineqarnissaat 2018-imi pissaaq.

Nunap inoqqaavisa arfanniartarnerat (ASW) ataani IWC pisassiissutit pillugit ukiaq 2015-imi Maniitsumi immikkut ilisimasalinnut workshoppertitsisoqarpoq, tassani Naalagaaffeqatigiit ASW nunanut pisassiissutinik agguaassisarnerup politikikkut ingerlanneqaleriartuinnarnera peerniarlugu sulissutigaat. Immikkut ilisimasallit ataatsimiinneranni nunap inoqqaavisa pininnaatitaaffii isiginiarneqarput suliassaqarfiullu taassuma iluani immikkut ilisimasallit nunanit tamalaaneersut qaaqquneqarsimallutik. Tamakku 2016-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi saqqummiunneqarput ataatsimiititaliarsuarmilu taamatut sulinerup ingerlaqqinneranut tunngavigineqartartussaassagunarlutik. Ataatsimiititaliarsuarmi nunap inoqqaavisa pininnaatitaaffiinik nunanilu tamalaani malittarisassanik akuersissutigineqarsimasunik nunat ilaasortaasut arlallit isumaqataaffigisaannik kisiannili IWC-mi malinngisaannik tunngaviumumik paasinninnissaq amigaataajuarsinnarpoq. Kommissionimi ataatsimiinnissap tullia tassaavoq oktober 2018-mi.

18.15 UUMASUNIK NUNGUTAANISSAMIK ULORIANARTORSIORTUNIK NIUERNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISUT - CITES

CITES-imi allattuiffik I uumasunik pisassiissutigineqartunik ukuninnga imaqarpoq: tikaagulliusaaq, arfivik, kigutilissuaq aamma tikaagullik (Tunu). Timmissanit taaneqarsinnaapput kalaallit nunaanni nattoralik, kiinaaleeraq aamma kissaviarsuk.

CITES-imi allattuiffiup II makkuninnga pisassiissutigineqartartunik imaqarpoq: qilalukkat qaortat, qilalukkat qernertat, tikaagullik (Kitaani) aamma nanoq kiisalu niisa, niisarnaq, aarluk aamma aarluarsuit pisassiissutigineqarneq ajortut.

CITES-imi allattuiffik III uumasunik pisassiissutigineqartumik uuminnga imaqarpoq: aaveq.

CITES COP17-imi nannut

USA aalajangerpoq COP17-imi nannut CITES-imi allattorneqartarnerat pillugu siunnersuuteqaqqinniarnani.

EU illuatungaatigut tammajuitsussarsiorluni piniartitsisarnerup sukateriffigineqarnissaanik siunnersuuteqarpoq, tassani nanoq taaneqarluni. Kalaallit Nunaata nannunit tunisassianik avammut nioqquteqarnermik unitsitsigallarneq nammineerluni 2008-mili atuutilersinnikuuaa. Maannakkut Kalaallit Nunaanni tammajuitsussarsiorluni nannunniarnissaq inertequtaavoq.

18.16 PINNGORTITAP

ALLANNGUTSAALIORNERA PILLUGU NUNAT TAMALAAK KATTUFFIAT (IUCN)

Pinngortitap Allannngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN) tassaavoq pinngortitap allannngutsaaliornera pillugu suleqatigiiffik nunarsuarmi pisoqaanersaq anginersarlu, pinngortitami uumassuseqartut assigiinngisitaartuunerinik allannngutsaaliuineramik nungusaataangitsumillu iluaquteqarnissamik siunertaqartoq. Suleqatigiiffimmi ilaasortat tassaapput naalagaaffiit, naalagaaffinni oqartussat kiisalu soqutigisaqatigiilluni suleqatigiiffiit (NGO). Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiit aqqutigalugit ilaasortaavoq.

IUCN Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffimmik inerisaasimavoq aamma naasut uumasullu aarlerinartorsiorlinneqartut pillugit nunani tamalaani Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffinnik saqqummersitsisarluni. "Allattaavinnut aappalattunut allataqarnissamik naliliinermi" naasut uumasullu nungutaaratarsinnaanerannik naliliineq pineqarpoq pineqartut ataatsit arlallilluunniit pitsaassutsikkut amerlassutsikkullu tunngavissanik naammassinnissimanersut assigiinngitsunut inissillugit.

Kalaallit Nunaat 2016-imi suleqatigiiffiup kingullermik ataatsimeersuarneranut peqataangilaq, tassa

siunnersuuteqartoqanngimmat tamakkuninnga Kalaallit Nunaanneersunik toqqaannartumik atuisunik.

18.17 QILALUKKAT QAQORTAT QERNERTALLU PILLUGIT ATAATSIMORUSSAMIK KOMMISSION- I – JCNB

Canadap aamma Kalaallit Nunaata akornanni Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissioni (JCNB) 1989-meersoq Canadap/Nunavut aamma Kalaallit Nunaata ilaasortatut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummik (MoU) tunngaveqarpoq - NAMMCO alaatsinaattutut ilaasortaalluni. Avannaata Imaani (Baffin Bugt) qilalukkat qaqortat qernertallu ataatsimoorussat pillugit JCNB ilisimatuussutsikkut ingerlatsinikkullu siunnersuisarpoq, uumasogatigiillu Canadami pigineqanngitsut eqqarsaatigalugit NAMMCO ingerlatsinermut tunngasutigut siunnersuisinnaalluni, kiisalu Kalaallit Nunaata eqqaani qilalukkat qaqortat qernertallu ilisimatusarfigineqarnerannik suliaqarsinnaalluni.

Kommissioni kingullermik oktober 2015-imi Nuummi ataatsimiippoq. Ataatsimiinnermi Canadap Kalaallit Nunaata Kitaatalu akornanni qilalukkanut ataatsimoorussanut qilalukkanik qernertanik pisassiissutit pillugit nutaamik siunnersuineq annertuumik sammineqarpoq. Siunnersuineq pisassiissutinik nuusseriaatsimik nutaamik tunngaveqarpoq, tassani pingaartinneqarpoq Canadami Kalaallillu Nunaanni piniarfinni assigiinngitsuni piniagassat suut iluaqutaanersut. Tulliani ataatsimiittoqassaaq Canadami 2018-imi, ullut suli aalajangerneqanngillat.

JCNB-ip aamma NAMMCO-p Ataatsimoorlutik Ilisimatuussutsikkut Suleqatigiissitaat Kalaallit Nunaanni Tunumi august 2016-imi qilalukkanik qernertanik nutaamik kisitsivoq nalunaaqutsersuillunilu siunnersuinissarlu nutaat 2018-imi siusinnerpaamik piareerseqassasoq naatsorsuutaavoq, tassa NAMMCO-p Ilisimatuussutsikkut Ataatsimiititaliaani suliarineqartussaammat. Siunertaavoq Kap

Tobinip (Kangerlussuaq Scoresby Sund ilanngullugu) aamma kangerluup Umiiviu Kalaallit Nunaanni Tunumi akornanni imartami qilalukkat qernertat qassiunersut kisitsisinik nutaanik pissarsisoqarnissaa. Kisitsisit qilalukkanik qernertanik pisassiissutissanik siunnersuinnermut atorneqartussaapput. Kommissionip najukkami piniartut suleqatigalugit atuisut ilisimasaannik annertunerusumik atuinerup nalinga pingaaruteqassusialu akuersaarpaa.

Siusinnerusukkut inassuteqaatit atulersinnissaat kiisalu nungusaataangitsumik iluaquteqarneq siunertaralugu Naalackersuisut sulinertik ingerlatiinnassavaat. Tassunga atatillugu ilimagineqarpoq pimoorussisumik peqataasoqassasoq aamma piniarnermik inuussutissarsiuteqartut ilanngussisassasut taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusilluni.

18.18 OSLOMI NANNUT PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT

Danmark Kalaallit Nunaat sinnerlugu Oslomi isumaqatigiissummik taaneqartumut, The International "Agreement on the Conservation of Polar Bears and their Habitat" 1973-imeersumut akuersisimavoq, tassani siunertaq pingaarneq tassaalluni nannut ataatsimoorunneqartut pillugit nannut pillugit ilisimatusarneq illersuinerlu pillugit naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnissaq. Kalaallit Nunaata nannut Kalaallit Nunaata eqqaaniittut illersorneqarnerannut aqunneqarnerannullu akisussaaffik tamakkerlugu 1985-imi tiguaa, naalagaaffiillu sineriallit nanoqarfiusut nunani tamalaanik, nunarsuup immikkoortuinik nunallu marluk akornanni suleqateqarneq ilanngullugu. Suleqatigiinneq taanna annerusumik IUCN-imi nannut pillugit immikkut sammisaqartukkut (PBSG) nunallu nanoqarfiusut (naalagaaffiit sineriallit) oqaloqatigiittarneritigut ingerlanneqarpoq. Nannunik illersuineq eqqissisimatitsinissarlugu pillugit tatisimanninnerup sakkortusiartornera pissutigalugu PBSG-imi aamma Naalagaaffinni sinerialinni suliasat aamma annertusiartorput. Taamaattumik PBSG aalajangerpoq ukioq

allortarlugu ataatsimiittoqartassasoq. PBSG naalagaaffinnut sinerialinnut siunnersuisutut isumannaallisalerpoq, oqaloqatigiilluni ataatsimiittarnerit 2007-mi aallarteqqinneqarlutik. PBSG-mi ataatsimiinneq kingulleq juni 2016-mi ingerlanneqarpoq.

Kalaallit Nunaat naalagaaffiit sineriallit ataatsimiinnerinut peqataasarpoq aallartitanilu aqutugalugit ilaatigut suleqatigiissitani suleqataalluni naalagaaffiillu sineriallit ataatsimiinneranni. Isumaqatigiissummi ataatsimoorussanik nanoqartut nunat akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiortoqassasoq kaammattuutigineqarpoq. Siunertaq tassaavoq nannut ilisimatusarfigineqarnissaat illersorneqarnissaallu pillugit nunat nanoqarfiusut suleqatigiinnissaat. Allattoqarfiliisoqarnissaa sulissutigineqarpoq Isumaqatigiissummi pisussaaffiit nunani naammassineqartarput aamma nunat ataatsimoorussamik nanoqarfiusut akornanni ataqatigiissaarisooqartarluni.

Naalagaaffiit nanoqarfiusut isumaqatigiissut naapertorlugu ataatsimoorlutik september 2015-mi Ilulissani Kalaallit Nunaanni ataatsimiipput, nannut pillugit aqutsinissamut periusissamullu pilersaarut ataatsimoorusaaq tamanut ammasumik saqqummiunneqarluni, aamma naalagaaffinnit nannunut sinerialinnit tamanit atsiorneqarluni. Naalagaaffiit sineriallit tulliani ataatsimiissapput 2018-imi USA-mi.

18.19 NANNUT PILLUGIT JOINT COMMISSION-I – JCPB

Oktober 2009-mi Kalaallit Nunaat, Canada / Nunavut Kane Basinnimi aamma Baffin Bugtimi nannunut ataatsimoorussanut tunngatillugu siunissami ataatsimoorluni aqutsinissaq ilisimatusarnissarlugu pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput (MoU). Uumasooqatigiit Davis Strædimiittut suleqatigiinnermi maannamut ilaatinneqanngillat, uumasooqatigiit tamakkiisumik ilisimasaqarfigineqanngimmata aqutsiveqarfimmillu allamit Nunavimmit aqunneqarmata.

Kommissionimi ataatsimiinnerit marluk ingerlanneqarput, kingulleq 2010-mi. Ilisimatuussutsikkut suleqatigiissitami tulliani ataatsimiinnissaq sulii ullulerneqanngilaq. Kane Basinimi aamma Avannaata Imaani nannunut siunnersuinerit nutaat julip naanerani 2016-imi saqqummiunneqarput. Siunnersuineq nutaaq tiguneqareeriparpat ukiumut annerpaamik pisassiissutigineqartartut akuersissutigineqarnissaannut suleqatigiissitap ataatsimiinnissaa aamma ataatsimoorluni kommissionip ataatsimiinnissaa pilersaarutigineqarput. Ataatsimoorluni kommissionip ilisimatuussutsikkut suleqatigiissitaa qinnuigisimavaa piniarnikkut ajutoorutaasinnaasut naliliisarluni misissorneqarneratigut naatsorsuusioqqullugu, maannakkut pisarineqartartut annertussusiat eqqaamaniarlugu aamma silap pissusaasa allanngornerisa sunniutaat ilanngullugit (sikuunikinnerusarnera/uumasoaqarfiusut). Naliliisaarluni misissuinikkut paasisat Ataatsimoorluni kommissionimut juulip naalernerani saqqummiunneqassapput, taamaalereerpat Ataatsimoorluni kommissioni Canadami september/oktobarimi 2017-imi pisassiissutit Kalaallit Nunaata Nunavut/Canadap akornanni agguanneqarnissaat pillugu ataatsimiissaaq.

18.20 INTERNATIONAL SEAWEED SYMPOSIUM (ISS) 2016, KØBENHAVN, DANMARK

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat ISS 2016-imi APNN-imit sinniisuuffigineqarput, taassuma Kalaallit Nunaanni qeqqussanik isumalluutit pisortanit ingerlatsivigineqarnerat saqqummiuppaa. Ataatsimeersuarneq huntritilinnit arlalinnit peqataaffigineqarpoq ullunilu 19. juni – 24. juni ataatsimiittoqarluni. Tusarnaartut ilaannit qeqqussat Kalaallit Nunaanneersut assut soqutigineqarput, tassami Kalaallit Nunaat pinngortitami minguitsuulluni takisoorsuarmillu sineriaqarluni qeqqussanik nunarsuup ilaanut allanut qeqqussanik tunisassiornissaminut tuniniaanissaminullu annertoorujussuarneq periarfissaqarmat.

Taamatuttaaq ISS 2016-imi Pinngortitaleriffiup Nuup eqqaani Kangerluarsunnguami qeqqussanik naatitsiniarluni suliniutigisai pillugit assiliartalersukkanik saqqummiussisoqarpoq.

19 INUUSUTISSARSIORNERMUT, SULIFFEQARNERMUT, NIUERNERMUT NUKISSIUTEQARNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK (ISNNN)

19.1 TUNNGAVIUSUMIK ATUGASSARITITAT

Kalaallit Nunaanni ilaatigut nutaaliornikkut inuussutissarsiutinillu ingerlaavartumik ineriartortitsillunilu inerisaanikkut siunissami atugarissaarnissaq qulakkeerniarlugu inuussutissarsiordermi sinaakkutitigut atugassarititaasut pitsanngorsaaffiginiarlugit ukiup ingerlanerani sulisoqarsimavoq. Aningaasarsiorfissanik pilersitsinissaq taamaasillunilu suliffissanik inuiaqatigiinnilu isertitsissutaasinnaasunik amerlanerusunik pilersitsinissaq siunertaavoq.

Nunat allamiut aningaasaliisussat pilersaarniarneqarneranni atugassatigut tunngavissat nunani assigiinngitsuni killissatigut inatsisinut naleqqussarlugit nutartertuarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq. Kingullertut atorneqalersoq tassaavoq immikkut misilerakkanik atulersitsineq taannalu aqutugalugu ineriartortitsineq siuarsarneqarsinnaassaaq nutaaliornikkullu aqqiisooqartalerluni nunat tamalaat akornanni periutsinut assigiissaarinikkut. Naalakkersuisut ukiorpaalunni Kalaallit Nunaani suliffeqarfinnut aningaasalersuinissamut periarfissanik pitsanngorsaallutik suliaqarnikuupput. Taamaasiornikkut - najukkani ataasiakkaanni aallarnisaasartut anginngitsut nunanilu assigiinngitsuni ingerlatseqatigiiffiit angisuut - nunatta avataanit aningaasaliisussanik qularnaveeqqusiisussanillu pissarsiorsinnaanissaat ammaaneqarpoq.

Taamaasillutik ingerlatseqatigiiffiit makku Kalaallit Nunaannut isiginnertik annertusisimavaat.

- Avammut Tuniniaanermi Aningaasanut Pisassanut Aningaasaateqarfik (Eksportkreditfonden)
- Ineriartortitsinerneq Aningaasaateqarfik
- Den Nordiske Investeringsbank

- Europæiske Investerings Bank (Europamit aningaasaliinissamut aningaasaateqarfik)

19.2 PILERISAARISARNEQ NIUERNIKKULLU NITTARSAASSISARNEQ

Kalaallit Nunaata avammut niuernera siuarsarniarlugu aammalu Kalaallit Nunaat pisuni assigiinngitsuni nittarsaassinnaajumallugu ukiup ingerlanerani suliasat makku pingaartillugit aallunneqarsimapput:

- Kalaallit Nunaat takorniarfissatut
- Sermip ergullu avammut nioqutiginissaat
- Inuussutissarsiutinut tunngatillugu sinaakkutitigut atugassarititaat nutarterneqarneri
- Aalisakkanik/qalerualinnik puisinillu tunisassianik nunatta avataanut niuruteqartarneq niuernikkullu nittarsaassisarnerit
- Nukissiuutinut tunngatillugu nunani tamalaanni nittarsaanneq, tassunga ilanngullugu ergup nukinganik atuinissamut periarfissat
- Nunap immikkoortuini suleqatigiinneq inuussutissarsiutinillu ineriartortitsineq

Inuussutissarsiorderneq, Suliffeqarnerneq, Niuernermut Nukissiuuteqarnerneq Nunanullu Aallanut Naalakkersuisuusimasooq Vittus Qujaukitsoq, ulluni 30. oktober – 6. november 2016 Kinami niuernikkut nittarsaassinerneq peqataavoq. Tikeraarnerneq siunertarineqarpoq kalaallit nerisassaataanik nittarsaassinissaq puisit amii aalisakkanillu tunisassiat aallaavigalugit, tassungalu atatillugu Beijingimi ilaatigut ingerlatseqatigiiffiit aatsitassarsiordermik takorniaqarnermillu ingerlataqartut

aningaaseriviit aningaasaliisartut ataatsimeeqatigineqarput. Kinami tikeraarnej illoqarfimmi Rizhaomi suliffissuarmut pulaarnermik ilaqartinneqarpoq, tassani suliffissuaq kalaallit aalisagaataanik qalerualiutaannillu Royal Greenland suleqatigalugu suliarinneqqittarfik pulaarnejarmat. Tamatuma kingorna illoqarfimmi Qingdaomi aalisarnej pillugu isumasioqatigiittut alakkarnejarput. Tikeraarnermittaaq Kinami illoqarfiit annersaasa ilaanni Chongqingimi Nerisassanik Atisanillu saqqummersitsineq ingerlanneqarpoq, tassani kalaallit puisit amiinik tunisassiaat Great Greenland suleqatigalugu nittarsanneqarmata.

Asiami tunitsiviusartunut 2017-imi nittarsasseqqittoqarnissaa siunertaavoq.

28. martsimit – 29. martsimut 2017 Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuteqarnermut Nunanullu Allanut taamanikkut Naalakkersuisuusooq *Inuit Economic Summit-imi* (IES) Alaskami, *Inuit Circumpolar Councilimit* (ICC) aaqjissuunneqarsimasumi peqataavoq.

IES-imi ingerlatseqatigiiffiit qinikkallu assigiinngitsunik saqqummiussisarput. Royal Arctic Line Isittumi misilittakkani pillugit saqqummiivoq, piffissami tassani Naalakkersuisuusooq Vittus Qujaukitsoq Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornikkut periarfissat naalakkersuinikkullu pingaartitat pillugit saqqummiillunittaaq. Royal Arctic Line aamma Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuteqarnermut Nunanullu Aallanut Naalakkersuisooqarfik Anchorage Museum-imi ilassinneqatigiittoqarnerani aaqjissueqataapput. Aaqjissuussinermi tassani Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornikkut periarfissat pillugit filmi naatsoq ilaatigut takutinneqarpoq tamatumalu saniatigut Royal Arctic Linemi pisortaq Verner Hammeken kiisalu taamanikkut Naalakkersuisuusooq Vittus Qujaukitsoq oqalugiarlutik.

IES-imi aalajangiunneqarpoq *Implementation Task Forcemik taaneqartartumik pilersitsisoqassasoq* inuit issittormiut inussutissarsiornermi siunnersuisoqatigiivinik taaneqartumik pilersitsinissamut *International*

Inuit Business Council-imi tunngavissanik - suliaqartussamik.

Piffissami 30. martsimit – 31 martsimut 2017 taamanikkut Naalakkersuisuusooq Vittus Qujaukitsoq illoqarfimmi Wenatcheemi Washingtonimi illoqarfiup Seattlep kangianiittumi paasissutissanik katersivinnut arlalinnut pulaarpoq. Pulaakkat ilaatigut ilagaat datacenteri Bitcoin-imut tunngatillugu paasissutissanik suliaqartartoq. Wenatcheemi ataatsimiinnerit immikkut ilisimasalinnik peqataasunut naapitsisinnanissaanut periarfissiivoq, taakkulu ilaatigut oqaluttuaraat Wenatcheemi erngup nukinga atorlugu innaallagissiorfusinnaasut paasissutissanik suliffissuit sukkasuumik amerlatsikkiartulernissaannut kajumilersitsisimaneri.

NUKISSIUTEQARNEQ

Nukissiutinit mingutsitsinngitsunit innaallagissamik Kalaallit Nunaata imminut pilersulernissaa Naalakkersuisut anguniagaraat. "Nukissiorfiit innaallagissamik pilersuinerataminnerpaamik 90%-iata 2030-imi mingutsitsinngitsunit nukissiuutsineersuunissaat anguniagaavoq". Ilaatigut Kalaallit Nunaanni najukkani mikinerusuni mingutsitsinngitsumik nukissiutinik ineriartortitsillunilu pilersitsisoqassaaq. Tamatuma saniatigut aatsitassarsiorluni suliffissuit suliffissuillumi allat mingutsitsinngitsunik nukissiutinik atuisinnaanissaat - inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu periarfissaatillugu - pisariaqartumik "qissimigaarneqarnissaa" qulakkeerneqartariaqarpoq.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuteqarnermut Nunanullu Aallanut Naalakkersuisuusimasup 2017-imi januaarip qiteqqunnerani Siemens Tysklandimi Portugalimilu pulaarpai. Pulaarnermi Tysklandimi innaallagissamik pilersuinermi atortut misiligutigineqarneri/pisuusaartitsinerit aqqtugalugit angusat nassuiaatigineqarlutillu takutinneqarput, ilaatigullu takutinneqarluni nukissiutinut suliniutit diesel atorlugu generatorit, seqineq atorlugu nukissiutit

aammalu batteriit atorlugit nukimmik pilersitamik toqqorsinnaanerit inini immikkoorluinnartuni ingerlanneqartut saqqummiunneqarlutillu takutinneqarput. Erngup nukinga atorlugu nukissiutit mikisut 2 MW angullugu innaallagissiorsinnaasut, Kalaallit Nunaanni inoqarfinni minnerni pilersuinissamut atatillugu soqutiginaateqarsinnaasut eqqartorneqarput.

Nukissiorfiit angisuut eqqarsaatigalugit erngup nukinga atorlugu nukissiorfik Portugalip avannaaniittoq angalaqatigiinnut takutinneqarpoq, taannalu 740 MW missaanik innaallagissiorparpoq, Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanit 16-eriaatit missaanik pilersuisinnaanerusoq. Erngup nukinga atorlugu nukissiorfik Maniitsup eqqaani erngup nukinga atorlugu nukissiorfiusinnaasup aluminiummimik aatsitsivissap inissinneqarnissaa eqqarsaatigalugu Alcoamit siusinnerusukkut misissuiffigineqarsimasup piginnaasaata annertoqatigaa.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuteqarnermut Nunanullu Aallanut Naalakkersuisoqarfik piffissami aggersumi nukissiutinut tunngatillugu immikkoortumut pilersaarusiortussaavoq, tassunga atatillugu Kalaallit Nunaanni erngup nukinga atorlugu annertuumik nukissiorsinnaanissamut periarfissat nunani tamalaanni nittarsaassutigineqarnissaanut pilersaarummik ilaatigut suliaqartoqassaaq.

19.3 NUNAT ARLALLIT INGERLATAAT

URAN

Kalaallit Nunaata siunissami uranimik aatsitassarsiorneranut avammullu tuniniaasinnaaneranut tunngatillugu Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata suleqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusiornissaat pisariaqartoq Urani pillugu nalunaarusiami 2013-imeersumi erseqqissarneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu Kalaallit Nunaata siunissami aatsitassarsiornissaanut avammullu tuniniaanissaanut tunngatillugu nunanut allanut illersornissamullu politikikimi naalagaaffiullu isumannaatsuunissaanik politikikimi pissutsit immikkut ittut pillugit isumaqatigiissut Danmarkip

aamma Kalaallit Nunaata januaarimi 2016-imi atsiorpaat.

Danmarkip Kunngeqarfimmi Danmarkimi siaruarterinnginnissamik apeqqut akisussaaffigaa, tassunga ilanngullugit Isumannaallisaanermi iliutsit kiisalu marloqiusamik atuilluni (dual-use) tunisassiat isumannaatsuunissaat avammullu tuniniarneqarnissaat, Kunngeqarfiup Danmarkip siaruarterinnginnissamik nunanut tamalaanut eqqortitsinissaa qulakkeerniarlugu ataatsimut isummernissamut isumaqatigiissummi sinaakkusiisoqarpoq.

Nunanut allanut uranimik avammut tuniniaasartunut sanilliullugu nunat tamat akornanni pitsaassutsit qaffasinnerpaat eqqortinneqarnissaat pillugu Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akisussaaffeqarnerat isumaqatigiissummi erseqqissarneqarpoq.

Isumannaallisaaneq avammullu tuniniaanermik nakkutilliineq pillugit Danmarkip Kalaallit Nunaannut inatsisaanut nutaanut isumaqatigiissummi aamma tunngaviliisoqarpoq, tassunga ilanngullugit avammut tunisat eqqortumik illersorneqarnissaat sorsunnerunngitsumullu atornerqarnissaat qulakkeerniarlugit Kalaallit Nunaannit qingornilinnik avammut tuniniaanermi Kalaallit Nunaata qingornillit pillugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit malissagai.

Kalaallit Nunaata avammut tuniniaanera pillugu inatsit nr. 616 aamma Kalaallit Nunaannut sillimaniarmi iliuusissat pillugit inatsit nr. 621 ulloq 8. juni 2016 akuerineqarput. Avammut tuniniaanermik nakkutilliineq pillugu inatsimmi nr. 616-imi aamma isumannaallisaanermik iliuusissat pillugit inatsimmi nr. 621-mi immikkoortualunngorlugit aalajangersakkat maannakkut piareersarneqarput.

Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni oqartussat suliamut attuumassuteqartut naammassisinnaasaannik annertusaanermut eqqortunillu piginnaasaqarnissap qulakkeernissaanut atatillugu, Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) augustimi 2016-imi isumasioqatigiinnermik aqqissuisuuvoq. Isumasioqatigiinnermi Nunat Tamat Akornanni

Nukissiutinik Nakkutilliiviup (IAEA), Euratomip aamma ASNO-p (Australiami sillimaniarnermut siaruarterinnginnissamullu tunngasunik allaffiup) peqataaffigisaannik nunami namminerimi illersueriaatsip piviusunngortinnissaa sammineqarpoq.

Kalaallit Nunaata siunissami aatsitassarsiorsinnaaneranut avammullu tuniniaasinnaaneranut atatillugu nunanut allanut, illersornissamut naalagaaffiullu isumannaatsuunissaanik politikimi immikkut apeqqutit pillugit isumaqatigiissutit ilaatut, qinngornillit pillugit isumaqatigiissutit arfinilinni Kalaallit Nunaata nangaassuteqarsinnaanera atorunnaalerpoq.

Atomimit qinngornillit pillugit isumaqatigiissutit nunamut namminerimut atuutitinninnissat sisamat 2016-imi atorunnaarsinneqarput. Tassani ilaapput atomimit qinngornillit atorlugit pinerliiniartarnernik akiuineq pillugu nunat tamat isumaqatigiissutaat, atomimik ajutoornermi imaluunniit atomimit qinngornillit pissutigalugit ajornartoornermi ikiuinissaq pillugu isumaqatigiissut, atomimit qinngornillit isumannaatsuunissaat pillugu isumaqatigiissut aamma ikummatissanik atornikunik isumannaatsumik passussisarneq aamma qinngornilinnit eqqagassanik passussisarneq pillugit ataatsimut isumaqatigiissut.

Tamassuma saniatigut Sulisut qinngornernut ioninngortitsisartunut illersorneqarnissaat pillugu ILO-mi isumaqatigiissutit nr. 115-ip aamma Qinngornernut illersuineq pillugu isumaqatigiissutit 2005-imi allanngortinnerata nunami namminerimi atuutitinninnissaasa atorunnaarsinnissaat eqqarsaatigalugu Danmark aamma Kalaallit Nunaat suliaqarput. Sulisut qinngornernut ioninngortitsisartunut illersorneqarnissaat pillugu ILO-mi isumaqatigiissutit nr. 115-ip atortussanngortinneqarnissaa Inatsisartut siusinnerusukkat akuerinikuuaat. Namminersorlutik Oqartussat taamaalillutik immikkoortuni arlalinni nalunaarusiornikuupput, taamaalilluni isumaqatigiissutit tamassuma kingorna atuutilersinneqarlutik.

Taamanikkut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut,

Nukissiuteqarnermut Nunanullu Allanut Naalackersuisuusoq IAEA-p 60-issaanik Wienimi septembarimi 2016-imi ataatsimeersuarnerani peqataavoq, tassani ikiuisarneq pillugu isumaqatigiissummut aamma atominit qinngornillit pillugit sullimaniarneq pillugu isumaqatigiissummut tunngatillugu Kalaallit Nunaata nangaassuteqarsinnaanerani taamaatitsisumik pisortatigoortumik allagaatit allattaanermut Yukiya Amanomut tunniunneqarput. Tamassuma kingorna allattaaneq Yukiya Amano ulluni 8.-10. maj 2017-imi Kalaallit Nunaannut tikeraarpoq, tassani ilaatigut Kujataani Kuannersuarimi uraneqarfimmut angalatitsisoqarluni.

ILO-mi ISUMAQATIGIISSUTIT

ILO FN-ip ataani suleqatigiit pingasut nakkutilliinerimi suleqatigiiffigaat, naalackersuisunit, sulisitsisunit sulisullu sinniisuunit peqataaffigineqartoq. ILO arnat angutillu tamarmik naammaginartumik suliffeqarnissaat siuarsarniarlugu sulinerimi pitsaassutsinik aalajangersaasarpoq, politikkinik ineriartortitsisarpoq suliniutinillu ilusilersuisarluni.

Kalaallit Nunaat ukiut suliiinisulli Danmark peqatigalugu ILO-p Genevemi 2017-imi suliaqarluni ataatsimeersuarnissaani peqataassaaq.

Inatsisartut UPA 2015-imi aalajangerpaat ILO-mi isumaqatigiissutit pingaernerit tallimat Kalaallit Nunaata Kalaallit Nunaannut nangaassuteqarnermut tunngasut atortussanngortissagai. Isumaqatigiissutit pingaernerit imaraat nunarsuarimi inuit piginnaatitaaffiit sulisullu kattuffeqarnissaat aamma ataatsimut isumaqatigiissutinik isumaqatigininniartarnerit pillugit killilersorneqaratik tunngaviumik pisinnaatitaaffii; pinngitsaalisalluni sulisarnerit suulluunniit atorunnaarsinneqarsinnaanissaat; meeqqat sulisarnerisa atorunnaarsivinnissaa; aamma suliffeqarneq inuussutissarsiornerlu eqqarsaatigalugit assigiinngisitsisarnerup atorunnaarsinneqarnissaa.

Isumaqatigiissutit pingaernerit suli Kalaallit Nunaannut atuutitineqanngitsunik kingullernik tallimanik Kalaallit Nunaata piffissami 2017-imiit 2020-mut ilanngussinissaa siunertaralugu suliaq aallartinneqarnikuuvoq:

- nr 98 kattuffilorsinnaatitaaneq aamma ataatsimut isumaqatiginninniarsinnaatitaaneq pillugit,
- nr 100 assigiinnik akissarsiaqarneq pillugu,
- nr 111 suliffeqarneq inuussutissarsiornerlu eqqarsaatigalugit assigiinngisitsisarneq pillugu,
- nr 138 sulissagaanni ukiunik minnerpaaffiliineq pillugu,
- nr 182 meeqqat ajornerpaanik sulisinneqartarnerannik atorunnaarsitsineq pillugu.

EXTRACTIVE INDUSTRIES TRANSPARENCY INITIATIVE (EITI)

EITI suleqatigiiffiuvoq, ilaatigut akileraarutininik isertitat/royalty, piginnittuunerit aamma aatsitassanik aqutsinermi suliaqarnerit aaqqissuussaanaissaannut tunngatillugu nunat aatsitassarsiorfiusut ammasuunissaannik suliaqartoq.

Kalaallit Nunaanni politikikkut kissaatigineqarnikuuvoq EITI-mut

annertunerusumik atassuteqalersinnaanermi iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqarnissaat. Tamanna tunngavigalugu EITI-mut annertunerusumik atassuteqalersinnaaneq eqqarsaatigalugu inatsiseqartitsinermi isumalluutillu pillugit apeqqutit misissorneqarnikuupput.

EITI pillugu suliaqarneq maannamut kinguneraa *”Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inuussutissarsiornermi suleqatigiinnerup siuarsarnissaa pillugu nalunaarussiaq”-mi inassuteqaateqarnermik*. Tassani allaqqavoq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorlut ammasumik ingerlatsinissaat qaffasinnerusumillu pitsaassuseqarnissaq qulakkeerniarlugit inassuteqaatigineqartoq, Kalaallit Nunaata Extractive Industries Transparency Initiative-mik (EITI) suleqatigiinnissamk isumaqatigiissutissaanut sinaakkutit annertunerusumik qulaajarneqassasut.

EITI pillugu nassuiaat 2017-ip ingerlanerani naammassineqarnissaa ilimagineqarpoq, tassani apeqqutit taakku annertunerusumik misissorneqassallutik, aamma Kalaallit Nunaannut EITI-mullu tunngatillugu suliaq nanginnissaa pillugu inassuteqaateqartoqassalluni.

20 ISUMAGINNINNERMUT, ILAQUTARIINNERMUT, NALIGIISSITAANERMUT INATSIINILLU ATUUTSITSINERMUT NAALAKKERSUISOQARFIK (IINIAN)

20.1 FN-IP MEEQQAT PILLUGIT

ISUMAQATIGIISSUTAAT: NALUNAARUSIORNEQ MALITSEQARTITSINEQ NALILERNEQARNERLU (SEPTEMBER 2017)

FN-imi Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaani meeqqat politikikkut, aningaasaqarnermi, inuttut atugaqarnermi kulturikkullu pisinnaatitaaffeqarlutik il.il. inuttut nammineertuunerat pillugu arlalinnik aalajangersagaqarpoq nunanit atsioqataasunit ataqqineqartussanik. Nunat inatsisiliornerminni, allaffissornikkut aqutsinerminni il.il. meeqqat pisinnaatitaaffinik attassiniarlutik imminnut pisussaaffilerput.

Kalaallit Nunaata FN-ip Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat 1993-imi atortussanngortippaa.

Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikili 44, imm. 1 naapertorlugu Kalaallit Nunaata Kunngearfiup Danmarkip Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip Komitéanút (Meeqqat pillugit Komitemut) piffissat tallimassaanni nalunaarusiaanút tapersiissutini 2015-imi tunniuppaa.

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsiinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfiup siunnersuutiginiuuua Kalaallit Nunaat pillugu immikkoortoq naalakkersuisoqarfiit suliamut attuumassuteqartut tapersiissutitut suliaat ataqatigiissarniarlugit.

Pisinnaatitaaffinnut isumaqatigiissummi akuersarneqartunut tunngatillugu siuariarnerit iliuutsillu pillugit Meeqqat pillugit Komitemut nassuiaasiornissaq (nalunaarusiornissaq) Kalaallit Nunaata isumaqatigiissut malillugu pisussaaffiisa ilagaat.

Kunngearfiup Danmarkip tamatuma kingorna ilaatigut nalunaarusiaq kingullermillu nalilerneqarnermi inassuteqaatinik malitseqartitsineq tunngavigalugit Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutit eqqortinneqarnerannik nalilerneqarnermi saqqummiissaaq.

Kunngearfik Danmark Meeqqat pillugit Komitemut tullianik septembarimi 2017-imi nalilerneqassaaq. Nalilerneqarnermi Kunngearfiup Danmarkip piffissat tallimaanni nalunaarusiaq malitseqartitsillunilu apeqqutit arlallit ("list of issues") il.il. Meeqqat pillugit Komitep apeqqutiginiuusai aallaavigissavai.

Meeqqat pillugit Komite tamassuma kingorna Kunngearfik Danmarkimut, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaannut, Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutit imarisaata qanoq annertunerusumik eqqortinneqarnissaanut inassuteqaateqassaaq inerniliillunilu oqaaseqaateqassalluni.

FN-ip Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat, Kunngearfik Danmarkip piffissat tallimaanni nalunaarusiaa allagaatillu allat arlallit, ilaatigut kingullermik nalilerneqarneq, inassuteqaatit, inerniliilluni oqaaseqaatit il.il. naalakkersuisoqarfiup nittartagaani kalaallisut, danskisut tuluttullu atuarneqarsinnaapput.

20.2 ARNANUT QANORLUUNNIIT ITTUNIK

ASSIGIINNGISITSINERUP

ATORUNNAARSINNEQARNISSAA

PILLUGU FN-IMIT ISUMAQATIGIISSUT (CEDAW)

Nalilerneqarnermik malitseqartitsineq aamma Piffissap qiteqqunnerani nalilersuineramik tunniussineq

Arnanut qanorluunniit ittunik assigiinngisitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu FN-imit isumaqatigiissummi arnat politikikkut, inuttut atukkatigut, kulturikkut

aningaasaqarnermilu arlalinnik tunngaviusunik pisinnaatitaaffilerneqarput.

Arnanut qanorluunniit ittunik assigiinngisitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu FN-imit isumaqatigiissut Kalaallit Nunaata 1983-imi atortussanngortippaa.

Kunngeqarfik Danmark Arnanut qanorluunniit ittunik assigiinngisitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu FN-imit isumaqatigiissut (CEDAW) pillugu ulloq 24. februar 2015 nalilerneqarpoq. Naliliinermi Kunngeqarfik Danmarkip piffissat arfineq pingajussaanni komitemut nalunaarusiaa kiisalu tamatuma kingorna malitseqartitsilluni apeqqutit "list of issues", CEDAW-imi komitep apeqqutigisai aallaavigineqarput.

Komite tamatuma kingorna Kunngeqarfik Danmarkimut, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaannut, Isumaqatigiissutip imarisaata qanoq annertunerusumik eqqortinneqarnissaanik inassuteqaateqarpoq inerniliillunilu oqaaseqaateqarluni. Komitep Kalaallit Nunaannut inassuteqaataani ilaatigut pineqarput arnanut nakuuserfigineqartarnerat pillugu, naartuersittarnerit ikilisinneqarnissaat, arnat amerlanerusut politikimik suliaqarnissaat il.il. pillugit suliniutit patajaallisarnissaat.

Inassuteqaatinik malitseqartitsinerit ingerlapput, tassunga ilanngullugu iliuusissatut pilersaarut, tassani pineqarluni inassuteqaatit qanoq eqqortinneqarsinnaanersut kiisalu inassuteqaatinik malitseqartitsineri naalakkesuisoqarfiit suliaqatit suliarineqarnissaannik akisussaasussat oqaatigineqarlutik.

Kunngeqarfik Danmarkip Piffissap qiteqqunnerani nalunaarusiaq komitemut martsimi 2017-imi tunniuppaa, tassani ilaatigut pineqarluni illersuineri iliuutsit pitsaassusaasa pissarsiarineqarsinnaanersalu Kalaallit Nunaata patajaallisaaqqinnissaa pillugu komitep inassuteqaataa Kalaallit Nunaata qanoq malissineraa, tassunga ilanngullugu arnat nakuuserfigineqarsimasut qanilleqqusaannginnerat, qanilleqqusinnginneq, uninngaffigineqarnissaannik inerteqquteqarneq peersitsisarnerlu pillugit Danmarkimi inatsisip

2012-ilimeersup aamma Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortinneratigut (kunngip peqqussutaatigut,) kisiannili Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussarlugu.

Kunngeqarfik Danmark tulliani 2019-imi nalilerneqassaaq. Naliliinermi Kunngeqarfik Danmarkip piffissat qulingiluanni nalunaarusiaa aallaavigineqassaaq.

Arnanik Assigiinngisitsinerit Atorunnaarsinneqarnissaat pillugu FN-imi isumaqatigiissut, Kunngeqarfik Danmarkip piffissat tallimaanni nalunaarusiaa allagaatillu allat arlalinnit, ilaatigut kingullermik nalilerneqarneq, inassuteqaatit, inerniliilluni oqaaseqaatit il.il. naalakkesuisoqarfiup nittartagaani kalaallisut danskisullu atuarneqarsinnaapput.

20.3 ISUMAGINNINNERMUT TUNNGATILLUGU NUNAT AVANNARLIIT KILLERNI ISUMAGINNINNERMI MINISTERIISA SULEQATIGINNERAT

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiata Savalimmiuni ullut 10.-12. august 2015 ataatsimiinnerannut atatillugu isumaginninnermi nunat avannarliit killiit (Savalimmiut, Islandi aamma Kalaallit Nunaat) suleqatigiinnerisa patajaallisarneqarnissaannut periarfissat oqallisigineqarput. Nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministeriisa patajaannerusumik suleqatigiinneranni immikkoortut nunat avannarliit killiit isumaginninnermut ministeriisa suleqatigiissutigissallugit pingaartitaat aallaavigineqassapput.

Nunat avannarliit killiit isumaginninnermi isumaqatigiissutissaannut missingiut naalakkesuisoqarfiup suliaraa, taannalu Islandip Savalimmiullu akueraat.

Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi ilaatigut anguniarneqarpoq nunani avannarlerni killerni paarlakaajaalluni ministerit ukiut tamaasa ataatsimiittasasut, ukiumoortumillu ataatsimiinnerit akornanni

suleqatigiittoqartassasoq. Suleqatigiinnermi isumaqatigiinnermi politikkimut tunngasut Savalimmiut, Islandip aamma Kalaallit Nunaata pingaartut aammalu oqallisigissallugit, misilittakkanik paarlaasseqatigiiffigissalugit il.il. pingaartutut aallaaviussapput.

Suleqatigiinnermut isumaqatigiissut nunani avannarlerni killerni isuginninnermut ministerit Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa ukiumoortumik Qaqortumi augustimi 2016-imi ataatsimiinneranni atsiorneqartussaani uugaluarpoq. Islandimi qinersinissaq pissutigalugu atsiornissaq kinguartinneqarpoq.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip atuutilersinneqarnissanut atsiornissaq utaqqineqarpoq, maannakkullu ataatsimiittarnissanut isumaginninnermilu politikkinut suleqatigiissutigissallugit kissaatigineqartunut pilersaarut suliarineqarpoq.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut MR-imi Naligiissitaaneq pillugu Norgemi ulluni 8.-9. maj 2017-imi ataatsimiinnermut atatillugu atsiorneqarpoq, tassa Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoq Sara Olsvig Savalimmiuni Islandimilu

isumaginninnermut naligiissitaanermullu ministerit assigalugit peqataavoq.

20.4 "GLOBAL DIALOGUE ON GENDER EQUALITY IN THE WORLD OF WORK: NORDIC PERSPECTIVES"-IMI PEQATAANEQ

Ulluni 29.-30. novembari 2016 Naalakkersuisoqarfik atorfilinnik peqataatitaqarluni suliffeqarnermi naligiissitaaneq pillugu Helsinkimi ataatsimeersuarnermi peqataavoq. Ataatsimeersuarneq ILO-mit (International Labor Organization) aamma Nunat Avannarliit

Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivinit Finlandip Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivinut siulittaasuuneranut atatillugu aqqissuunneqarpoq.

Ataatsimeersuarnermi immikkut ilisimalsainnit, politikerinit, atorfilinnit ILO-miillu peqataaffigineqartumik naligiissitaaneq, sulineq, erninnermut atatillugu sulinngiffeqarneq, ilaqutariinneq pillugu politikki pillugit arlalinnik saqqummiisoqarpoq, oqallittoqarluni isumasioqatigiittoqarlunilu.

21 PINNGORTITAMUT AVATANGIISINULLU NAALAKKERSUISOQARFIK (PAN)

21.1 ARCTIC MONITORING ASSESSMENT PROGRAMME (AMAP)

Kalaallit Nunaat Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitaliami Arctic Monitoring Assessment Programme-mi (AMAP) peqataavoq. Silap allanngoriartornera avatangiisinilu ajornartorsiutit AMAP-imi sammineqartarput, soorlu avatangiisini toqunartut Issittumi peqqissutsimut sunniuteqartut uumasunut inunnullu tunngasut.

Aprilimi 2017-imi Issittumi silap allanngoriartornera aamma aputip, sikup immallu allanngoriartornerat pillugu nalunaarusiaq "Snow, Water, Ice, Permafrost in the Arctic" AMAP-ip avammut saqqummiuppaa.

AMAP-ip aamma nalunaarusiaq "Adaptation Actions for a Changing Arctic" 2017-ip ingerlanerani avammut saqqummiutissavaa. Silap allanngoriartarnerata Kalaallit Nunaata kitaani aamma Canadami Nunavumi ajornartorsiortitsinera periarfissallu nalunaarusiami allaaserineqarput.

Nalunaarusiat taakku saniatigut paamik metanimillu, qingornerit uloriarnartut, peqqissuseq aamma sialuk apullu svovlsyriilik il.il. pillugit nalunaarusiat AMAP-ip ukiuni marlussunni kingullerni saqqummersittarnikuuai.

21.2 NUNANI TAMALAANI UUMASSUSILLIT ASSIGIINNGIAARNERAT

21.2.1 UUMASSUSILLIT

ASSIGIINNGIAARNERAT PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT (CBD)

Uumassusillit assigiinngiaarnerat pillugit isumaqatigiissummik isumaqatigiissusiortut 13-inissaanik ataatsimeersuarnerat (CBD COP13) aamma Nagoyami isumaqatigiissummut ilassummik isumaqatigiissusiortut ataatsimiinnerat Cancunimi, Mexicommi decembarimi 2016-imi ingerlanneqarput.

Kalaallit Nunaanni immikkut malinnaavigisag tassaavoq imarpinnik illersuineq pillugu oqallinnerit aamma imarpinni sumiiffinnik pinngortitami atassuteqatigiinnermi uumasooqarfiusunillu pingaaruteqartunik (Ecologically or Biologically Significant Marine Areas EBSA) paasiniaanermi suleriaaseq. Aammattaaq FN-imi Nunat Inoqqaavi pillugit isumaqatigiissutaanni (UNDRIP) nunap inoqqaavisa ilisimasaannik avitseqatigiittarneq pillugu kajumissutsimik siunnersueriaatsinik oqalliseqarnermi Kalaallit Nunaat peqataavoq.

21.2.2 CONSERVATION OF ARCTIC FLORA AND FAUNA (CAFF)

Suleqatigiissitaliap Conservation of Arctic Flora and Fauna-p (CAFF) suliaraa uumassusillit assigiinngiaarnerannik pinngortitamilu ataqatigiinnermik illersuineq aammalu Uumassusillit assigiinngiaarnerat pillugu Isumaqatigiissut (CBD) atuutilersinneqarnissaata qulakkeerneqarnissaanut tapersiilluni. Kalaallit Nunaata Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq sinniisoralugu suleqatigiissitaliami Aallartitat Siuttuattut Naalagaaffeqatigiinnermi soqutigisat aalluppai.

Misissuisarnermi suliniutip "Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme" (CBMP) Arctic Biodiversity Assessment-mi (ABA) inassuteqaatinut maannakkut malitseqartinneqarneranut qanimut atanissaa pillugu qulakkeerneqarnissaa Kalaallit Nunaata (Kunngeqarfiup) suli nakkutigisaraa. Kalaallit Nunaat/Danmark suliniummi suli siuttuni peqataavoq.

CAFF-imi suliniutit arlalissuit Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarput, tassunga ilanngullugit immami uumassusillit assigiinngiaarnerisa killiffiat pillugu nalunaarusiassaq kiisalu uumasunut nunatsinni amerliartupiloortunut tunngatillugu nakkutiginninneq suliniuteqarnerlu pillugit suleqatigiinnermut tunngatillugu suliniutit.

*21.2.3 TASK FORCE OF ARCTIC MARINE
COOPERATION ISSITTUMI
SIUNNERSUIOQATIGIIT ATAANNI
INGERLANNEQARPOQ (TFAMC)*

Issittumi Siunnersuisoqatigiit "Task Force of Arctic Marine Cooperation" (TFAMC) 2015-imi pilersippaat. Suleqatigiissitaq issittumi immat pillugit pitsaanerusemik siunissami suleqatigiinnissamik pisariaqartitsinerup oqallisiginissaanik nalilersornissanillu suliakkerneqarpoq, tassunga ilanngullugu assersuutigalugu nunarsuup immikkoortuani isumaqatigiissusiornikkut imaluunniit Issittumi immanik illersorneqartussanik tikkuussinissamut periutsinik tikkuussinikkut suleqatigiiffimmik aalajangersimasumik pisariaqartitsineq ilanngullugu eqqarsaatigalugu. Isumaqatigiittoqanngilarli, taamaammat suleqatigiissitaliaq 2017-2019-imut nutaamik pisinnaatinneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Kalaallit Nunaat sulinermi tassani peqataavoq.

*21.2.4 NAALAGAAFFIIT PEQATIGIINNI
IMARTAT
OQARTUSSAAFFIGINEQARTUT
AVATAANNI UUMASUNIK
ASSIGIINNGISITAARTUNIK
ILLERSUINEQ PIJUARTITSINERMILLU
TUNNGAVEQARLUNI ATUINEQ (BBNJ
– BIODIVERSITY BEYOND AREAS OF
NATIONAL JURISDICTION)*

Nunarsuami immani tamani uumassusillit assigiinngiaarnerannik illersuineq pillugu nunarsuarmi suli isumaqatigiissusiortoqarnikuunngimmat FN-imi aalajangiisoqarpoq FN-imi imarpiit pillugit maannakkut isumaqatigiissummut (UNCLOS – United Nations Convention on the Law of the Sea) ilassummik suliaqartoqassasoq. Kalaallit Nunaat Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik sinniisoralugu isumaqatigiissutip taassuma oqallisigineqarnerani peqataavoq.

**21.3 ISSITTUMI IMARTAT
ILLERSORNEQARNERAT (PAME)**

PAME tassaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitaliaq issittumi immami avatangiisinik illersuinissamik suliaqartoq. PAME-p politikkikkut piffissamut sivisuumut anguniakkat atorlugit issittumi immami avatangiisini nunamit imamiillu mingutsitsineq pillugu suliaqarpoq.

PAME-p ilaatigut immamik illersuinermi sakkussanik suliaqarnikuuvoq aammalu Issittumi umiarsuit angallannerannik nalilersuinermut atorneqarsinnaasumik qarasaasiami nalunaarsuiffimmut sinaakkutissanik piareersaanikuulluni.

PAME-p 2017-2019-imut sulinissamut pilersaarutaani nutaami killeqarfiit akimorlugit suleqatigiinnerup annertusarneqarnissaa suli sammisaraa. PAME-p nunat tamat akornanni suleqatigiiffiit, naalagaaffiit alaatsinaattuullutik peqataasartut aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitaliaq allat suleqatigai. PAME-p assersuutigalugu 2017-imi Issittumi uumasut amerliartupiloortut pillugit suleqatigiissitaliaq Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) suli suleqatigissavaa.

Namminersorlutik Oqartussat Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik sinniisoralugu Naalagaaffeqatigiiffiup aallartitaani PAME-p ataatsimiinnerani peqataasarpog. Aatsitassanut Aqutsisoqarfik aamma PAME-mi Resource and Exploration and Development-imi immikkut ilisimasalinni peqataavoq.

**21.4 ISUMAQATIGIISSUT OSLO-PARIS
(OSPAR)**

Isumaqatigiissummi Oslo-Paris siunertaavoq immami avatangiisini mingutsitsinermik pitsaaliuinissaq akiuinissarlu. Isumaqatigiissut OSPAR nunat 15-init Atlantikup Avannaata Kangiani immami avatangiisinik immamilu uumassusillit assigiinngiaarnerannik illersuinermit suleqatigiittunit atsiorneqarnikuuvoq. Tassunga atillugu Kalaallit Nunaanni uumasut nassaassaasut, uumassusillit assigiinngiaarnerat immami sumiiffiit

illersugaasut pillugit ajornartorsiutinik aamma
ajornartorsiutinik aatsitassarsionermut
tunngasunik suliaqartoqarpoq.

OSPAR-imi nunarsuup immikkoortuini
sisamaapput, taakkunannga Nunarsuup
Immikkoortua 1 tassaalluni Kalaallit Nunaata,
Islandip Norgellu eqqaanni immat. OSPAR-imi
Nunarsuup Immikkoortua 1 ukiuni kingullerni
immikkut sammineqarnikuuvoq. Kalaallit Nunaata
kangiata avannaani nunap nammineq
oqartussaaffigisaata avataani immami
sumiiffimmik illersuiiffiusumik pilersitsinissaq
pillugu OSPAR-imi 2016-imi
oqallisigineqarnikuuvoq. Pinngortitamut
Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik Nunanut
Allanut Pisortaqarfik peqatigalugu
naalagaaffeqatigiiffiup aallartitaasa ilaattut
atorfilittatigut ataatsimiinnerni taakkunani
peqataavoq, tamannalu kinguneqarpoq Kalaallit
Nunaannit kissaatigineqartutut siunnersuutip
OSPAR-imi suliareqqinneqannginnissaanik
aalajangernermik. Kunngaqarfik Danmark Norge
Islandilu peqatigalugit siunnersuummik
akerliliinermi tunngavilersuutit erseqqissarlugit
ataatsimut nalunaaruteqarput. Tassunga
ilanngullugu pingaartumik sumiiffimmik
siunnersuutigineqartumik illersuinissaq
maannakkorpiaq pisariaqartinneqanngitsoq
kiisalu Issittumi immamik illersuinerit pillugit
apeqqutit Issittumi Siunnersuisoqatigiini
oqallisigineqarnissaat kissaatigineqartoq.

22 NAMMINIILIVINNISSAMUT, PINGGORTITAMUT, AVATANGIISINUT NUNALERINERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK

NB: Ulloq 24. april 2017 suliassaqarfiit allanngortinneqarnerisa kingorna pinggortitamut avatangiisinullu tunngasut Siulittaasup Naalakkersuisoqarfianut nuunneqarput. Tamanna pillugu pinggortitaq avatangiisillu pillugit immikkoortoq 20 innersuussutigineqarpoq.

Aammattaaq ilisimatitsissutigineqassaaq Nunalerinermut Naalakkersuisoq nunanut allanut politikimi ingerlatani pingaaruteqartuni 2016-imi peqataanikuunngimmat.

22.1 TUNNGAVIUSUMIK INATSIMMIK SULIAQARNERMI MISILITTAKKANIK SAVALIMMIUNUT PAARLAASSEQATIGIINNEQ

Savalimmiunut tikeraarneq

Namminiilivinnissamat Naalakkersuisoq Suka K. Frederiksen namminiilivikkiartornermut, pingaartumik Savalimmiuni tunngaviusumik inatsimmik suliaqarnermi, Savalimmiuni misilittakkat paasiniaaffigalugit novembarimi 2016-imi Savalimmiunut tikeraarpoq.

Naalakkersuisut kissaatigaat Savalimmiuni tunngaviusumik inatsimmik suliaqarnermi, 1998-imiit Savalimmiuni ingerlanneqarnikuusumi, misilittakkat ilinniarfigineqassasut. Misilittakkat taakku ilaat "Kalaallit Nunaanni tunngaviusumik inatsit pillugit ataatsimiititaliarsuarmik pilersitsineq pillugu nassuiaat"-mi Naalakkersuisunit 2016-imi saqqummersinneqartumi allaaserineqarput.

Naalakkersuisup Suka K. Frederiksenip Savalimmiuni Lagmand Aksel V Johannesen naapippaa, taannalu Savalimmiuni

tunngaviusumik inatsimmik suliaqarnerup killiffia pillugu ilisimatitsivoq.

Suka K. Frederiksenip tamatuma saniatigut tunngaviusumik inatsit pillugu siusinnerusukkut ataatsimiititaliarsuarmi siulittaasuunikoq Jóan Pauli Joensen aamma ataatsimiititaliarsuup allatseqarfiani taamani ilaasortaasoq Bárður Larsen minnerunngitsumillu Poul Michelsen Nunanut Allanut Inuussutissarsiornermullu Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq naapippai.

Tamatama saniatigut Savalimmiuni nunamut namminermt peqqissutsimullu ministeri Sirið Stenberg naapippaa.

Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq Suka K. Frederiksen aamma Savalimmiuni Lagmand Aksel V Johannesen

Savalimmiunut pisortatigoortumik tikeraarnerminut atatillugu Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq Suka K. Frederiksen Savalimmiuni namminiilivinnissamat illersuisusoq, aalisarnermut ministeri Høgni Hoydal ataatsimeeqatingivaa.

Kalaallit Nunaat Savalimmiullu assigiissuteqartorujussuupput, tamannalu illuatungeriinnut anner-tuumik iluaqutaavoq nuannaarutaallunilu. Nunat marluk taakku ataatsimoorlutik nukittupput, nunallu marluullutik suliassaqarfinni amerlasuuni ikioqatigiissinnaapput. Pinggortitaq inuussutigaarput najugaralugulu.

**Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunaleri nermullu
Naalakkersuisoq Suka K. Frederiksen aamma Savalimmiuni aalisar-
nermut ministeri Høgni Hoydal.**

23 ILINNIARTITAANERMUT, KULTUREQARNERMUT, ILISIMATUSARNERMUT ILAGEEQARNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK (IKIIN)

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik The State Oceanic Administration of the People's Republic of China-mut isumaqatigissummik MoU-mik isumaqatigiissusiorpoq. MoU-mi isumaqatigiissutigineqartumi siunertaavoq naligiilluni iluaquteqatigiillunilu immami pissutsinik suleqatigiinnerup pitsanngorsarnissaa, siuarsarnissaa ineriartortinneqarnissaa. Immikkoortut, soorlu Issittumi ilisimatusarneq aaqqissuussisarnerlu pillugit suleqatigiinneq MoU-p piffissami atuuffiani salliutinneqarput.

23.1 ILINNIARNEQ

Reykjavik-imi nalunaarut, tassaasoq ingerlaqqilluni ilinniarnert pillugit allagartanik akuersaarinninneq pillugu Nunat Avannarliit nalunaarutaat, 2016-imi nutarterneqarpoq. 2016-imi nutartigaq suliffeqarfiit suliamut attuumassuteqartut suli qaninnerusumik suleqatigiinnerannik kinguneqassaaq aamma Nunani Avannarlerni Europamilu ingerlaqqilluni ilinniarnerni pisariaqartitanut allanngortunut naleqqussaannermi aallaaviussalluni ineriartortitsinermilu ataatsimut malitseqartitsinermi siursaataassalluni. Isumaqatigiissut nutartigaq Nunani Avannarlerni ministerit atsiorpaat, taakkununga ilaalluni Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoq. Aammattaaq oqaatsinik ilinniarnertup qaffassarneqarnera pillugu Immikkut ilisimasallit sulinerminni tunngavissaannik Naalackersuisoqarfik suliaqarpoq. Suliniut taanna Danmarks Evalueringsinstitut-ip (EVA) meeqqat atuarfiannik misissueqqissaarnerani paasisanik malitseqartitsineruvoq. Ilinniartitsisut oqaatsinik ilinniartitsinerisa sunnuteqarnerunissaanik atuartullu oqaatsinik ilikkagaqartarnerisa pitsaanerulernissaannik immikkut ilisimasallit anguniagaqarlutik

sulissapput.

GUX

Ilinniarnertuunngorniartunut United World Collegemi, Canadami Norgemilu nunat tamat akornanni ilinniarnert, ilinnialersunut scholarships marluk Naalackersuisoqarfiup ukiut tamaasa agguaattarpai. Atuakkanik saqqummertitsisarfik Systime aqutugalugu Savalimmiut, Islandip Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiillutik ilinniarnertuunngorniarnert ilinniartitsissutinik ineriartortitsinerannut atatillugu ilinniarnertuunngorniarnert Internetikkut atuakkanik ineriartortitsinermi Naalackersuisoqarfik peqataavoq.

23.2 KULTURI

Kultureqarnermut Naalackersuisoq, Doris Jakobsen, eqqumiitsuliat kulturillu Europami, Nunani Avannarlerni nunanilu allani takutinneqarnissaasa periarfissaqarnissaannut tapersiisarpoq. Naalackersuisoq aamma filmilortarnermi filmilortartut Islandimi, Savalimmiuni Danmarkimilu filmilortartut peqatigalugit piginnaasanik qaffaanissaannut periarfissanik tapersiivoq. Kommune Kujallermi UNESCO-p Nunarsuarmioqatigiit Kingornussaasa Allattuiviannut ilanngunnissaat pillugu qinnuteqaat taamanikkut Kultureqarnermut Naalackersuisuusumit, Nivi Olsenimit, januarimi 2016-imi atsiorneqarpoq. Sumiiffik "Kujataa – Kalaallit Nunaanni nunap ilaa nunaleriffik"-tut qinnuteqaatigineqarpoq, kulturikkut nunap ilaa qallunaatsiaanit ullumikkut Inunnit nunaleriffiusoq.

Arctic Winter Games

Nuuk 2016-imi Arctic Winter Games-mik aaqqissuisuuvoq. Inuit issittumi nunaneersut 2000-it sinnerlugit peqataapput, Nuummilu piumassutsiminnik sulisut 1500-t piareersimallutik aaqqissuussiveqarfillu

piareersarsimalluartoq inuussutissarsiortut suleqatigalugit ajunngilluinnartumik ingerlatsipput. 2016-imi ukiakkut aaqqissuussineq pillugu nalunaarusiortoqarpoq.

Kultureqarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiiffiat

Naalackersuisoqarfik Naalackersuisut sinnerlugit Kultureqarnermut Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnerani (MR-K 2016) Finlandimi 2016-imi peqataavoq. Ataatsimiinnermut atatillugu Kulturip assigiinngitsorpassuarnik ingerlatsiviunera qulequtaralugu isumasioqatigiittoqarpoq. Naalackersuisoqarfik Kultureqarnermut Naalackersuisoq sinnerlugu MR-K 2/16-imi oktobarimi 2016-imi peqataavoq. Tamassuma saniatigut Nunat Avannarliit Londonimi 2017-imi nunat avannarliit kulturimik ataatsimut saqqummersitsinissaq toqqarpaat, Kultureqarnermullu Naalackersuisoq taassuminnga ammaanermi ulloq 13. januar 2017 peqataavoq. Ammaanermut atatillugu kulturi inuussutissarsiutit qulequtaralugu kultureqarnermut ministerit siunnersuisoqatigiivi ataatsimiipput.

23.3 ILISIMATUSARNEQ

Issittumi, Europami nunallu tamalaat ilisimatusarnermi attaveqatigiiffinni peqataaneq Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartorujussuuvoq, tassani nunat allat amerlanersaattulli ilisimatusarnermi isumalluutit killeqarput. Ilisimatusarneq pillugu politikimi anguniakkat ilaatigut Kalaallit Nunaanni ilisimatusarfiit, ilaatigut Danmarkimi nunanilu allani ilisimatusarfiit aqutigalugit Kalaallit Nunaanni Kalaalillu Nunaat pillugu ilisimatusarnerit anguniarneqartarput.

Ilisimatusarnermut immikkoortorta qarfik ilinniartitaanermut immikkoortorta qarfik suleqatigalugu decembarimi "ilisimatusarnerit pitsaassusaannik nalilersuineq aamma ingerlaqqilluni ilinniarfinni ilinniartitsinerit" pillugit isumasioqatigiissitsivoq. Nunat tamat imminnut qaninneruleriartortillugit aamma ilisimatusarnerup ingerlaqqillunilu ilinniarfinni ilinniartitsinerit pitsaassusaasa qulakkeernissaannut nunat tamat akornanni pitsaassutsit toqqaannarpallaanngikkaluartumik eqqortinneqarnissaat annertusiartortumik pisariaqartinneqaraluttuinnarpoq. Pitsaassutsinik nalilersuineri periutsit nunamiit nunamut allanngorartorujussuarmik ilusilersorneqartarput ingerlanneqartarlutillu, akerlianilli nunat tamat akornanni pitsaassutsit nunami namminermit pitsaassusissatut anguniakkanut sinaakkusiisarneri annertusiartorluni. Nunat tamat akornanni ilisimatusartut aqutsisullu qaaqquneqartut arlallit ilinniartitsissutinik ilinniartitsinermillu nalilersuisarnermik taakkulu ingerlanneqartarnerannik assersuuteqarput.

Arctic Science Summit Week 2017 (ASSW)

ASSW tassaavoq Issittumi ilisimatusarnermi suleqatigiiffik amerlasuunik peqataaffigineqartoq, taannalu ukiumut ataasiarluni nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni ataatsimiittarpoq. ASSW 2017-imi Pragimi ingerlanneqarpoq, tassani ilisimatusarnermik saqqummiinerit 300-t sinnerpai, aaqqissuineq ASSW-ip oqaluttuarisaanerani maannamut annersaavoq. Aaqqissuussinermit ilisimatusartut aalajangiisartullu ilisimatusarnermi paasisat aammalumi Issittumi ilisimatusarnerup sumut sammiveqarluni ingerlanneqarnera malinnaavigerusullugu peqataaffigerusuttarpoat.